

*Kuivaniemen perusopetuksen
opetussuunnitelma
2005*

Sisällysluettelo:

1 luku Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	4
1.1 Esi- ja perusopetuksen arvopohja	4
1.2 Perusopetuksen tehtävä	7
1.3 Perusopetuksen rakenne	7
1.4 Tuntijako	8
2 luku Opetuksen toteuttaminen	9
2.1 Oppimiskäsitys	9
2.2 Oppimisympäristö	9
2.3 Toimintakulttuuri	11
2.4 Työtavat.....	11
3 luku Opiskelun yleinen tuki	14
3.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	14
3.2 Oppimissuunnitelma	15
3.3 Ohjauksen järjestäminen.....	17
3.4 Tukiopetus	19
3.5 Oppilashuolto.....	19
3.6 Kerhotoiminta	24
3.7 Yhteistyö koulutyön tukena	25
4 luku Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus	27
4.1 Eri tukimuodot.....	27
4.2 Osa-aikainen erityisopetus.....	28
4.3 Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus	28
4.4 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	30
4.5 Opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain.....	31
5 luku Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus.....	33
5.1 Maahanmuuttajat	33
6 luku Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.....	34
6.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet.....	34
6.2 Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opiskelu	38
6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus	38
Suomi äidinkielenä	38
Suomi toisena kielenä.....	60
6.4 Vieraat kielet	63
A-kieli	64
B-kieli.....	72
6.5 Matematiikka.....	75
6.6 Ympäristö- ja luonnontieto	92
6.7 Biologia ja maantieto	98
6.8 Fysiikka ja kemia	110
6.9 Terveystieto	120
6.10 Uskonto	124
Evangelisluterilainen uskonto	124
Ortodoksinen uskonto	132
Muut uskonnot.....	136
6.11 Elämäkatsomustieto	136
6.12 Historia	140
6.13 Yhteiskuntaoppi.....	147
6.14 Musiikki.....	150

6.15 Kuvataide	157
6.16 Käsiyö	165
6.17 Liikunta	178
6.18 Kotitalous	187
6.19 Valinnaiset aineet	191
6.20 Oppilaanohjaus	192
7 luku Oppilaan arviointi	201
7.1 Arviointi opintojen aikana	201
7.2 Päätösarviointi	209
7.3 Todistukset	210
8 Liitteet	214
Liite 1. Tuntijako.....	214
Liite 2. HOJKS –lomake	215
Liite 3. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko.....	221
Liite 4. Valinnaisaineet	230
Valinnaisaineet/6.luokka.....	230
Valinnaisaineet/8.–9. luokat (vuosina 2005-2007)	232
Liite 5. Kirjainmallit, numerot ja välimerkit.....	243
Liite 6. Valtioneuvoston asetus 1435/2001	245
Liite 7 Opetushallituksen suositus maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi	252
Liite 8 Tieto- ja viestintästrategia	255
<i>PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAN OPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET</i>	259
<i>LISÄOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET</i>	263

1 luku Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

1.1 Esi- ja perusopetuksen arvopohja

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on kehittynyt vuorovaikutuksessa alkuperäisen, pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin kanssa. Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansalliskielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolistuminen myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä. Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärtämystä.

Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppijat ja edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa antamalla tytöille ja pojille valmiudet toimia yhtäläisin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnassa sekä työ- ja perhe-elämässä.

Perusopetuksessa eri oppiaineiden opetus on poliittisesti sitoutumatonta ja uskonnollisesti tunnustuksetonta.

Perusopetuksen paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee tarkentaa opetuksen perustana olevia arvoja. Niiden tulee välittyä opetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä jokapäiväiseen toimintaan.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Kuivaniemen kunnan esiopetuksen keskeinen periaate on lapsilähtöisyys: lapsi oppii leikin, kokemusten ja toiminnan kautta. Esiopetusikäiselle lapselle tarjotaan hänen omaa ikä- ja kehitystasoaan vastaavaa toimintaa, joka edistää hänen suotuisia kasvu-, kehitys-, ja oppimisedellytyksiään. Aikuisen tulee arvostaa lapsuutta itseisarvona; esiopetus ei ole pelkästään valmentautumista ensimmäistä luokkaa varten. Siksi kaiken toiminnan sekä oppimisympäristön ja välineiden tulee olla taroituksenmukaisia ja ikä- ja kehitystasoa vastaavia.

Opetussuunnitelmassa korostuu leikin kautta oppiminen. Leikkiä pidetään ratkaisevana koko lapsen kehitykselle. Se vaikuttaa lapsen kielelliseen, älylliseen ja fyysiseen kehitykseen sekä tunteiden ja luonteenpiirteiden muodostumiseen. Leikissä lapsi käyttää ja harjaannuttaa oppimiaan taitoja ja käsitteitä ja leikki lisää lapsen mielikuvitusta, sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja, tuottaa mie-

lihyvää ja iloa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsi on koko ajan vapaalla: aikuisen tehtävä on tarkkailla ja tarpeen tullen ohjata leikin kulkua ja laajentaa lapsen oppimista. Leikki on lapsen luontainen kanava oppimiseen.

PERUSOPETUS

Esiopetuksen toiminta on pohjana perusopetukselle

Valtioneuvoston vuonna 2001 antamat opetuksen valtakunnalliset tavoitteet ja opetushallituksen vuonna 2004 vahvistamat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet antavat pohjan Kuivaniemen kunnan perusopetuksen järjestämiselle.

Toiminta-ajatuksena on tukea ja ohjata oppilaita elinikäiseen oppimiseen, jonka tavoitteena on saavuttaa hyvä ja mielekäs elämä. Oppilaille pyritään tarjoamaan turvallinen ja omatoimisuutta, osaamista ja sisäistä yrittäjyyttä tukeva oppimisympäristö. Yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa kannetaan vastuuta kasvatuksen ja oppimisvalmiuksien kehittämisessä.

Peruseriaatteena on lapsilähtöisyys: Lapsi oppii leikin, kokemuksen ja toiminnan avulla.

1-2-luokilla pyritään eheään ja johdonmukaiseen oppimisprosessiin, jossa korostuvat myönteiset oppimiskokemukset. Alaluokilla kehitetään valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten valtakunnan vaatimusten mukaisesti:

- luku- ja kirjoitustaito
- laskutaito
- oppimis- ja työskentelytaidot
- yhteisöllisyyteen ja sosiaalisuuteen kasvaminen
- turvallinen liikennekäyttäytyminen

Alaluokilla opittuja oppimisvalmiuksia kehitetään edelleen ylemmillä luokilla oppilaan tiedot ja taidot huomioiden.

Vanhemmille suunnatun arvokyselyn pohjalta koulun tärkeänä tehtävänä katsottiin olevan keskeisten perustietojen ja -taitojen opettaminen. Tärkeimmiksi arvoiksi vanhempien mielestä lukuisten arvojen joukosta nousivat seuraavat arvot: yhteistyökyky, vastuu omasta toiminnasta ja sen seurauksista, hyvä käytös, rehellisyys sekä erilaisuuden hyväksyminen.

Arvot ja kasvatustavoitteet kuivaniemeläisessä peruskoulussa

1. Oppilaan hyvinvointi

- tasapainoisuus, terve itsetunto
- yksilöllinen kasvaminen ja oppiminen
- kykyjen ja vahvuuksien huomioiminen

2. Oppilaan vastuullisuus

- hyvät tavat
- työnteon arvostaminen
- yritteliäisyys
- koulu on elämää varten

3. Kouluyhteisön hyvinvointi

- keskinäinen kunnioitus
- yhteishenki
- toisten auttaminen
- oikeudenmukaisuus
- suvaitsevuus, erilaisuuden hyväksyminen

4. Yhteisvastuullisuus kasvatuksessa

- kodin ja koulun yhteistyö eri keinoin
- koko henkilökunta kasvattaa
- kyläyhteisön vastuullisuus
- yhteistyö on luontevaa, tilanne- ja tapauskohtaista

5. Kunnalliset voimavarat ja kunnallinen vastuu

- tarkoituksenmukaiset ja viihtyisät koulutilat
- riittävät määrärahat opetuksen järjestämiseen
- tarpeeksi ammattitaitoista henkilökuntaa
- ajanmukaiset materiaalit ja opetusvälineet
- asiantuntija-apu ja eri sidosryhmät

6. Lähiympäristö ja paikallisuus voimavarana

- luonnon monimuotoisuuden kunnioittaminen
- kestävän kehityksen periaate
- luonnonympäristö ja elinolot (maa-, ja metsätalous, merellisyys)
- tulevaisuuden elinkeinot

Paikallisessa koulutyössä pyritään hyödyntämään puhdasta luonnonympäristöä ja olemassa olevia elinkeinorakenteita monin tavoin. Lähiympäristö luo edellytykset opetuksen järjestämiselle. Kaikki

tavoitteet ja arvot pyrkivät turvaamaan oppilaan hyvinvoinnin. Tulevaisuuteen suhtaudutaan myönteisesti ja korostetaan yritteliäisyyttä, jonka tulisi lapsen koulutyössä näkyä omien työtehtävien loppuunsaattamisena ja aktiivisuutena.

1.2 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Yhteiskunnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja tulevaisuuden rakentamiseksi perusopetuksen tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle, kartuttaa tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä lisätä tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Sen tehtävänä on myös kehittää kykyä arvioida asioita kriittisesti, luoda uutta kulttuuria sekä uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja.

1.3 Perusopetuksen rakenne

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opetussuunnitelman perusteissa oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon (A 1435/20.12.2001, 6 §) mukaisten nivelkohtien välisille osioille. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus (8.1). Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille. Opetuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet. Esi- ja perusopetuksesta on rakennettava ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Alimpien vuosiluokkien opetuksen erityisenä tehtävänä on kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.

Vuosiluokat 8–9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä.

Mikäli opetussuunnitelmassa perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin mukaisesti on päätetty, että oppilas voi edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaisesti, määritellään tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksille. Opintokokonaisuudet muodostetaan valtioneuvoston määrittelemien oppiaineiden ja aineryhmien osioiden pohjal-

ta. Osiot voidaan tarvittaessa jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi, joita voidaan myös yhdistää eri oppiaineiden ja aineryhmien kesken eheytyiksi opintokokonaisuuksiksi. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata järjestelmällisesti.

Mikäli yhdysluokkaopetuksessa yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Yhdysluokan oppimäärä voidaan opetussuunnitelmassa määritellä myös opintokokonaisuuksiksi jakamatta sitä vuosiluokkiin. Tällöin noudatetaan perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin säännöksiä.

1.4 Tuntijako

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Kuivaniemen perusopetuksen tuntijako on liitteenä (Liite 1).

2 luku Opetuksen toteuttaminen

2.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

2.2 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen tulee olla oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristön varustuksen tulee tukea myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen tulee myös kiinnittää huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asetta-

maan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tulee edistää vuoropuhelua ja ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Esiopetusympäristön suunnittelu perustuu lapsen tarpeisiin. Hyvässä oppimisympäristössä pitää lapsella on mahdollisuus monipuoliseen leikkiin ja toiminnalliseen oppimiseen. Tarkoituksenmukainen kalustus ja välineistö vastaavat niitä tavoitteita, jotka esiopetukselle on asetettu, ja oikeanlainen ympäristö huomioi lapsen tarpeet ja mittasuhteet. Lapsilähtöisyys oppimisympäristön osalta tarkoittaa sitä, että opetustilan kalusteet ovat lapsille mitoitettuja ja ne mahdollistavat ikätasolle sopivien, erilaisten oppimismenetelmien käytön. Esiopetus ei ole pelkästään pulpetissa istumista ja pöytätyöskentelyä.

Esiopetuksessa pyritään kasvattamaan lasta omatoimisuuteen, esimerkiksi tavarat ja välineet ovat lasten ulottuvilla ja siten aseteltuna, että lapset oppivat pitämään ne järjestyksessä ja oikeilla paikoillaan. Materiaalit ja välineet valitaan esiopetuksen tavoitteiden mukaisesti. Valinnassa huomioidaan erilaiset oppijat ja erityislapset.

Oppimisympäristön tehtävänä on innostaa lasta havainnoimaan, tutkimaan ja kyselemään. Se antaa virikkeitä kielelliseen kehittymiseen ja käsitteiden hankkimiseen, tukee matemaattisen ajattelun kehittymistä arkipäivän tilanteissa sekä tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen liikuntaan.

Asianmukainen oppimisympäristö tarjoaa lapselle tilaa myös rauhoittumiseen ja hiljaiseen työskentelyyn. Piha-alueen tulee olla esikouluikäisen leikkiin ja ulkoiluun sekä ulkoliikuntaan soveltuva ja turvallinen. Opetuksen toteutuksessa huomioidaan ne esikoululaiset, joilla ei ole mahdollisuutta omassa koulussaan liikuntatilojen käyttöön.

Oppimisympäristöstä pyritään luomaan kodinomaisen ja esteettinen tekstiilien, erilaisten esineiden, kuvien ja kalusteiden avulla. Ympäristössä tulee vallita lämminhenkinen, lasta kunnioittava ilmapiiri. Lapsi tarvitsee mahdollisuuden syliin ja turvalliseen rajojen koetteluun. Aikuisen tehtävänä on järjestää lapselle tilanteita kiireettömään vuorovaikutukseen, keskusteluun ja kuunteluun. Aikuiset opettavat omalla käytöksellään lapsille hyviä tapoja.

PERUSOPETUS

Hyvän oppimisympäristön tunnuspiirteitä:

- ohjaa oppilaan uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota
- tukee oppilaan aktiivisuutta, itseohjautuvuutta ja luovuutta
- tukee laajasti oppilaan kasvua ja oppimista sekä vuorovaikutussuhteita
- on vuorovaikutussuhteiltaan oppilaalle hyvän mallin antava ja tasa-arvoinen
- edistää oman toiminnan arviointia
- on ilmapiiriltään kiireetön, avoin, rohkaiseva, toisia kunnioittava, myönteinen ja yhteistyökyky-

nen

- mahdollistaa arjen tekemisistä löytyvän ilon ja riemun ja tarjoaa onnistumisen kokemuksia
- mahdollistaa oppilaan osallistumisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen myös lähiympäristössä
- on materiaaleiltaan ja työvälilteään houkutteleva ja itsenäiseen opiskeluun kannustava
- on tiloiltaan muunneltavissa eri ikäluokkien tarpeiden mukaan (leikki, liikunta, rauhoittuminen, yhdessäolo)
- on esteettisesti miellyttävä
- tarjoaa mahdollisuuden tutustua tieto- ja mediatekniikkaan ja käyttää sitä opiskelun välineenä
- on toimintakulttuuriltaan johdonmukainen ja selkeä
- huomioi erilaiset oppijat

2.3 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoida toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen.

2.4 Työtavat

Opetuksessa tulee käyttää oppiaineelle ominaisia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Työtapojen tehtävänä on kehittää oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja, työskentelytaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä aktiivista osallistumista. Työtapojen tulee edistää tieto- ja viestintätekniikan taitojen kehittymistä. Työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Opettaja valitsee työtavat. Hänen tehtävänä on opettaa ja ohjata sekä yksittäisen oppilaan että koko ryhmän oppimista ja työskentelyä.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta

oman toiminnan reflektointia varten

- auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen
- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

Oppilaiden erilaiset oppimistyylit ja sekä tyttöjen ja poikien väliset että yksilölliset kehityserot ja taustat tulee ottaa huomioon. Toteutettaessa opetusta yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa on otettava huomioon myös eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN TOTEUTTAMINEN

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa ja toiminnan suunnittelun ja valmistelun tulee vastata esiopetukselle asetettuja yleisiä tavoitteita. Esiopetuksen pedagoginen toteuttaminen perustuu siihen oppimiskäsitykseen ja niihin tavoitteisiin, jotka on kirjattu esiopetussuunnitelman perusteisiin, sekä jokaisen esiopetusryhmän omiin painotuksiin ja oppilaiden henkilökohtaisiin esiopetuksen suunnitelmiin. Toiminnan ja pedagogiikan pohjana on juuri sen hetkisen lapsiryhmän tarpeet ja oppimisympäristö.

Esiopetus on eheyttävää opetusta. Se ei ole oppiainejakoista, vaan toiminta muodostuu erilaisista kokonaisuuksista ja teemoista, joiden sisältöalueet liittyvät lapsen elämänpiiriin ja niihin asioihin, jotka ovat lapsen elämässä keskeisiä, esimerkiksi luonto ja eläimet, perhe, kaverit, leikki ja lasten omat kysymykset jne. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan lapsen kokemusmaailma ja ympäristö jossa hän elää. Esiopetuksessa pyritään laajentamaan lapsen maailmankuvaa ja auttamaan häntä jäsentämään sitä. Lähtökohtana toiminnassa on lapsen lähikehityksen vyöhykkeen tunteminen.

Lapsen oppimisessa prosessi on tärkeämpi kuin yksittäiset sisällöt ja tuotos. Valmis tehtävä tai esikoulukirja ei ole välttämätön. Esiopetuksessa korostuu lapsen oppiminen toiminnassa. Toiminnallinen oppiminen koostuu eri toimintamuodoista, joita voidaan käyttää pedagogisesti.

PEDAGOGISET TOIMINTAMUODOT:

- ☺ LEIKKI ja sen eri muodot
- ☺ TYÖ: käytännön työt, todellinen toiminta, rakentelu, käsityöt, askartelu, leipominen
- ☺ LUOVA TOIMINTA: draama, musiikki, teatteri, omat esitykset
- ☺ RETKET, VIERAILUT, JUHLAT
- ☺ ERILAISET ARKIRUTIINIT: päivittäiset puuhut, omien jälkien siivoaminen, välituntitoiminta, ulkoilu, liikunta.

Oppiminen on sosiaalinen prosessi, joka tapahtuu lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksessa. Tästä johtuen lapset oppivat myös toisiltaan. Yhdessä oppiminen ja yhteistoiminta lasten ja aikuisten kanssa edistää lapsen monipuolista kehittymistä.

ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN 1.-2. –LUOKKIEN YHTEYDESSÄ

Esiopetusta yhdysluokissa toteutettaessa huomioidaan esiopetuksen omat tavoitteet ja toimintatavat. Toteuttaminen vaatii erityistä suunnittelua ja asettaa vaatimuksia oppimisympäristölle, henkilöstölle ja luokan tuntimäärille.

Eri-ikäisten lasten oppimisympäristö tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista. Avoin, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri tarjoaa lapselle tilaisuuksia elämyksiin, havaintojen tekoon ja pohdintaan. Oppimisympäristöä rakennetaan siten, että se mahdollistaa sekä esi- että alkuopetusikäisten työskentelyn. Lapsille pyritään järjestämään riittävästi tilaa leikkiin, sekä ryhmä- ja yksilötyöskentelyyn.

Oppimisen eriyttäminen yhdysluokassa, jossa on sekä esi- että alkuopetusikäisiä oppijoita, edellyttää sekä esiopetuksen että alkuopetuksen tuntemusta. Tällöin on tärkeää, että luokanopettajan työparina toimii tarvittaessa tehtävään soveltuva henkilö. Toiminnan tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää myös sitä, että luokanopettajan ohjauksessa on ajoittain pelkästään esikoululaiset.

3 luku Opiskelun yleinen tuki

3.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Lapsi ja nuori elää samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee määritellä opetussuunnitelmassa yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Huoltajien mahdollisuus osallistua koulun opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana tulee olla eri osapuolien kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Yhteistyö tulee järjestää siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen on huoltajien, opettajien ja muun henkilökunnan tärkeä yhteinen tehtävä. Huoltajilla on ensisijainen ja kokonaisvaltainen kasvatusvastuu. Koulu ohjaa oppilaan kasvatusta ja oppimista kouluyhteisön jäsenenä. Huoltajien on tärkeää koko koulun ajan ottaa vastuuta lapsensa tavoitteellisesta koulutyöstä. Koulun henkilökunta tukee huoltajia tässä tehtävässä. Luottamuksellisen yhteistyön avulla koulunhenkilökunta ja huoltajat yhdessä tukevat oppilaan tasapainoista kasvua, kehittymistä ja oppimista.

Lähtökohtana kodin ja koulun yhteistyölle on oppilaan kehityksen tukeminen parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteistyö perustuu tasa-arvoiseen, avoimeen ja luottamukselliseen vuorovaikutukseen. Tasa-arvoinen yhteistyö tarkoittaa, että kaikkien osapuolten näkemykset tulevat kuulluiksi ja ovat arvokkaita. Huoltajat tuntevat oman lapsensa yksilöinä. Koulun henkilökunta tarkastelee lasta luokka- ja kouluyhteisön jäsenenä, oppilaana. Perheitä tuetaan tarvittaessa oppilaiden koulun käyntiä

koskevissa kysymyksissä moniammatillisella yhteistyöllä.

Perusopetuksessa olevalle oppilaalle voidaan yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa tehdä oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelman tavoitteena on tukea lapsen koulutyötä.

Yhteistyötä voidaan toteuttaa monin eri tavoin:

- reissuvihko
- kotiin lähetettävät tiedotteet
- henkilökohtaiset tapaamiset
- puhelinkeskustelut
- vanhempainillat
- yhteiset retket
- opintopiirit
- puuhaillat (pihansiivousta, materiaalin valmistusta, talkoita)
- avoimienovienpäivä
- yhteydenpito internetissä Helmen avulla
- vanhempainyhdistys

Koulun toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa edellytetään tehtävän yhteistyötä huoltajien kanssa. Huoltajille annetaan tietoa opetuksen ja oppilashuollon järjestämisestä. Huoltajilla pitää olla mahdollisuus tutustua koulun kulttuuriin, vaikuttaa ja tulla kuulluksi koulun kasvatustavoitteita koskevilla keskusteluilla. Heitä rohkaistaan myös keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Kodin ja koulun yhteistyö jatkuu esiopetuksesta lähtien koko oppilaan kouluajan. Erityisesti siirtävävaiheissa tulee huolehtia yhteistyön jatkumisesta. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

3.2 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi. Oppilaan opinto-ohjelmalla tarkoitetaan luetteloja niistä oppiaineista ja aineryhmistä, joita oppilas on opiskellut lukuvuoden aikana. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on, että oppilas oppii ottamaan yhä enemmän vastuuta opiskelustaan, sitoutuu siihen ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Lisäksi oppimissuunnitelman avulla annetaan huoltajalle tietoa, jotta hän voisi entistä paremmin tukea oppilasta tämän opiskelussa. Oppimissuunnitelmalla voidaan myös eriyttää opetusta sekä auttaa koulua ja opettajia turvaamaan oppilaalle parhaat edellytykset oppia ja edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös pohjana oppilaan edistymisen arvioinnissa.

Oppimissuunnitelman laatimisessa keskeistä on yhteistyö oppilaan, huoltajan, opettajien ja koulun muiden asiantuntijoiden välillä. Perusopetuksen alkuvaiheessa oppimissuunnitelman laatimisen päävastuu on opettajalla, mutta valmisteluvastuu voi vähitellen siirtyä yhä enemmän oppilaalle itselleen. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen suunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelma sisältää oppilaan opinto-ohjelman, ja siinä kuvataan, miten opetussuunnitel-

man tavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Siinä määritellään mahdolliset valinnaiset opinnot ja opiskelun erityiset painoalueet. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös mahdolliset tukitoimet, kuten tukiopetus tai osa-aikainen erityisopetus.

Jos opetussuunnitelmassa on päätetty, että oppilas voi edetä opiskelussaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, oppimissuunnitelmassa on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys ja aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

Oppimissuunnitelma voidaan laatia kaikille oppilaille. Sen laatimisesta päätetään opetussuunnitelmassa. Erityistä tukea tarvitseville ja osa-aikaista erityisopetusta saaville oppilaille sekä maahanmuuttajaoppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tarvittaessa. Erityisopetukseen siirretyille tai oteuille oppilaille laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) korvaa oppimissuunnitelman.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

LAPSEN ESIOPETUKSEN SUUNNITELMAN LAATIMISEN PERIAATTEET

Jokaiselle esiopetukseen osallistuvalla lapsella voidaan laatia oma suunnitelma esiopetuksen alkaessa; laatimisesta päättää koulu. Siten toteutuu lapsen oikeus yksilölliseen, lapsen tarpeiden mukaiseen esiopetukseen. Lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen osallistuvat esiluokan opettaja, huoltajat ja lapsi. Huoltajat täyttävät kotona suunnittelulomakkeen, joka on varsinaisen yhteisen suunnittelun perusta. Suunnitelmassa kiinnitetään huomiota lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettaviin tavoitteisiin sekä arviointiin lapsen vahvuuksista ja heikkouksista. Esiopetuksen toiminnan suunnittelussa painotetaan oppimisprosessia, ei tuotosta.

Yhteisissä keskusteluissa huoltajan tieto lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä oppimisesta lisääntyy. Kun opettaja ja huoltaja tekevät suunnitelmaa on huomioitava, että molemmat tarkastelevat esiopetusta omasta näkökulmastaan: opettaja ammatillisesta ja huoltaja vanhemmuuden näkökulmasta. Esiopetuksen tavoitteiden saavuttaminen onnistuu parhaiten yhteistyössä huoltajien kanssa.

Lapsen mukaan ottaminen suunnitelman tekemiseen on tärkeää, jotta lapsi saa oman äänensä kuuluviin. Suunnitelman pitää sopia lapsen maailmaan, jotta lapsi kokee esiopetuksen ja sen tavoitteet itselleen merkityksellisiksi. Esiopetus on lapsen oma, tärkeä asia. Kun suunnitelmaa tehdään yhdessä huoltajat, lapsi ja opettaja sopeuttavat lapsen esiopetuksen tavoitteet vastaamaan lapsen elämän todellisuutta, perheen näkemyksiä ja odotuksia esiopetuksesta sekä lapsen omia oppimisen haasteita, tarpeita ja kiinnostuksen kohteita.

Lapsen oppimisen seuranta ja arviointi toimii perustana tavoitteelliselle yhteistyölle kodin ja esiopetuksen välillä. Suunnitelma on toiminnan arvioinnin perusta.

OPPIMISSUUNNITELMAN LAATIMINEN PERUSOPETUKSEN OPPILAILLE

Koska perusopetuslaki määrää oppilaalla olevan oikeus saada ikäkauden ja edellytystensä mukaista opetusta (PL3§), on koulun ja opettajan vastuu pohtia kuinka käytännön opetustyö tulee järjestää. Oppimissuunnitelman avulla voidaan esimerkiksi opetusta eriyttää jokaisen oppilaan omien edelly-

tysten mukaan, onhan suunnitelman tavoite tukea oppilaan kasvua ja kehitystä oppijana.

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä erilaisin perustein eri oppilaille, kuten

- * oppilaalle, jolla on todettu oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyviä ongelmia
- * oppilashuoltoryhmän määrittelemälle oppilaalle
- * maahanmuuttajaoppilaalle
- * hitaasti etenevälle
- * lahjakkaalle oppilaalle

Erityisen tärkeässä asemassa oppimissuunnitelman teossa on oppilas itse. Tarkoituksena on saada oppilas itse pohtimaan omia tavoitteitaan, edellytyksiään, vahvuuksiaan ja kehitettäviä osa-alueitaan. Oma osallistuminen suunnitelman laatimiseen lisää myös siihen sitoutumista, jolloin suunnitelma toimii parhaiten.

3.3 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa.

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen.

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken on määriteltävä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus, miten yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan koko koulun toiminnan tasolla. Tämän yhteistyön keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittyvät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Ohjaustoiminnan tulee kestää koko peruskoulun ajan. Tämän toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana. Etenkin opiske-

lun nivelvaiheissa ja koulua vaihdettaessa tarvitaan opettajien, oppilashuoltohenkilöstön ja huoltajien yhteistyötä. Nivelvaiheita ovat siirtyminen esiopetuksesta alkuopetukseen, kuudennelta luokalta seitsemännelle sekä yhdeksänneltä luokalta toisen asteen koulutukseen. Tällöin oppilaan erityisen tuen tarve tulee saattaa huoltajien luvalla vastaanottavan koulun tietoon.

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan omaa oppimistaan vaikeuttavia tekijöitä ja tarvittaessa hakemaan apua ongelmiinsa. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Opinto-ohjaajan toimenkuvaan kuuluu erityisesti opiskelun ohjaus nivelvaiheissa, ainevalintojen ohjaus sekä jatko-opintoihin liittyvä ohjaus.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Heille selvitetään myös miten ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät asiat hoidetaan koulussa. Tiedotusta hoidetaan vanhempainilloissa, huoltajien sekä opettajien, rehtorin, erityisopettajien, opinto-ohjaajien tai muun oppilashuoltohenkilöstön välisissä tapaamisissa tai puhelinkeskusteluissa, kirjallisin tiedottein, koulun internet-sivuilla sekä Helmi-järjestelmän avulla.

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia, tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. Oppilas voi saada tukiovetusta ja oppimista voidaan auttaa erityisjärjestelyin. Tarvittaessa oppilas ohjataan muiden tukipalvelujen piiriin. Tavoitteena on, että oppilas suorittaa peruskoulun ja pääsee sen jälkeen hänelle soveltuvaan toisen asteen koulutukseen.

Yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa hoidetaan eri ammattien edustajien kouluvierailujen, työpaikkakäyntien, tiedotusmateriaalien ja työelämään tutustumisjaksojen (TET) avulla. Työelämään tutustumisjaksoja on yksi päivä seitsemännellä, 1-2 päivää kahdeksannella ja kaksi viikkoa yhdeksännellä luokalla. Jaksojen organisoinnista ja yhteyksistä työnantajiin vastaa opinto-ohjaaja. Ammatteihin tutustuminen voidaan aloittaa vanhempien ammattien esittelystä laajentuen vähitellen oman koulun/kylän/ kunnan ammatteihin ja työpaikkoihin tutustumiseen. Oppilaanohjauksen tunneilla sekä henkilökohtaisessa ja pienryhmäohjauksessa annetaan laajempaa tietoa ammateista ja työelämästä sekä mietitään oppilaan omaa soveltuvuutta eri aloille. Myös yhteiskuntaopin tunneilla käsitellään yrittäjyyttä ja suomalaista elinkeinoelämää. Kaikkien oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Ohjaustoiminnasta vastaa koulun rehtori. Yhteydenpito oppilaiden huoltajiin on tärkeää oppilaan koko opintopolun ajan. Keskeisten toimijoiden työnjako on seuraava:

AJANKOHTA	TOIMIJAT
Alaluokat	rehtori, luokanopettajat, erityisopettajat
Nivelvaiheet	rehtori, opinto-ohjaaja, luokanopettajat, luokanvalvojat, erityisopettajat, tarvittaessa muu oppilashuoltohenkilöstö
Yläluokat	rehtori, luokanvalvojat (oman luokan seuranta ja yhteydenpito huoltajiin), aineenopettajat (oman aineen opiskelun ohjaus), opinto-ohjaaja (yleinen opiskelun ohjaus, ainevalinnat, uranvalinnan ohjaus, TET-järjestelyt), erityisopettajat ja muu oppilashuoltohenkilöstö

3.4 Tukiopetus

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilölliset tehtävät, yksilöllinen ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Ennen kuin oppilaan menestyminen oppiaineessa tai aineryhmässä arvioidaan heikoksi, hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua tukiopetukseen.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa, ja heille tulee antaa tietoa tukiopetuksen järjestämisestä.

Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan koulumenestyksen kannalta on tarkoituksenmukaista. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Tukiopetus on ensisijainen oppimisvaikeuksien tukimuoto. Se on aloitettava heti, kun oppimisvaikeus on havaittu. Tukiopetus voi olla myös ennaltaehkäisevää. Aloitteen tukiopetuksen aloittamisesta voi tehdä opettaja, huoltaja tai oppilas itse. Tukiopetusta annetaan tarpeen mukaan oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella. Se voi olla myös pitkäaikaista. Vasta sen jälkeen kun eriyttäminen ja tukiopetus eivät riitä, siirrytään muihin yksilöllistämisen keinoihin.

Tukiopetukselle pitäisi pyrkiä järjestämään omia tunteja muun opetuksen ulkopuolelle lukujärjestyksessä. Tukiopetuksessa käytettävän eriyttävän materiaalin tarve on huomioitava oppimateriaalia hankittaessa.

3.5 Oppilashuolto

Oppilashuoltoon kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä

ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollolla edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria kouluyhteisössä sekä varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus. Oppilashuollolla tuetaan yksilön ja yhteisön toimintakyvyn säilyttämistä fyysisistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.

Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista kasvua ja kehitystä. Oppilashuollon tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla lasta tai nuorta ja huoltajaa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen, nuoren ja heidän huoltajiensa kunnioittaminen sekä eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset. Oppilashuoltotyötä voidaan koordinaida ja kehittää moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma, jossa kuvataan oppilashuollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet:

- toiminta kouluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja vuorovaikutuksen edistämiseksi*
- oppilaalle tarjottava yleinen oppilashuollollinen tuki ja ohjaus koulunkäynnissä sekä lapsen ja nuoren fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukemisessa*
- yhteistyö oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa ja seuraamisessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa*
- oppilaalle tarjottava oppilashuollollinen tuki erilaisissa vaikeuksissa ja kurinpitorangaistuksen yhteydessä sekä silloin, kun opetukseen osallistuminen on eväty*
- oppilashuollon yhteistyö kodin, koulun, oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden tai muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkostojen kanssa*
- toimenpiteet ja työn- ja vastuunjako ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi tai hoitamiseksi:*
 - poissaolojen seuranta*
 - kiusaaminen, väkivalta ja häirintä*
 - mielenterveyskysymykset*
 - tupakointi ja päihteiden käyttö*
 - erilaiset tapaturmat, onnettomuudet ja kuolemantapaukset*
 - koulumatkakuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen*
 - kouluruokailun järjestämisessä huomioon otettavien terveys- ja ravitsemuskasvatuksen ja tapakasvatuksen tavoitteet.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Oppilashuolto on osa koulun opetus- ja kasvatustoimintaa. Oppilashuollon tehtävänä on edistää ja turvata koko kouluyhteisön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilashuollon on toimittava niin, että

- lapsi saa tarvitsemansa tuen ja avun yksilölliseen kasvuunsa, kehitykseensä ja koulunkäyntiinsä
- vanhemmat saavat oppilashuoltohenkilöstöltä tukea lapsensa kasvatukseen ja oppimiseen liittyvissä kysymyksissä
- opettaja saa oppilashuoltohenkilöstöltä tukea työhönsä
- koulun ilmapiiri, asenteet, tiedot ja työkäytännöt kehittyvät oppilaan koulunkäynnin, terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta myönteisesti
- koulu toimii rakentavassa yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa oppilashuoltoasioissa
- oppilashuoltoryhmän omat tiedot, taidot ja työkäytännöt kehittyvät siten, että ne edistävät em. tavoitteisiin pääsemistä.

OPPILASHUOLLON PROSESSI

1. Seurataan oppilaan edistymistä ja kehitystä
2. Keskustellaan mahdollisista ongelmista oppilaan tai/ja huoltajan kanssa
3. Neuvotellaan eri tahojen kanssa ongelman luonteesta riippuen
 - rehtori
 - erityisopettaja
 - terveydenhoitaja/lääkäri
 - opinto-ohjaaja
 - koko oppilashuoltoryhmä
4. Tarpeelliset tutkimukset järjestetään koulussa
 - erityisopettaja
 - lääkäri
 - kouluterveydenhoitaja
5. Tarpeelliset tutkimukset järjestetään muualla
 - perheneuvola
 - sairaalat
 - poliklinikat
 - lastensuojelu
 - terapiapalvelut

OPPILASHUOLLON YHTEISTYÖTAHOT

KUIVAJOEN KOULUN OPPILASHUOLTOTYÖRYHMÄ

- rehtori puheenjohtajana
- opinto-ohjaaja
- erityisopettajat
- luokanvalvoja
- kouluterveydenhoitaja
- sosiaalityöntekijä
- oppilas ja vanhemmat

- muita yhteistyötahoja

ALA-ASTEIDEN OPPILASHUOLTOTYÖRYHMÄT

- rehtori
- luokanopettaja
- erityisopettaja
- kouluterveydenhoitaja
- sosiaalityöntekijä
- oppilas ja vanhemmat
- muita yhteistyötahoja

SOSIAALITYÖ

- sosiaalityöntekijä
- erilaiset tukipalvelut
- lastensuojelu

TERVEYDENHUOLTO

- * terveysasema
- ensiapu
- lääkärit
- sairaanhoitajat
- hammashoito (hammaslääkäri)
- * erikoisterveyspalvelut
- fysioterapia
- laboratorio
- puheterapia

KOULUTERVEYDENHUOLTO

- koululääkäri
- terveydenhoitaja

OULUN YLIOPISTOLLINEN SAIRAALA

- poliklinikat
- osastot
- päivystävä poliklinikka

PERHENEUVOLA

- lääkäri
- psykologi
- sosiaalityöntekijä

PÄIVÄHOITO

KUNNAN VAPAA-AIKAPALVELUT

- iltapäiväkerhot
- kerhotoiminta

YKSITYISSEKTORI

- terapiat

POLIISI

OPPILASHUOLTOTYÖN TOIMINTA-ALUEITA

Ennaltaehkäisevä työ

- yhteistyö päiväkodin kanssa siten, että saadaan koulun kannalta tärkeää tietoa koulutulokkaista hyvissä ajoin ennen ensimmäisen kouluvuoden alkua
- säännöllinen yhteistyö huoltajien kanssa heti lasten koulunaloitusvaiheessa, yhteistyötä ylläpidetään läpi kouluajan
- informoidaan opettajia ja huoltajia oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista.
- säännöllinen yhteydenpito sosiaalityöntekijään, nuorisotyöntekijöihin ja poliisiin niin, että tiedetään oppilasalueen mahdollisista ongelmista varhaisessa vaiheessa ja osataan puuttua niihin ajoissa
- poissaoloja seurataan ja syyt poissaoloihin tarkistetaan, jos niitä ei tiedetä; luvattomista poissaoloista ilmoitetaan aina huoltajille
- koulutyön hyvällä suunnittelulla, valvonnalla ja ohjeilla pyritään ehkäisemään tapaturmat ja onnettomuudet
- riittävällä valvonnalla pyritään siihen, että koulukiusaamiseen ja väkivaltaan voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.
- tupakoinnin ja päihteiden käytön vastaista työtä kehitetään ja tehostetaan yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa
- päivitetään koulun kriisisuunnitelma säännöllisin väliajoin
- järjestetään oppilaiden siirtymisestä 7. luokalle oppilashuoltoryhmän, 6. luokkien opettajien ja 7. luokkien luokanvalvojien välinen yhteispalaveri

Oppilaskohtainen työ

- Opettajat seuraavat oppilaiden edistymistä ja kehitystä ja keskustelevat mahdollisista ongelmista oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.
- Opettajat ja oppilashuollon henkilöstö keskustelevat oppilaan vaikeuksista ja ongelmista ja suunnittelevat yhdessä tukitoimia.
- Oppilashuollon henkilöstö tukee oppilaita erilaisissa ongelmissa tehden yhteistyötä keskenään, opettajien ja oppilaiden huoltajien kanssa.
- Oppilashuoltoryhmässä sovitaan koulun tukitoimenpiteistä ja tarvittavista tutkimuksista koulussa.
- Oppilashuoltoryhmä kääntyy muiden yhteistyötahojen puoleen tarvittavien tutkimusten tai tukitoimien saamiseksi.
- Tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapausten sattuessa ryhdytään kriisisuunnitelmassa mainittuihin toimenpiteisiin; oppilashuoltoryhmä varmistaa, että muutkin koulun kriisisuunnitelmassa mainitut toimet toteutuvat.
- Jos opettaja poistaa oppilaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi, oppilas toimitetaan tilanteen mukaan erityisopettajan, opinto-ohjaajan, terveydenhoitajan, rehtorin tai koulun henkilökuntaan kuuluvan vastuullisen aikuisen luo.
- Jos oppilaalta evätään osallistuminen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, opettaja sopii em. henkilöiden kanssa opiskelun järjestämisestä ja valvonnasta.
- Oppilaan poistaminen tunnilta ja opetukseen osallistumisen evääminen käsitellään aina jälkikäteen opettajan ja oppilaan välisissä keskusteluissa, joihin osallistuu tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstön edustaja / edustajia.

Koulun toiminnan kehittäminen

- Oppilashuoltoryhmässä pohditaan, miten koulun toimintaa voidaan kehittää siten, että edistetään kaikkien oppilaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta

Oppilashuoltotyöryhmän kokoontuminen

Koulujen oppilashuoltoryhmät kokoontuvat viikoittain.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tarkoitus on tarjota oppilaille päivän toinen pääateria. Yläluokkien oppilaat, joiden koulupäivä matkoineen ylittää kahdeksan tuntia, saavat iltapäivällä välipalan. Myös muut oppilaat saavat tuoda kouluun välipalan ja nauttia sen kello 13 välitunnilla ruokalassa.

Alaluokkien oppilaille tarjotaan välipala kun koulupäivän pituus on kuusi oppituntia.

Kouluruokailussa huomioimme paikkakunnan ruokaperinteen samalla laajentaen lasten ruokailutottumuksia ja kiinnittäen huomiota terveydellisiin näkökohtiin. Kotien tulisi kannustaa oppilasta syömään koulussa ravinto- ja energiapitoinen ateria. Myös monipuolinen aamupala on tärkeä kasvavalle nuorelle.

Kouluruokailun tavoitteena on terveyttä edistävien ruokailutottumusten oppiminen, hyvät tavat, sosiaalisuuteen kasvaminen, kulttuurin ja esteettisyyden vaaliminen, työnteon arvostaminen ja ympäristöstä huolehtiminen. Kouluaterian tulee kattaa kolmannes oppilaan päivittäisestä ravinnontarpeesta.

3.6 Kerhotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa. Kerhotoiminnan tulee perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti tukea oppilaan eettistä ja sosiaalista kasvua sekä itsensä monipuolista kehittämistä. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viiriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisuudessa ja rauhallisessa ympäristössä.

Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa sekä tilaisuuksia myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa. Kerhotoiminnan järjestämisen periaatteet tulee kirjata opetussuunnitelmaan. Kerhot ovat oppilaille vapaaehtoisia.

Kerhotoiminnan tavoitteet ovat

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Kuivaniemen kunnassa järjestetään koulun opetus- ja kasvatustyön tukemiseksi kerhotoimintaa. Kerhotoiminta täydentää ja rikastuttaa koulussa tapahtuvaa opiskelua ja kannustaa oppilaiden harrastusten viriämistä.

Koulujen kerhotoiminnan suunnittelussa tehdään yhteistyötä Kuivaniemen eri järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

Kerho-ohjaaja pitää kirjaa kerhotunneista ja kerhoon osallistuvista oppilaista. Koulun kerhot kirjaan koulun työsuunnitelmaan lukuvuoden alussa.

3.7 Yhteistyö koulutyön tukena

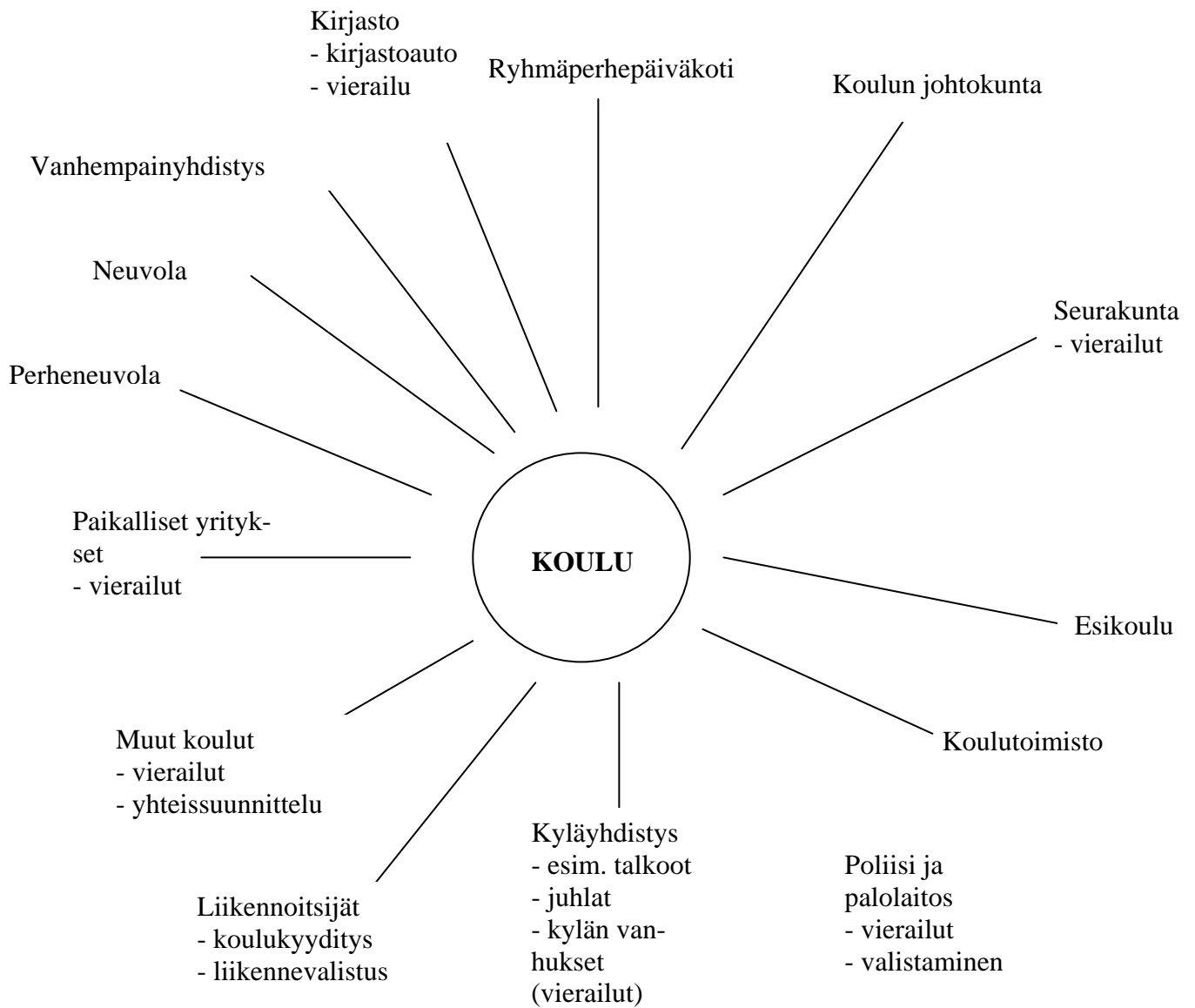
Yhteiskunnan rajalliset resurssit ja toisaalta kouluun kohdistuvat monelta taholta tulevat haasteet ja paineet vaativat koululta yhä tiiviimpää yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Yhteistyön tarkoitus on tukea koulun perustehtävää, sen kasvatus- ja opetustyötä.

Oppilaasta vastaa koulupäivän aikana pääasiassa oma opettaja, mutta opettajan rinnalla työskentelee joukko muita asiantuntijoita. Opetushenkilöstön keskinäinen yhteistyö koulutyön suunnittelussa ja toteuttamisessa on osa jokapäiväistä koulutyötä. Lapsen siirtyessä luokka-asteelta toiselle huolehditaan siitä, että oleelliset koulunkäyntiin liittyvät tiedot ja tarvittavat tukitoimet voivat jatkua keskeytyksettä opettajan tai koulun vaihtumisesta huolimatta. Tavoitteena on muodostaa lapsen oppimiskokemuksista ehjä kokonaisuus varhaiskasvatuksesta alkaen.

Yhteistyömuotoina tähän tavoitteeseen pyrittäessä voivat olla

- erityisopettajan mukaan tulo esiopetukseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- moniammatillinen yhteistyö oppimisvaikeuksien varhaiseksi tunnistamiseksi
- yhteiset koulutukset ja toiminnan yhteiset suunnittelut
- tutustumiset ja yhteiset tapahtumat esi- ja alkuopetuksen oppilaiden kesken

Yhteistyöllä on sosiaalisen kasvun, toiminnallisen oppimisen, viihtyvyyden ja turvallisen tunteen tavoite koulutyössä.

4 luku Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus

4.1 Eri tukimuodot

Oppilasta autetaan oppimisvaikeuksissa eri tukimuodoin, jotka määräytyvät vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta oppimisvaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. Tällöin on tärkeää olla yhteistyössä huoltajien kanssa. Opetuksessa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat oppilaat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös oppilaat, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajan mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.

Kaikille erityistä tukea tarvitseville oppilaille voidaan antaa tukiopetusta siten, kuin luvussa 4 määrätään.

Oppilaan opiskelua tulee tukea eri tavoin oppimisvaikeuden laadun ja laajuuden mukaan. Oppilaalle annetaan osa-aikaista erityisopetusta, mikäli tukiopetus ei yksin riitä.

Jos oppilaalle ei voida antaa opetusta muuten, tulee oppilas ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Silloin oppimäärät ja opetusjärjestelyt sekä tukipalvelut määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Erityisopetus on hyvää yleisopetusta erityistä tukea tarvitseville. Myös erityisopetuksessa keskeiset sisällöt ja tavoitteet pohjautuvat peruskoulun yleisopetuksen sisältöihin ja tavoitteisiin. Kuitenkin opetuksessa huomioidaan oppilaan sen hetkinen lähtötaso, erityinen tuen tarve sekä yksilölliset oppimisedellytykset.

Päämääränä on perusvalmiuksien ja -tavoitteiden sekä lopulta päättötodistuksen saavuttaminen yhteistyössä muiden opettajien ja sidosryhmien kanssa.

Erityisopetuksen painopistealue on 0-3 luokilla. Tämä pohjautuu ajatukseen varhaisesta puuttumisesta ongelmien kasaantumisen ehkäisemiseksi. Mahdollisimman varhain havaittu erityisen tuen tarve ja tukitoimien oikea-aikainen kohdentaminen antavat lapselle tasavertaisen mahdollisuuden kehittyä ikätoveriensä kanssa.

Moniammatillinen yhteistyö on erittäin tärkeää tukitoimien toteutumisessa. Oppilaasta riippuen henkilöitä, joiden kanssa yhteistyötä tehdään ovat mm. sosiaalityöntekijä, psykologi, terveydenhoitaja, fysioterapeutti tai toimintaterapeutti. Ammatillisen henkilöstön lisäksi perheen ja vanhempien

rooli lapsensa kasvattajina tulee huomioida suunnitelmia tehtäessä.

4.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalle, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia ja joka tarvitsee muun opetuksen yhteydessä erityistä tukea oppimisen edellytysten parantamiseksi, tulee antaa osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöllisesti, ja se tulee tavoitteellisesti niveltää oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Tarvittaessa oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, joka voidaan laatia yhteistyössä huoltajan, opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa myös erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Se voi olla tilapäistä, pitkäaikaista tai pysyväisluonteista. Osa-aikaista erityisopetusta saava oppilas opiskelee pääasiassa oman luokkaryhmänsä mukana, mutta saa osalla viikkotunneistaan erityisopetusta.

Osa-aikaisen opetuksen muoto harkitaan oppilaskohtaisesti tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksilöopetus voi toisissa tilanteissa olla paras vaihtoehto. Esimerkiksi puheopetus on yleensä yksilöopetusta. Parhaiden oppimistulosten saavuttamiseksi myös pienryhmäopetuksessa ryhmäkoon tulisi olla pieni.

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa yksilö- tai pienryhmäopetuksen lisäksi samanaikaisopetuksena. Samanaikaisopetuksella tarkoitetaan kahta eritavalla järjestettyä opetusta. Erityisopettaja voi toimia aineen- tai luokanopettajan parina oppitunnilla ja näin huomioida erityistä tukea tarvitsevia. Toisaalta myös eri tilassa erityisopettajan johdolla toteutettu opetus voi olla samanaikaisopetusta. Tällöin erityisopettaja työskentelee omassa luokassaan oppilaan tai ryhmän kanssa ja heillä on opiskeltavien aineiden oppisisällöt ja tavoitteet samat kuin muillakin luokan oppilailla.

4.3 Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen opetus

Erityisopetuksen tavoitteena on auttaa ja tukea oppilasta siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti yhdessä ikätovereidensa kanssa.

Lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet sekä hänen yksilölliset oppimis- ja kehitystarpeensa. Opetuksen tulee tukea oppilaan aloitekykyä ja itsetuottamusta. Erityisopetus edellyttää opiskelupaikkaa, -tilaa, -aika ja eri toimintoja koskevia päätöksiä sekä resurssien varaamista niiden toteuttamiseen. Mikäli oppilaan opiskelu muun opetuksen yhteydessä ei ole mahdollista tai se ei ole oppilaan kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, opetus tulee järjestää osittain tai kokonaan erityisopetuksen ryhmässä.

Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Jos oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimäärä yksilöllistetään.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisopetukseen ottamisen tai siirtämisen päätöstä. Yksilöllistäminen voi koskea perusopetuksen koko oppimäärää tai vain yksittäisiä oppiaineita. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Oppilaalle, joka on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta, tulee järjestää muiden oppiaineiden opetusta tai ohjattua toimintaa siten, ettei hänen vuosiviikkotuntiansa määrä vähene.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan opetus voidaan järjestää Valtioneuvoston asetuksen (1435/2001) 9. §:n perusteella osittain toisin kuin koulussa noudatettavassa tuntijaossa on määrätty, jos se on oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen perusteltua. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellään tällöin ne oppiaineet, joissa oppilaan opinto-ohjelma poikkeaa koulun noudattamasta tuntijaosta.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn opetus järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, siten kuin erityisopetukseen ottamista ja siirtämistä koskevassa päätöksessä on määrätty. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksessa oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi. Oppiainekokonaisuuksia voidaan muodostaa kaikille yhteisistä oppiaineista sekä valinnaisista aineista opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Jos oppilaalla ei ole enää tarvetta erityisopetukseen, tulee tehdä päätös hänen siirtämisestään yleisopetukseen.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Kun oppilas sijoitetaan erityisopetukseen jo oppivelvollisuusiän alkaessa, on kyseessä erityisopetukseen ottaminen. Erityisopetukseen siirtämisestä puhutaan silloin, kun oppilas on ennen erityisopetuksen tarvetta opiskellut yleisopetuksen sisältöjen ja tavoitteiden mukaan.

Jos oppilaalla havaitaan tarve yksilöllistettyyn oppimäärään pohditaan erityisopetukseen siirtoa moniammatillisesti. Luokan- tai aineenopettaja keskusteleo oppilaan, vanhempien, erityisopettajan sekä muiden asiantuntijoiden kanssa tilanteesta. Siirtopäätöksen tekee sivistystoimenjohtaja.

Jos tarvetta erityisopetukseen ei enää oppilaan kohdalla ole, voidaan harkita erityisopetuspäätöksen purkamista. Purkamispäätöstä ei tule kuitenkaan tehdä kevyin perustein, sillä oppilaalle on enemmän haittaa kuin hyötyä, jos liian aikaisen purkamispäätöksen vuoksi hän joutuu uudelleen siirtymään takaisin erityisopetukseen.

Oppilaalle järjestettävät tukitoimet järjestyksessä 1-11

1. Yleisopetus
2. Tukiopetus
3. Oppimissuunnitelma tarvittaessa
4. Opetuksen eriyttäminen yleisopetuksen luokassa
5. Osa-aikainen erityisopetus
6. Psykologiset, lääketieteelliset ja sosiaaliset tutkimukset
7. Erityisopetukseen siirtäminen
8. HOJKS
9. Erityisoppilas yleisopetuksessa ja osittain erityisopetuksessa
10. Luokkamuotoinen erityisopetus ja osittainen yleisopetus
11. Luokkamuotoinen erityisopetus

4.4 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin on tarpeen oppilaan opetuksen yksilöllistämiseksi:

- kuvaus oppilaan oppimisvalmiuksista ja vahvuuksista, oppimiseen liittyvistä erityistarpeista sekä näiden edellyttämistä opetus- ja oppimisympäristöjen kehittämistarpeista
- opetuksen ja oppimisen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet
- oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvien oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaan opiskelu poikkeaa muun opetuksen mukaisista oppimääristä
- niiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt, joissa oppilaalla on yksilöllinen oppimäärä
- oppilaan edistymisen seurannan ja arvioinnin periaatteet
- opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetus- ja oppilashuoltopalvelut, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
- henkilöt, jotka osallistuvat oppilaan opetus- ja tukipalveluiden järjestämiseen sekä heidän vastuualueensa
- tukipalvelujen toteutumisen seuranta.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimisprosessia. Suunnitelmaan kirjataan kokemukset oppilaan kehitystä ja oppimista tukevista opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista.

Oppilaan arviointi perustuu yleiseen oppimäärään tai siihen yksilölliseen oppimäärään, joka hänelle on asetettu henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseen osallistuu moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan opettajat, oppilashuollon asiantuntijoita sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaan huoltajat.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman toteutumista tulee arvioida ja seurata säännöllisesti ja erityisesti oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen aikana luokasta ja koulusta toiseen sekä perusopetuksesta toiselle asteelle.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

HOJKS:n laadinnassa vanhempien ja oppilaan läsnäolo on erittäin tärkeää, jotta suunnitelmasta saadaan toimiva ja oppilas itse ymmärtää, miten hänen opetustaan järjestetään tai mitä tavoitteita hänelle on asetettu. Myös muiden oppilasta opettavien opettajien tulee osallistua HOJKS:n laadintaan.

Rehtoreiden tulee seurata, että HOJKS:t tulevat tehdyksi kaikille siihen oikeutetuille.

HOJKS tehdään kirjallisena.

Suunnitelman toteutumista ja toimivuutta arvioidaan yhdessä opettajien, vanhempien ja itse oppilaan kesken 1-2 kertaa lukuvuodessa.

HOJKS –kaavake on liitteenä (Liite 2).

4.5 Opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi järjestää opiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, opetus tulee järjestää toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueet tulee jakaa opetussuunnitelmassa osa-alueiksi.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Kielen ja kommunikaation opetuksen tulee sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Osa-alueiden tulee sisältää vuorovaikutustaitoja ja itsehallinnan taitoja koskevia tavoitteita.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Osa-alueiden tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa koskevia tavoitteita.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aiste-

jaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Osa-alueiden tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja syy-seuraussuhteen oppimisen harjoituksia.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

1. Motoriset taidot

Motoristen taitojen asetettuihin tavoitteisiin pyritään opettamalla oppilaalle oman kehon ja sen osien tuntemusta. Opetuksessa pyritään huomioimaan kouluympäristöstä löytyvät mahdollisuudet. Opetuksen tavoitteet asetetaan yksilöllisesti oppilaan motorisen kehitystason ja fyysisten rajoitusten perusteella.

2. Kieli ja kommunikaatio

Kommunikaatio on perusedellytys kaikelle oppimiselle. Kommunikointi ei ole vain puhetta vaan siihen kuuluu monenlaisia vaihtoehtoisia tapoja, kuten pictogrammit, kuvat, viittomat sekä tekniset puheen apuvälineet. Näitä hyödynnetään myös opetuksessa.

Asetettuihin tavoitteisiin pyritään kehittämällä lapsen tai nuoren oppimisedellytyksiä harjaannuttamalla oppilaan aistitoimintoja sekä havaintomotorisia että karkeamotorisia taitoja.

3. Sosiaaliset taidot

Oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa esineympäristöissä on tavoitteena sosiaalisten taitojen oppimisessa. Oppimisessa taitoja harjoitetaan normaaleissa vuorovaikutustilanteissa. Vähitellen harjoittelu laajennetaan lähiympäristöstä laajempiin kokonaisuuksiin.

4. Päivittäisten toimintojen taidot

Omatoimisuuden lisääntyminen oppilaan aktiivisen osallistumisen kautta on keskeinen tämän osion tavoite. Oppimisessa keskeisessä roolissa ovat päivittäiset normaalit tilanteet, kuten liikkuminen, pukeutuminen, siisteyskasvatus sekä ruokailutilanteet.

5. Kognitiiviset taidot

Tavoitteena on kognitiivisten taitojen kehittyminen niin, että oppilas oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseksi. Opetuksessa pyritään siihen, että oppilas pystyy toimimaan ympäristössään mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Oppilaan kykeneminen aktiiviseen vuorovaikutukseen, tiedon jäsentämiseen sekä asioiden ja tapahtumien yhdistäminen mielekällä tavalla ovat myös tavoitteina.

Oppimisen sekä opetusmenetelmien seuranta ja arviointi perustuu HOJKS:ssa asetettuihin oppilaan omiin tavoitteisiin, oppimisvalmiuksiin ja edistymiseen toiminta-alueittain.

5 luku Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

5.1 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan näissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkiellisen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomen tai ruotsin kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella tulee maahanmuuttajille antaa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Maahanmuuttajaoppilas sijoitetaan ikänsä, taitojensa ja tietojensa kannalta sopivalle luokkasteelle. Hän osallistuu eri aineiden opetukseen oman luokkansa mukana. Äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajaoppilaalle opetetaan suomea toisena kielenä kolme tuntia viikossa. Suomi toisena kielenä -opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

6 luku Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä. Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on ohjata tarkastelemaan ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista rakentaen kokonaisuuksia ja korostaen yleisiä kasvatuksellisia ja koulutuksellisia päämääriä.

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

Aihekokonaisuudet kuvataan tässä kohdassa, mutta ne toteutuvat eri oppiaineissa niille luonteenomaisista näkökulmista oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla. Opetussuunnitelmaa laadittaessa aihekokonaisuudet tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tahtumiin, ja niiden tulee näkyä koulun toimintakulttuurissa.

1. IHMISENÄ KASVAMINEN

Koko opetuksen kattavan Ihmisenä kasvaminen -aihekokonaisuuden päämääränä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämän hallinnan kehittymistä. Tavoitteena on luoda kasvuympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan
- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle
- tunnistamaan oman oppimistyyliensä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- esteettinen havainnointi ja esteettisten ilmiöiden tulkinta
- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

2. KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kan-

sainvälisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria*
- *ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä*
- *tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämäntapoihin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä*
- *ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus*
- *muita kulttuureita ja monikulttuurisuus*
- *ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä*
- *kansainvälisyys eri elämänalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa*
- *tapakulttuurien merkitys.*

3. VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaitoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää*
- *kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa*
- *suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä*
- *tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti*
- *käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa*
- *viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimedialisuus*
- *median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen*
- *yhteistyö median kanssa*
- *lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus*
- *viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.*

4. OSALLISTUVA KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Koulun oppimiskulttuurin ja toimintatapojen tulee tukea oppilaan kehittymistä omatoimiseksi, aloitteelliseksi, päämäärätietoiseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi sekä tukea oppilasta muodostamaan realistinen kuva omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta*
- muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen*
- osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä*
- kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti*
- toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia*
- tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- perustietoja kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta*
- demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa*
- erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa*
- verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi*
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi*
- yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen.*

5. VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta -aihekokonaisuuden päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulun tulee opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden*
- havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi*
- arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestävä kehityksen edellyttämiä toimintatapoja*
- edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhhia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla*

- ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävä tulevaisuuden puolesta.

KESKEISET SISÄLLÖT

- ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä
- yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista
- ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa
- ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintavoissa, tuotteen elinkaari
- oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot
- toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta.

6. TURVALLISUUS JA LIIKENNE

Turvallisuus ja liikenne -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään turvallisuuden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia sekä opastaa vastuulliseen käyttäytymiseen. Perusopetuksen tulee antaa oppilaille ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi
- edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti
- toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä
- vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen
- tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.

KESKEISET SISÄLLÖT

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja
- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa
- keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt
- muut huomioitava liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet
- lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen
- turvallisuutta edistävät palvelut
- kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi.

7. IHMINEN JA TEKNOLOGIA

Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisen suhdetta teknologiaan ja auttaa näkemään teknologian merkitys arkielämässämme. Perusopetuksen tulee tarjota perustietoa teknologiasta, sen kehittämisestä ja vaikutuksista, opastaa järkeviin valintoihin ja johdattaa pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä, moraalisia ja tasa-arvokysymyksiä. Opetuksessa tulee kehittää välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja opettaa niiden käyttöä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämänalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä
- käyttämään teknologiaa vastuullisesti
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin
- ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen.

KESKEISET SISÄLLÖT

- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä
- teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämänalueilla eri aikakausina
- teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari
- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Aihekokonaisuudet käsitellään eri oppiaineiden kohdalla.

6.2 Äidinkielten ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty yksitoista eri oppimäärää, jotka ovat suomi, ruotsi, saame, romani ja viittomakieli äidinkielenä, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä, suomi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät. Lisäksi perusteiden liitteenä on Opetushallituksen suositus maahanmuuttajaoppilaan äidinkielen opetuksen perusteiksi.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi tai saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

6.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuk-

sen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineikseen kieli- ja kirjallisuustieteestä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitelmä: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Kieli ja vuorovaikutus

Tavoitteena on mielenkiinnon herääminen ja lisääminen kielen havainnointiin ja tutkimiseen, sana- ja käsitevaraston kartuttaminen, rohkeus ja taito ilmaista itseään kielellisesti. Oppimisen muotona tärkein on leikki, joka antaa lapselle mahdollisuuden erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Vertaisryhmän merkitys on suuri.

Ääneen lukeminen päivittäin, satu- ja loruhetket sekä kuullusta keskusteleminen yhdessä muiden lasten ja aikuisen kanssa toimivat parhaina lukemismotivaation kasvattajina. Lapselle annetaan aikaa kertoa kokemuksistaan ja häntä kuunnellaan ilman kiirettä. Näin lapsi oppii arvostamaan toisten ajatuksia, kuuntelemaan sekä lapsen että aikuisen puhetta. Salliva, lämmin ilmapiiri ja turvallisuus antavat rohkeutta itseilmaisuun.

Tavoitteet:

- ☺ lapsen itseilmaisun sekä kielellisen valmiuden ja tietoisuuden kehittäminen ja tukeminen
- ☺ toisen ihmisen ja toisen lapsen kuunteleminen
- ☺ sana- ja käsitevaraston kartuttaminen
- ☺ tukea lapsen kiinnostusta lukemiseen ja kirjoittamiseen
- ☺ rohkaista lasta puhumaan ja kertomaan kuulemastaan, näkemästään ja kokemastaan

Keinot ja sisällöt:

- ☺ sadut
- ☺ kuvakerronta
- ☺ lorut, runot, riimit
- ☺ erilaisten kirjojen katselu ja lukeminen
- ☺ omat kirjat, kirjasto, luokan kirjasto mm. teemojen mukaan
- ☺ erilaiset lehdet, videot, TV, tietokone jne.
- ☺ leikit ja pelit
- ☺ teatteri: pöytä- ja nukketeatteri

VUOSILUOKAT 1-2

Vuosiluokkien 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo kotona, varhaiskasvatuksessa, erityisesti esiopetuksessa, alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka tukee oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- tottuu koulun vuorovaikutustilanteisiin
- oppii kuuntelemaan keskittyen
- oppii kysymään ja vastaamaan sekä kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- kehittää kielellistä ja fyysistä kokonaisilmänsuaan.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät

Oppilas

- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikat sekä niiden opettelussa tarpeellisia käsitteitä; hän oppii ymmärtämään harjoittelun sekä säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen
- kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan, sekä viestintävalmiuksiaan tietotekniiksessä oppimisympäristössä
- oppii tarkkailemaan itseään lukijana ja kirjoittajana
- oppii vähitellen omaa tekstiään kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen rakentuu

Oppilas

- tutustuu kuunnelleensa ja lukiessaan kirjoitettuun kielimuotoon, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja
- tottuu tarkastelemaan kieltä, sen merkityksiä ja muotoja
- tottuu siihen, että teksteistä puhutaan myös käyttämällä sellaisia käsitteitä kuten äänne, kirjain, tavu, sana, lause, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- suullista ja kirjallista ilmaisua erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa, pari-, pienryhmä- ja

luokkakeskustelija

- keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla, myös muihin taideaineisiin integroiden

Lukeminen ja kirjoittaminen

- lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti päivittäin
- painettujen ja sähköisten tekstien avaamista yhdessä keskustellen
- äänne-kirjain-vastaavuuden runsasta harjoittelua
- kirjoitetun kielen ja yleispuhekielen harjoittelua
- sanojen tunnistamista edeten lyhyistä sanoista kohti outoja, pitkiä sanoja; vähittäinen siirtyminen ääneen lukemisesta myös äänettömään lukemiseen
- tekstin ymmärtämistä parantaviin strategioihin tutustumista ja niiden käyttöä
- puheen purkamista sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi; sanojen kirjoittamisen harjoittelua
- kirjainmuotojen piirtämistä, isojen ja pienten tekstauskirjainten sekä kirjoituskirjainten opettelua ja kirjainten yhdistämistä (kirjainmallit, numerot ja välimerkit liitteinä)
- oikean kynäotteen ja tarkoituksenmukainen kirjoitusasennon, silmän ja käden koordinaation sekä myös tietokoneella kirjoittamisen opettelua
- oikeinkirjoitusta sana- ja lausetasolla: sanavälit ja sanan jakaminen eri riveille, isot alkukirjaimet tutuissa nimissä ja lauseiden alussa, lauseiden lopetusmerkit ja niiden käyttö omissa teksteissä
- omiin arkikokemuksiin, havaintoihin, mielipiteisiin ja mielikuvitukseen perustuvien tekstien tuottamista niin, että päähuomio on sisällössä ja luomisen ilossa

Kirjallisuus ja kieli

- kaunokirjallisuutta ja muita tekstejä opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien
- kirjojen lukemista ja käsittelyä niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen; kirjallisuuden käyttämistä virikkeenä luovassa toiminnassa
- kirjallista keskustelua, jonka yhteydessä käsitteet päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka sekä juoni; luetun liittämistä omaan elämään, aiemmin luettuun, kuultuun ja nähtyyn
- kirjaston käytön opettelua
- kielen ja sen muotojen ja merkitysten havainnointia

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa
- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja kysymyksillä
- osallistuu keskittyen ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaito on kehittynyt niin, että hän

- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen; hänen lukemisenensa on niin sujuvaa, että hän selviää ikäkaudelleen tarkoitettujen tekstien lukemisesta
- on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa; hän pystyy jo tekemään päätelmiä lukemastaan
- osaa ilmaista itseään myös kirjallisesti niin, että hän selviää oman arkensa kirjoittamistilanteista, hän osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- osaa käsin kirjoittaessaan jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tieto-

koneella

• osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi ja on alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen on rakentunut niin, että hän

• etsii itselleen sopivaa ja mieluista luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja myös löytääkseen tietoa

• on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunnattujen ohjelmien seuraamiseen käyttämiseen

• pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielestä: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riimittelemään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestystä

• on tottunut kielestä ja teksteistä puhuessaan käyttämään opettuja käsitteitä

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Se jatkaa jo kotona, varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa alkanutta kielen oppimista. Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, jonka opetus on kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon se, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

Esiopetuksen ansiosta monella lapsella on alkuopetukseen tullessa jo monenlaisia äidinkielen valmiuksia ja taitoja. Opettaja varmistaa lapsen taitotason ja suunnittelee toiminnan ja oppimisympäristön sen mukaan. Opettaja huolehtii, että lapsi saa jatkaa omalta tasoltaan; toiset tutustuvat kirjaimiin, kun toisen lukevat jo itsenäisesti kirjoja. Innostusta pidä missään vaiheessa lannistaa. Sekä opettajan että oppilaiden on hyväksyttävä erilaisuus: kukin edistyy omien edellytystensä mukaisesti. Kirjallisuuden opiskeluun kannustava ja innostava oppimisympäristö suunnitellaan huolellisesti, ottaen huomioon käytettävissä olevat tilat, aika, materiaalit ja toimintamahdollisuudet. Oppimisilmapiiri luodaan myönteiseksi.

Hyvää oppimisympäristöä voidaan kuvata seuraavasti:

- luokassa on kirjoja eritasoisille lukijoille
- rauhallisiin lukuhetkiin varataan riittävästi aikaa
- luokkaan järjestetään viihtyisiä, lukemaan houkuttelevia paikkoja
- opettaja lukee päivittäin luokalle ääneen
- ympäristöstä löytyy tekstejä, jotka innostavat lasta omatoimiseen lukemisen harjoitteluun
- luokkaan pyritään saamaan ilmaisukasvatusta ja roolileikkejä rikastuttava rekvisiittaa
- opetuksessa käytettävä materiaali on monipuolista (sarjakuvat, mainokset, pelit, kuvataulut, sanalaput, irtokirjaimet)
- tietoteknisessä oppimisympäristössä on tarjolla oppimispelejä ja mahdollisuuksia omiin kirjallisiin tuotoksiin

Äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineena voidaan jakaa eri sisältöalueisiin, mutta se on luonteeltaan eheyttävää. Sisältöalueita ovat puhuminen ja kuunteleminen, lukeminen, kirjoittaminen, kirjallisuus, oikeinkirjoitus/kielentuntemus, draama/ilmaisukasvatus ja leikki. Lapsi oppii leikkiessään kieltä, vuorovaikutustaitoja, ryhmsääntöjä ja monia muita tärkeitä asioita. Leikki tuo iloa lapsen oppimiseen, lapselle tulee antaa ajoittain tilaisuus rauhoittumiseen sekä vapaaseen ja kiireettömään leikkiin.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN KESKEISET TAVOITTEET

Oppilas

- haluaa, uskaltaa ja osaa ilmaista itseään suullisesti, kirjallisesti ja draaman avulla
- keskittyy ja eläytyy kuulemaansa
- osallistuu keskusteluun tasaveroisena muiden kanssa
- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan
- ymmärtää harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen
- tarkkailee lukemistaan ja luetun ymmärtämistään
- kuuntelee ja lukee monipuolista kirjallisuutta, jonka avulla hänen sana- ja ilmaisuvaramonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat
- oppii edellytystensä mukaisesti huomioimaan kirjoitetun kielen sopimukset ja säännöt
- oppii valitsemaan ja lukemaan itseään kiinnostavaa ja taitojaan vastaavaa kirjallisuutta
- iloitsee lukemisesta ja kirjoittamisesta
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan tietotekniikan avulla
- pystyy käyttämään medialukutaitoaan ikäkaudelle suunniteltujen ohjelmien ja aineistojen seuraamiseen ja käyttämiseen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN KESKEISET SISÄLLÖT

Sisältöalueet	Ensimmäinen luokka	Toinen luokka
Puhuminen Kuunteleminen Draama/ilmaisu	<ul style="list-style-type: none"> • luokkakeskustelut (esim. yhdessä koetuista asioista, viikonloppun tapahtumista, oppilaita kiinnostavista ja heidän elämäntilanteisiinsa liittyvistä seikoista) • keskusteluharjoitukset (esim. parille kuvasta kertomista) • tarinoiden kertominen • keskittyvän, tarkan ja päättelevän kuuntelun harjoittelu • leikissä tapahtuva keskustelu ja ilmaisu • kokemusten ja tunteiden työstäminen improvisoinnin, leikin ja draaman avulla • pienten esitysten harjoittelu ja esittäminen luokassa ja juhlissa • nukketeatterin, keppiteatterin, varjoteatterin ja pöytäteatterin tekeminen ja esittäminen • opettajan eläytyvän lukemisen kuunteleminen • erilaisten tekstien kuunteleminen • mahdollisuuksien mukaan teatterissa ja elokuvissa käynnit 	
Lukeminen Kirjoittaminen Oikeinkirjoittaminen	Lukemisen tekniikka ja perustaidot <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan kirjain-äänne- vastaavuutta paljon • koodaus: äänne-kirjain-tavu- sana • lyhyiden, tunnettujen sanojen tunnistaminen ja lukeminen • outojen, pitkien sanojen tunnistaminen ja lukeminen • lukemisen tekniikan hiominen ja sujuvuuden vahvistaminen • vähittäinen siirtyminen äänettömään lukemiseen • erilaisiin lukemisen strategioihin tutustumien (esim. ennakointi, silmäily, päättely) • ymmärtävän lukemisen harjoittelu 	

<ul style="list-style-type: none"> • pääpaino ääneen lukemisessa • mekaanisen lukemisen harjoittelu • vähäinen siirtyminen ymmärtävään lukemiseen • aakkosjärjestyksen harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> • aakkosjärjestyksen käyttäminen
Luetun ymmärtämiseen tähtäävä harjoittelu	
<ul style="list-style-type: none"> • luetaan ja kirjoitetaan päivittäin monipuolisesti • luetaan erilaisia tekstejä • kuullun ja luetun tekstin ymmärtämisen harjoituksia • (etsitään vastauksia kysymyksiin kuka, mikä tai missä) 	<ul style="list-style-type: none"> • luetaan ja kirjoitetaan päivittäin monipuolisesti • luetaan erilaisia tekstejä • kuullun ja luetun tekstin ymmärtämisen harjoituksia (etsitään vastauksia kysymyksiin kuka, mikä, missä ja miksi)
Käden motoriikan harjoittelu	
<ul style="list-style-type: none"> • oikea kynäote ja ergonominen kirjoitusasento • hiiren käyttö 	
Oikeinkirjoituksen harjoittelu	
<ul style="list-style-type: none"> • isot ja pienet tekstauskirjaimet • äänne- ja kirjainvastaavuus • vieraisiin kirjaimiin tutustuminen ja harjoittelu • tavuttamien ja sanan jakaminen • sanavälin hahmottaminen • pitkä vokaali ja diftongi • geminaatta • äng-äänne • iso alkukirjain tutuissa nimissä ja lauseiden alussa alustavasti • piste sekä muut lauseiden lopetusmerkit alustavasti 	<ul style="list-style-type: none"> • kirjoituskirjainten opettelu ja yhdistäminen • vieraat kirjaimet • tavuttaminen ja sanan jakaminen • sanavälin hahmottaminen • pitkä vokaali ja diftongi • geminaatta • äng-äänne • iso alkukirjain • lauseiden lopetusmerkit
<p>Omien tarinoiden tuottaminen käsin ja tietokoneella → päähuomio sisällössä ja luomisen ilossa.</p>	

Kirjallisuus	<p>Monipuolista kirjallisuuteen tutustumista</p> <ul style="list-style-type: none"> • opettajan lukemana • kuvia katsellen • itse/pareittain lukien ikäkaudelle sopivia tekstejä • vanhempien oppilaiden käyttö lukijoina • kokonaisteoksen käsittely <p>Kirjallisuus koostuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • saduista, runoista, loruista, kertomuksista, sarjakuvista ja tietoteksteistä • satukaseteista, videoista, kuunnelmista ja näytelmistä <p>Kirjat voivat olla lähtökohtana</p> <ul style="list-style-type: none"> • näytelmissä, roolileikeissä, pöytäteatterissa ym. esityksissä <p>Keskeistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemisen ilon herääminen, säilyminen ja syveneminen • opitaan valikoimaan itseä kiinnostavaa ja omia taitoja vastaavaa luettavaa • pitkäjänteisyys – luetaan valittu teos loppuun • vuorovaikutus ja keskustelu luetusta • totta vai tarua • lukemisympäristö • luokkakirjasto • tutustutaan käsitteisiin: päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka sekä juoni • kannustetaan omatoimiseen vapaa-ajallakin tapahtuvaan lukemiseen • opettaja on lukevan aikuisen malli <p>Käydään mahdollisuuksien mukaan kirjastoautossa ja lähikirjastossa</p>
---------------------	---

VUOSILUOKAT 3–5

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään
- oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa
- kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana
- tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä siltaamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy
- kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsemaan ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon
- oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarikkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstien sisällön ja rakenteen ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottamista sivuasioista, tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien tekoa sekä luetun ja kuullun arviointia
- ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatusten pohdintaa ja tekstien vertaamista

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tukisanalistan laatimista ja käyttöä, kontaktin ottamista yleisöön, esityksen jaksottamista ja havainnollistamista, äänenkäytön selkeyttämistä
- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä

- palautteen vastaanottamista ja antamista
- otsikoinnin ja kappalejaon opettelua
- selkeän ja sujuvan käsialan opettelemista
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä
- erityyppisten tietotekstien avaamista
- kirjaston aineiston ryhmittelyyn ja sisältöihin tutustumista, kirjojen hakua ja varausta, yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ja tiedonhaun vaiheita ohjatusti

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua tekstiyhteydessä
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- taivutuksen tehtävä tekstilauseissa
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka, sekä niiden käyttöä
- kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen yhteyksien etsimistä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmais- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perusteellamaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvituksen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissä vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion

KUNTAKOHTAINEN OSIO

3.lk tavoitteet:

- lukemisen ja kirjoittamisen varmentaminen ja kehittäminen
- lukemisharrastukseen innostaminen
- ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- kielen rakenteeseen perehtyminen

Äidinkielen sisällöt 3 lk.

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	- sujuvan lukutaidon ja luetun ymmärtämisen varmentaminen
Aihekokonaisuudet:	- kasvattaminen lukuharrastuksen pariin: sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, tietokirjallisuus
- ihmisenä kasvaminen	- lastenkirjailijoihin tutustuminen
- kulttuuri-identiteetti ja kansainväli-	- kansanperinteeseen tutustuminen (kansansadut, Kaleva-

syys - vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta - ihminen ja teknologia	la) - kirjallisuuden perustermit - kirja-arvioinnit ja lukupäiväkirjat - kirjastoon tutustuminen
KIRJOITTAMINEN Aihekokonaisuudet: - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys - ihminen ja teknologia	OIKEINKIRJOITUS - iso ja pieni alkukirjain - lopetusmerkit: piste, kysymysmerkki ja huutomerkki - pilkku luetteloinnissa - vuorosanojen merkitseminen tekstissä - yhdyssanat - vierasperäisten kirjainten kirjoittaminen KÄSIALA - tekstaus - sidosteinen käsiala TEKSTIN TUOTTAMINEN - ajatuskartan avulla - muodoltaan erilaisten tekstien tuottaminen (juonellinen kertomus, kirje, runo, päiväkirja) - kortin/kirjeen kirjoittaminen
KIELITIETO	- aakkostaminen - vokaalit ja konsonantit - diftongit - yleis- ja erisnimet - sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, persoonapronominit) - yksikkö ja monikko - lausetyypit
VIESTINTÄ JA MEDIATAITO	PUHEVIESTINTÄ - puhe- ja keskustelutaidot - ilmaisutaidot (puhe, ele, ilmeet, kuuntelu, liikkeet, eläytyminen) - teatteri: omat roolit, teatteritaiteeseen tutustuminen MEDIATAITO - monipuolinen tutustuminen erilaisiin viestintävälineisiin (sarjakuvat, lasten elokuvat, lehdet, radio- ja televisio-ohjelmat)

4.LK TAVOITTEET:

- erilaisten tekstien lukemisen ja luetunymmärtämistaitojen kehittäminen
- eri tyyppisten tekstien kirjoittaminen
- ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- kielen rakenteeseen perehtyminen

ÄIDINKIELEN SISÄLLÖT 4.LK

<p>LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - ihminen ja teknologia 	<ul style="list-style-type: none"> - sujuvan lukutaidon ja luetun ymmärtämisen varmentaminen - kasvattaminen lukuharrastusten pariin: sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lehdet, sarjakuvat ja tietokirjallisuus - keskeiset kirjallisuuden termit - kirja-arvioinnit ja lukupäiväkirjat - kirjaston käyttö ja tiedonhaku - lasten- ja nuortenkirjailijoihin tutustuminen - kansanperinteeseen tutustuminen (kansansadut, Kalevala)
<p>KIRJOITTAMINEN</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - ihminen ja teknologia 	<p>OIKEINKIRJOITUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - lopetusmerkit - pilkku pää- ja sivulauseen välissä - yhdyssanat ja yhdysmerkki - puheenvuoron merkitseminen tekstissä - päiväyksen merkitseminen <p>TEKSTIEN KIRJOITTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - otsikointi, ajatuskartta - aloitus, juoni ja lopetus - kertomus, runo ja luokkalehti <p>KÄSIALAHARJOITUKSIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - tekstaus - kirjoituskirjaimilla kirjoittaminen
<p>KIELITIETO</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys 	<p>SANAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - synonyymit - vastakohtat <p>SANALUOKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - substantiivit, adjektiivit - verbin myönteinen ja kielteinen muoto preesensissä - pronominit, numeraalit ja partikkelit <p>LAUSE</p> <ul style="list-style-type: none"> -predikaatti -subjekti
<p>VIESTINTÄ JA MEDIA-TAITO</p>	<p>PUHEVIESTINTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - lausunta, kerronta - esitelmä - oman mielipiteen perusteleminen - ilmaisutaito: puhe, ele, ilmeet, kuuntelu, liikkeet, eläytyminen - pienoisanalyysin kirjoittaminen ja esittäminen <p>MEDIATAITO</p> <ul style="list-style-type: none"> - monipuolinen tutustuminen erilaisiin viestintävälineisiin - kriittisyyden kasvattaminen

5.LK TAVOITTEET:

- lukemisen tekniikkojen kehittäminen ja hyödyntäminen
- erilaisten tekstien kirjoittaminen
- ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen harjoittaminen
- kielen rakenteen tuntemisen syventäminen

ÄIDINKIELEN SISÄLLÖT 5.LK

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS Aihekokonaisuudet: - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - ihminen ja teknologia	- lukuharrastuksen vahvistaminen ja olennaisen tiedon löytäminen tekstistä - eri tekniikkojen hyödyntäminen - kirjallisuuden eri lajityyppeihin tutustuminen (seikkailu-, jännitys- ja fantasiakirjallisuus) - kirja- tai kirjailijaesitelmä - kirjasto vierailu ja kirjaston tietopalveluiden käyttäminen - kansanperinteeseen tutustuminen
KIRJOITTAMINEN Aihekokonaisuudet: - ihmisenä kasvaminen - osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys - ihminen ja teknologia	OIKEINKIRJOITUS - virke: päälause ja sivulause - vuorosanaviiva, lainausmerkit, johtolause - alkukirjain, yhdyssanat TEKSTIEN KIRJOITTAMINEN - kappalejako - kertomus, runo, mainos - mielipiteen ilmaisu ja perustelu KÄSIALAHARJOITUKSIA - tekstaus - kirjoituskirjaimilla kirjoittaminen
KIELITIETO Aihekokonaisuudet: - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	SANALUOKAT - verbi: perusmuoto, myönteiset ja kielteiset persoonamuodot, aktiivi ja passiivi, aikamuodot - muiden sanaluokkien kertaus LAUSE - päälause ja sivulause - predikaatti ja subjekti KIELI - puhuttu ja kirjoitettu kieli - oman alueen murre
VIESTINTÄ JA MEDIA-TAITO	PUHEVIESTINTÄ - esitelmä - pantomiimi

- oman ilmaisun kehittäminen
- näytelmän kirjoittaminen ja esittäminen
- mahdollinen teatterivierailu

MEDIATAITO

- monipuolinen tutustuminen erilaisiin viestintävälineisiin
- kriittisyyteen kasvattaminen

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstintaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleisivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuaan
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyä

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntele- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyä

Oppilas

- kehittyy monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kieli-tietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelevaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tun-

temaan Suomen kirjallisuuden vaiheita ja eri maiden klassikkoja

- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollista tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaisiksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- viestintärohkeuden ja –varmuuden kehittämistä: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen sekä ilmaisutapojen harjoittelua
- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä -taitojen arviointia

Tekstinymmärtäminen

- ymmärtävän ja arvioivan kuuntelun harjoittelua
- silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarkan ja päättelevän lukutavan valinta, lukuprosessien hallinnan varmentamista
- siltojen rakentamista tekstin ja vastaanottajan välille, lukukokemusten jakamista
- kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä
- selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä
- kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja ja tekstien tarkastelua rakenteellisina ja merkityksellisinä kokonaisuuksina
- tekstien verbaalisten, visuaalisten ja auditiivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina
- tekstin sisällön tiivistämistä, mielipideainesten, tekijän tavoitteiden ja keinojen tunnistamista, eritelyä ja arviointia vaikuttavuuden kannalta, tekstien vertaamista eri näkökulmista
- puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneiden näkemysten, arvojen ja asenteiden etsimistä ja arviointia

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- omien tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä ja tekstintekoprosessien vakiinnuttamista
- tavallisten jäsentelytapojen harjoittelua, jaksotus-, aloitus- ja päätäntätaidon varmentamista
- tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintävälineisiin ja -tilanteisiin
- omia elämyksiä ja näkemyksiä kuvaavien ja uusia maailmoja rakentavien fiktoiden tuottamista
- yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen
- ilmaisukeinojen monipuolistamista

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden

ja käyttökelpoisuuden arviointia

- muistiinpanojen tekemisen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen opettelua, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista esitykseksi

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja käsitys kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä
- suomen kielen vaiheita ja vaihtelua
- suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteen ominaisuuksia ja vertailua muihin kieliin
- suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteiden pohdintaa
- kirjallisen yleissivistyksen pohjan luomista: tietoa keskeisistä teoksista ja niiden kirjoittajista sekä Kalevalasta, kansanperinteestä ja Suomen kirjallisuuden päävaiheista
- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- kaunokirjallisuuden luokittelu pää- ja joihinkin alalajeihin
- tekstien tyylillinen pääjako: romanttisten, realististen ja modernististen tekstien tuntomerkkejä
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen
- teatteri- ja elokuvakokemusten hankkimista, kokemusten erittelyä ja jakamista

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista

- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyylillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tietoa ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälatit, tekstien tyylillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsä kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomesa puhuttavista kielistä

KUNTAKOHTAINEN OSIO

6. LK TAVOITTEET:

- lukuharrastuksen vahvistaminen, oman lukumielityksen löytäminen
- tekstitaitojen vahvistaminen kirjoittamisessa
- persoonallisen ilmaisun kehittäminen eri viestintätilanteissa

- kielitietouden laajentaminen: lauseista jaksoihin

ÄIDINKIELEN SISÄLLÖT 6.LK

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS Aihekokonaisuudet: - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	LUKUHARRASTUKSEN VAHVISTAMINEN - omien lukumiellymysten ja tyylien löytäminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen - lukutottumusten ja -kokemusten arviointi ja vertailu KIRJALLISUUDEN LAJITYYPPIEN JAOTTELU: - lyriikka, epiikka, draama, scifikirjallisuus, päiväkirjaromaanit, kehityskertomukset - sadut, runot, pakinat, novellit, nuortenkirjat, hypertekstit (tekstien vertailu) KIRJASTOVIERAILUT - kirjaston tietopalveluiden käytön varmentaminen JONKIN KIRJAILIJAN ELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN - elämäkerta, tuotanto KANSAINVÄLISYYS - eri kansojen sadut, tarinat, runot, legendat ja myytit - Kalevala - Kansanrunous
KIRJOITTAMINEN Aihekokonaisuudet: - ihminen ja teknologia - ihmisenä kasvaminen	TEKSTIEN KIRJOITTAMINEN - otsikointi, jäsenitys ja kappalejako - juoni, käännekohdat - henkilö- ja luontokuvaus - näytelmä, kertomus, novelli, runo, päiväkirja, mielipidekirjoitus - tietotekstit: eri tietolähteet ja lähdeviittaukset - tekstin kirjoittaminen ja muokkaaminen tietokoneella - asiateksti
KIELITIETO Aihekokonaisuudet: - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	SANAT - yhdyssanat SIJAMUODOT - nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi, paikallissijat, abessiivi, komitatiivi, instruktiivi LAUSE, VIRKE, JAKSOTUS - päälause ja sivulauseajit - yksinäislause ja yhdyslause - subjekti, predikaatti ja objekti KIELI - puhekieli ja yleiskieli - suomen murteisiin tutustuminen - Suomessa puhuttaviin kieliin tutustumista KIELENTUNTEMUS - ajan ilmaus kielessä: tempukset
VIESTINTÄ JA MEDIA-TAITO	PUHE- JA KESKUSTELUTAIDOJEN KEHITTÄMINEN - suullinen esitystaito - oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen

	<p>TEATTERI</p> <ul style="list-style-type: none"> - käsikirjoitus - roolin esittäminen - teatteritietous <p>PALAUTE</p> <ul style="list-style-type: none"> - antaminen ja vastaanottaminen <p>VIESTINTÄ- JA MEDIAKASVATUKSEN AIHEKOKONAI-SUUS</p> <p>Tarkastelukohteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elokuvakasvatus <ol style="list-style-type: none"> 1. kuva 2. ääni <p>VIESTIMET JA NIIDEN KÄYTTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Internet - mediakriittisyys
--	---

7. LK TAVOITTEET:

- faktan ja fiktion erot ja yhtäläisyydet; opitun soveltaminen omassa tekstissä
- viestintä- ja tiedonhankintataitojen vahvistaminen
- kirjallisuuden tulkintataitojen syventäminen ja kirjallisuuskäsitteistön hallintaa
- kielitietouden hyödyntäminen tekstin tulkinnassa ja tuottamisessa; havainnot tekstien sidoksisuudesta, ajan ilmaisemisesta ja sanakategoriasta

ÄIDINKIELEN SISÄLLÖT 7.LK

<p>LUKEMINEN JA KIRJAL-LISUUS</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisenä kasvaminen - osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys 	<p>TIEDONHALLINTATAIDOT</p> <ul style="list-style-type: none"> - mitä tieto on - erilaisia tiedonlähteitä - tiedon arviointi - koulu- ja lähikirjaston käyttö <p>KIRJALLISUUSTIETO</p> <ul style="list-style-type: none"> - tekstien jaottelu: fakta ja fiktio - kirjallisuuden termeistä: aihe, henkilöt, miljö, juoni - nuortenkirjailijoita ja -kirjoja - perinteisen ja modernin runon vertailua - metaforan käsite
<p>KIRJOITTAMINEN</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisenä kasvaminen 	<p>FIKTION TEKSTILAJEJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - kertomus - kuvaus ja dialogi sen osana - kerronnan keinot (mm. ajan ilmaisu) - kerronnan näkökulmia (erilaisia kertojia) - kertomuksen rakenne - runokielen keinoja - omia runoja <p>FAKTAN TEKSTILAJEJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - aineistopohjaisen ainekirjoituksen harjoittelu <p>YLEISKIELEN KÄYTTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> - alkukirjaimet

	<ul style="list-style-type: none"> - yhdyssanat - välimerkit - suora ja epäsuora esitys
KIELITIETO	KIELENTUNTEMUS <ul style="list-style-type: none"> - tekstin käsite - tekstin sidoksisuus: virke, lauseiden lajit. ja lausetyypit - sanaluokkien syventävä käsittely - ylä- ja alakäsitteet - kaikkien sijamuotojen syventävä käsittely - ajan ilmaus kielessä; tempukset - lauseenjäsennystä
VIESTINTÄ- JA MEDIA-TAITO	ESIINTYMISTOTTUMUSTEN JA VIESTINTÄTAITOJEN HARJOITTELU <ul style="list-style-type: none"> - kuvailu - draamaharjoituksia - esitelmä - havainnollistaminen MEDIAN TEKSTILAJEJA <ul style="list-style-type: none"> - uutinen - sarjakuvien maailma - elokuvan dramaturgia ja ilmaisukeinoja - nuortenelokuva

8. LK TAVOITTEET:

- mediakriittisen näkemyksen kehittäminen; käsitys vaikuttamisen keinoista mediassa ja erilaisissa teksteissä
- kirjallisuustiedon syventäminen ja lukutaidon kehittäminen
- erilaisten fiktion ja faktan tekstilajien harjoittelemine ja oman ilmaisun kehittäminen
- lauseenjäsennyksen ja verbien modusten oppiminen

ÄIDINKIELEN SISÄLLÖT 8. LK

LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS Aihekokonaisuudet: <ul style="list-style-type: none"> - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta - ihminen ja teknologia 	<ul style="list-style-type: none"> - romantiikan ja realismin piirteitä - reuna-alueiden kirjallisuutta: jännitys-, fantasia-, kauhu- ja scifikirjallisuus - novelli ja näytelmä - kirjallisuuden termejä: kertoja, näkökulma, sano- ma ja teema
KIRJOITTAMINEN Aihekokonaisuudet: <ul style="list-style-type: none"> - osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys 	FIKTIIVISIÄ TEKSTEJÄ <ul style="list-style-type: none"> - erilaisia tyyliharjoituksia ja luovaa kirjoittamista - kirjallisuusteemaan liittyvä novelli FAKTAN TEKSTILAJEJA <ul style="list-style-type: none"> - arvostelu - mielipidekirjoitus - lukupäiväkirja - referaatti YLEISKIELEN KÄYTTÖ

	<ul style="list-style-type: none"> - lyhenteet - lukusanat - pilkkusäännöt - piste, puolipiste, kaksoispiste - ajatusviiva
KIELITIETO	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki lauseenjäsenet; subjektin ja objektin semanttiset roolit - modukset
VIESTINTÄ JA MEDIATAITO	<p>PUHEVIESTINTÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ongelmanratkaisukeskustelu - väittely - puhe - ilmaisu- ja draamaharjoituksia <p>MEDIATAITO</p> <ul style="list-style-type: none"> - viestimet ja niiden käyttö - mediakritiikki - median tekstilajeja; argumentoivat tekstit ja mainokset - kuvan lukeminen

9. LK TAVOITTEET:

- Suomen kirjallisuuden vaiheiden tunteminen
- kirjallisuustutkielman laatiminen
- suomen kielen kehitykseen ja ominaispiirteisiin tutustuminen; äidinkielen hahmottaminen osana identiteettiä
- erilaisissa muodollisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- esseevastauksen laatiminen

ÄIDINKIELI 9. LK

<p>LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisenä kasvaminen - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys 	<p>KIRJALLISUUSTIETO</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1800- ja 1900-luvun Suomen kirjallisuuden pääpiirteitä. - keskeisiä suomalaisia kirjailijoita ja klassikkoja: Runeberg, Lönnrot, Kivi, Canth, Aho, Leino, Sillanpää, Haanpää - modernismin piirteitä epiikassa ja lyriikassa - kansanperinteen ja Kalevalan kokoava ja syventävä tarkastelu - pohjoiset kirjailijat <p>TIEDONHALLINTATAIDOT</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotimaisesta kirjallisuudesta tutkielma, jossa edellytetään kirjallisuuden termistön tuntemusta - tutkielmatyöskentely: aiheen muotoilu; lähteiden käsittely; tutkimuksen kirjoittaminen
<p>KIRJOITTAMINEN</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p>	<p>FIKTION TEKSTILAJEJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - valinnaisesti esim. runoja, novelleja, kertomuksia ja satuja <p>FAKTAN TEKSTILAJEJA</p>

<ul style="list-style-type: none"> - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys 	<ul style="list-style-type: none"> - pohtiva kirjoittaminen (asia-aine) - essee - aineistopohjainen ainekirjoitus - tutkielma <p>YLEISKIELEN KÄYTTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> - vierassanat - puhutun ja kirjoitetun kielen eroja
<p>KIELITIETO</p> <p>Aihekokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys 	<p>KIELENTUNTEMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - nominaalimuodot - lauseenvastikkeet <p>YLEISSIVISTÄVÄ KIELITIETO</p> <ul style="list-style-type: none"> - kieli-identiteetti - suomen kielen kehitys - suomen kielen ominaispiirteet - tutustumista sanaston ja nimitysten rakentumiseen sekä etymologiaan - kielikunnat - suomi ja sen lähisukukielet - kielen vaihtelu: murre ja slangituntemuksen syventämistä - denotaatiot ja konnotaatiot
<p>VIESTINTÄ JA MEDIA-TAITO</p>	<p>VUOROVAIKUTUSTAITOJEN HARJOITTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen liittyvät keskustelutaidot; ryhmäviestintätaidot - tutkielmaesitys: esitelmän laadintaprosessi - puhetilanteen analysointi- ja palauteharjoituksia <p>MEDIAN TEKSTILAJEJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanomalehden syventävä tarkastelu - elokuvan ja kirjallisuuden vertailua; luku- ja katsomiskokemuksen vertailua - viihteellisten mediatekstien kerronnan vertailua

Suomi toisena kielenä

VUOSILUOKAT 1–9

Oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opetetaan suomea toisena kielenä joko kokonaan tai osittain äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän sijaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetussuunnitelmassa. Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu suomi toisena kielenä -opetukseen, joka vuosiviikkotunneiltaan vastaa suomi äidinkielenä -opetusta.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Suomi toisena kielenä -oppimäärä eroaa tavoitteiltaan ja

sisällöiltään suomi äidinkielenä -oppimäärästä.

Suomi toisena kielenä -opetuksen keskeinen tavoite on, että oppilas saavuttaa perusopetuksen loppuun mennessä mahdollisimman hyvän suomen kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla, pysyy opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen. Opetuksessa pyritään ohjaamaan oppilasta elinikäiseen oppimiseen niin, että hän voi vähitellen saavuttaa äidinkielisten veroisen suomen kielen taidon ja saa siten tasavertaiset mahdollisuudet toimia ja vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Suomea toisena kielenä oppivalle suomen kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluaikana. Suomea opitaan kaikissa oppiaineissa, ja suomen opetus toisena kielenä edellyttää yhteissuunnittelua ja yhteistyötä opettajien kesken. Suomi toisena kielenä -oppimäärän tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen taitoa suunnitelmallisesti, ja opetuksessa otetaan huomioon myös muiden oppiaineiden sisältöjä, peruskäsitteitä ja sanastoa.

Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että uuden kielen syvälinen oppiminen vie useita vuosia. On kiinnitettävä huomiota siihen, että tavoitteiden saavuttamiseen kuluvaan aikaan voi vaikuttaa oppilaan oman äidinkielen hallinta sekä äidinkielen ja suomen kielen rakenteiden erilaisuus ja kulttuurinen etäisyys.

Tavoitteita asetettaessa ja sisältöjä valittaessa otetaan huomioon oppilaan kokonaistilanne, kuten ikä, kielitaito sekä koulu- ja kokemustausta. Opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste, jolla hän opiskelee. Opetuksessa painotetaan viestinnällisyyttä: sanaston kasvattaminen ja kielen rakenteiden harjoittelu kietoutuvat kielitaidon eri osa-alueiden kehittämiseen ja oppijan kulttuuritietouden lisäämiseen. Opetusmenetelmät ja työtavat tulee valita niin, että oppilas saa mahdollisuuden omaksua oppimisstrategioita, joiden avulla hän pystyy aktiivisesti hyödyntämään koulussa ja koulun ulkopuolella kohtaamaansa kielellistä ja kulttuurista ainesta. Opetuksessa käytetään hyväksi kieliyhteisön keskellä elämistä, ympäristön tarjoamia viestintätilanteita sekä oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niistä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii perusopetuksen kuluessa

- ymmärtämään normaalitempoista kasvokkaista puhetta, keskustelemaan yleisistä aihepiireistä ja saamaan hyvin selvää opettajan puheesta eri aineiden tunneilla sekä radio- ja televisio-ohjelmista, jos aihepiiri on tuttu
- selviämään käytännön puhetilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella ja tekemään puheessaan eron keskeisten puheen rekisterien välillä
- ymmärtämään eri oppiaineita sekä yleisiä aihepiirejä käsittelevää tekstiä, lukemaan itsenäisesti ja valitsemaan tarkoitukseensa sopivaa kirjallisuutta sekä kehittämään sen avulla sanastoaan ja ymmärtämystään ja löytämään kirjallisuudesta elämyksiä
- kirjoittamaan yksityisiä ja opetukseen liittyviä tekstejä ja esittämään ajatuksiaan kirjallisesti yhteinäisinä kokonaisuuksina sekä käyttämään kirjoittaessaan kirjoitetun kielen rekisteriä
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan ja kielentuntemustaan
- käyttämään erilaisia kielenopiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja, tunnistamaan omia oppimisstrategioitaan sekä tarvittaessa muuttamaan niitä tarkoituksenmukaisemmiksi
- arvioimaan kielitaitonsa kehittymistä
- kehittämään kielitaitoaan myös muiden oppiaineiden tunneilla ja luokkahuoneen ulkopuolella
- vertailemaan omaa ja suomalaista kulttuuria sekä viestimään ja toimimaan suomalaisessa kult-

tuurissa, ymmärtämään oman ja suomalaisen kulttuurin juuria ja arvostamaan molempia kulttuureita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit, joista oppilaan tulee pystyä kommunikoimaan

- henkilökohtainen elämä, perhe, suku, ystävät; vuoden- ja vuorokaudenajat sekä sää; koti ja asuminen; koulu fyysisenä ympäristönä, oppitunnit, koulutoverit, opettajat ja muu henkilökunta; ruokailu ja puhtaus; ihmisen keho ja vaatetus; julkiset tilat ja palvelut, kuten kauppa, liikenne ja terveydenhoito; maaseutu- ja kaupunki; luonto; vapaa-aika, kulttuuri ja urheilu, matkailu; tiedotusvälineet
- eri oppiaineiden sanasto: sanavaraston laajentaminen ja morfologia, ylä- ja alakäsitteet
- juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri; leikit; suomalaiset merkkihenkilöt ja -tapahtumat; arjen perinne ja elämänmuoto

Rakenteet ja kielitieto

- äänteiden, rytmin, painotuksen ja intonaation tunnistaminen ja tuottaminen; kirjoitus- ja äännejärjestelmä ja niiden erityispiirteet
- kielen rakenteista keskeisimmät; sanaluokat ja niiden taivuttaminen; verbityypit ja tärkeimmät nimitykset; sija-, persoona- ja aikamuodot sekä modukset pääpiirteissään; lauseenjäsenten tunnistaminen; nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tunnistaminen; lausetyypit; sanojen johtamisen pääperiaatteet; välimerkit ja oikeinkirjoitus
- sana, lause, virke; sidoksisuus; erilaisten tekstilajien päätyypit
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero; puhutun kielen vaihtelu
- suomi maailman kielten joukossa

Lukeminen ja kirjoittaminen

- suomen kielen kirjoitusjärjestelmä, kirjain-ääne-vastaavuus, tavutus, pien- ja suuraakkoset, tyyppikirjaimet
- mekaaninen, sujuva ja ymmärtävä lukutaito; lukutaidon strategioita, kuten ennakointi, päättely sekä pääasioiden ja tukisanojen etsiminen tekstistä
- tekstilajit ja kirjoittaminen erilaisiin tarkoituksiin

Kertomusperinne, kirjallisuus, viestintäkäsitys

- ikäkauden ja kielitaidon mukaisesti sadut, lorut, kertomukset, runot, arvoitukset, sanalaskut kaunokirjalliset otteet ja kokonaisteokset
- keskeiset kirjailijat ja heidän teoksensa sekä Kalevala ja Suomen kirjallisuuden päävaiheet
- mediatekstit, kuvallisuuden alkeet, elokuva ja teatteri
- kirjaston käyttö, tieto- ja viestintätekniikka, televisio, radio, lehdistö, mainonta
- tiedonhankinta erityyppisistä lähteistä

Puheviestintä ja vuorovaikutustaidot

- puheviestinnän strategiat, kuten keskustelun aloittaminen, ylläpitäminen ja päättäminen, mielipiteen ilmaiseminen, kuulijan huomioon ottaminen; kuuntelijan palautekäyttäytyminen
- kulttuurisidonnaiset puheviestintätilanteet, kuten tervehtiminen, puhutteleminen, esittäytyminen, kiittäminen, anteeksi pyytämisen ja puhelinkäyttäytyminen
- omien tunteiden, tarpeiden, tietojen ja mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen
- puuttuvan kielitaidon kompensoiminen esimerkiksi lähikäsitettä käyttämällä tai selittämällä
- neuvottelutaitojen kehittäminen ja rakentava keskusteleminen

Kielenopiskelutaidot

• oppikirjan ja sanakirjan käyttö, uusien sanojen ja rakenteiden käyttö omassa tuotoksissa, pari- ja pienryhmäkeskustelu puheviestinnän säännöllisenä harjoittelutapana, merkityksen päättely asiayhteydestä, suomen kielen vertaaminen omaan äidinkieleen, oman tuotoksen tarkkaileminen ja korjaaminen, oman kielitaidon arviointi

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

• Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet. Päättöarvioinnissa on otettava huomioon, että oppilaan kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

Kielitaito

Kielen osaamisen taso luokalla 9 kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan: B1.1–B1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja suomalaisia tapoja
- ymmärtää monikielisuuden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja arvostaa sitä
- ymmärtää ja osaa suhteuttaa suomalaisen kulttuurin arvoja omaan arvomaailmaansa.

Kielenopiskelutaidot

Oppilas

- on tottunut säännöllisesti käyttämään kielten opiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja.

6.4 Vieraat kielet

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoineena ja kommunikation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Kielihojtelma

Kuivaniemen perusasteella tarjotaan vieraiden kielten opetusta seuraavasti:

- A-kielenä englantia
- B-kielenä ruotsia
- valinnaisena B-kielenä voidaan tarjota saksaa, ranskaa tai joitakin muita kieliä
- lyhytkursseina muita mahdollisia vieraita kieliä

Kieltenopetuksen painopistealueita ovat seuraavat:

- korostetaan suullisen kielitaidon tärkeyttä kaikilla luokka-asteilla ja kaikissa kielissä
- oikean ääntämisen ja intonaation oppiminen alusta lähtien
- pyritään kielen osaamiseen erilaisissa viestintätilanteissa
- painotetaan oppimaan oppimista kaikilla tasoilla korostamalla oppilaan omaa vastuuta opiskelustaan

- ymmärretään, että vieraiden kielten oppiminen sisältää samankaltaisia toimintoja kielestä riippumatta
- nivotaan tavoitteet, opiskeluprosessi ja arviointi yhteen
- käytetään mahdollisimman monipuolisia arviointimenetelmiä

Arviointi

- arvioinnin tehtävänä on edistää ja kannustaa oppimista ja antaa palautetta oppilaan edistymisestä
- arvioinnin tulee olla myönteistä, ohjaavaa ja kommunikatiivisuutta painottavaa
- oppimisprosessin aikana tarkkaillaan ns. jatkuvaa näyttöä, joka tarkoittaa kotitehtävien tekemistä, tuntityöskentelyyn osallistumista, motivoituneisuutta, kirjallisia ja suullisia kokeita
- voidaan käyttää itsearviointia, ja myös vanhemmilta voidaan pyytää arviointia oppilaan työskentelystä
- arvioinnista on lisätietoa yleisissä arviointiohjeissa

Aihekokonaisuudet

Käsiteltävät aihepiirit sivuavat seuraavia aihekokonaisuuksia:

3.- 9. luokat: ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuus ja liikenne, ihminen ja teknologia.

1. Ihmisenä kasvaminen

- vaihtelevien ja monipuolisten työtapojen kautta opitaan vuorovaikutustaitoja. Jokainen oppilas on tärkeä ja voi edetä omien edellytystensä mukaisesti.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- tutustutaan vieraisiin kulttuureihin ja sitä kautta vahvistetaan myös oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä

3. Viestintä- ja mediataito

- pari- ja ryhmätöiden kautta vahvistetaan suullista kommunikointia. Harjoitellaan hankkimaan tietoa eri tiedotusvälineistä vieraalla kielellä

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- työtavat edistävät oppilaan omatoimisuutta, aloitteellisuutta ja päämäärätietoisuutta. Tutustutaan koulutukseen, työelämään ja kansalaisjärjestöihin.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- käsitellään omina aihepiireinään

6. Turvallisuus ja liikenne

- aihepiiriin liittyvän sanavaraston kartuttaminen ja asennekasvatus

7. Ihminen ja teknologia

- rohkaistaan oppilaita käyttämään tietotekniikkaa omissa tuotoksissaan ja tiedonhankinnassa

A-kieli

A-kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Lisäksi A-kieli voidaan aloittaa vapaaehtoisena.

Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilailla alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

VUOSILUOKAT 3–6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään kohdekielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhelumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja tutustuu alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan
- tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielen opiskelijana sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista, kielestä riippuen mahdollisesti myös kohdekulttuurista Suomessa

Rakenteet

- viestinnän kannalta kullekin kielelle ominainen keskeinen kielioppi

- tarvittaessa kohdekielen kirjoitusjärjestelmä kielialueen normin mukaan

Viestintästrategiat

- puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puheumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessa

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>Englanti</i>	<i>A2.1 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito</i>	<i>A2.1 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito</i>
<i>Muut kielet</i>	<i>A1.3 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.2 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A1.3 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.2 Toimiva alkeiskielitaito</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään

VUOSILUOKAT 7–9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito, muu kuin englanti

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleis- tai asiatietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisista palvelutilanteista ja kuvailemaan lähipiiriään
- kirjoittamaan suppeita viestejä ja luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista.

Kielitaito, englanti

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsenneystä tekstistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri varianteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekuultuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustaansa vasten
- viestimään ja toimimaan kohdekuulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

Luokilla 3–6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet

Rakenteet

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronominiin ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan (Liite 3):

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>Englanti</i>	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>
<i>Muut kielet</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja*
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Englanti

VUOSILUOKAT 3-6

TAVOITTEET:

- keskeisen sanaston hallinta
- hyvä ääntämistaito ja rohkeus käyttää kieltä
- tutustuminen eri kulttuureihin ja kansainvälisyyteen
- ennakkoluuloton asennoituminen vieraisiin kulttuureihin
- myönteinen asenne kielen opiskeluun
- vastuun ottaminen omasta opiskelusta
- oppilas oppii käyttämään sanastoa, sanakirjoja, hyödyntämään tietokonetta ja vieraskielisiä lähteitä

ENGLANTI: 3.-6. LUOKKIEN SISÄLLÖT

AIHEPIIRIT	-noudattavat opetussuunnitelman perusteita ja käytössä olevia oppimateriaaleja
KOMMUNIKOINTI	-reagointivalmiuksien kehittäminen -tervehtiminen -itsestä kertominen, esittely

	<ul style="list-style-type: none"> -anteeksipyyntö, pyytäminen, ehdottaminen -mielipiteiden ja tunteiden ilmaiseminen -kysyminen -opastaminen ja neuvominen -kuvaileminen -itsenäinen kertominen -ymmärrettävä ääntäminen (foneettiset merkit) -keskusteluharjoitukset -ääneen lukeminen -vuoropuhelut
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -kuuntelutaitojen kehittäminen -lyhyiden dialogien ja kertomusten ymmärtäminen
TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -yksittäisten sanojen tunnistaminen -tietojen löytäminen lyhyistä teksteistä -tekstin ymmärtäminen kuvien, äänitehosteiden ja sanastojen avulla -silmäilevä lukeminen -kertomusten itsenäinen lukeminen ja ymmärtäminen
KIRJOITTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -sanojen kopiointi ja kirjoittaminen -mallilauseiden muuttaminen -lyhyiden lauseiden ja viestien kirjoittaminen apuneuvoja käyttäen -omat kirjoitelmat (apuneuvoja käyttäen)
RAKENTEET	<ul style="list-style-type: none"> -persoonapronominit (subjekti ja objektimuodot) -lukusanat(perusluvut ja järjestysluvut) -yksikkö/monikko -be, have, can, -’s-genetiivi -possessiivipronominit -adjektiivien vertailumuodot -kysymyssanat -perusprepositiot -kysymys- ja kieltolauseet -presens ja imperfekti

VUOSILUOKAT 7-9

YLEISTAVOITTEET:

Englannin kielen opiskelun yleistavoitteena on luoda oppilaalle käyttökelpoinen peruskielitaito, joka antaa riittävän pohjan jatko-opinnoille. Kieltä opetellaan käyttämään vuorovaikutuksen, ajattelun, tiedonhankinnan ja luovan toiminnan välineenä.

Kielelliset taidot

Oppilas ymmärtää kouluikäisen nuoren elämän liittyvää sekä laajempaa yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä, selviytyy vastaavanlaisia aiheita käsittelevistä keskusteluista ja

osaa kertoa vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria sekä viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa, oppii ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria.

Oppimaan oppiminen

Oppilas hallitsee erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita. Hän osaa päätellä merkityksiä asiayhteydestä, käyttää hyväksi äidinkielessä oppimaansa sekä korvata kielitaitonsa puutteita esimerkiksi selittämällä toisin sanoin. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kieliopinnoissaan. Oppilas osaa arvioida omaa työskentelyään ja tarvittaessa muuttaa työskentelytapojaan.

7. luokka

TAVOITTEET:

- vahvistetaan suullista ja kirjallista kielitaitoa
- harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista, kertomista ja kuvailemista
- vahvistetaan kielen perusrakenteita

ENGLANTI: 7. LUOKAN SISÄLLÖT

AIHEPIIRIT	-noudattavat opetussuunnitelman perusteita ja käytössä olevia oppimateriaaleja
KOMMUNIKOINTI	-esittely -kysymykset -kertominen -tien neuvominen -ohjeiden ymmärtäminen -keskustelu
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	-ohjeiden ymmärtäminen -tavanomaisen puheen ymmärtäminen
TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN	-jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvien tekstien ymmärtäminen -tietojen löytäminen vaikeammista teksteistä -monimutkaisempien tekstien itsenäinen lukeminen ja ymmärtäminen
KIRJOITTAMINEN	-yksinkertaisia viestejä -kuvauksia -kertomuksia -kirjeitä
RAKENTEET	-persoonapronominien subjekti-, objekti- ja omistusmuodot -presens, imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti

	-adjektiivien vertailu
--	------------------------

8. LUOKKA

TAVOITTEET

- kuullun ymmärtämisen ja suullisen ja kirjallisen tuottamisen vahvistaminen
- abstraktimpien tekstien ymmärtäminen
- vaativampien kielen rakenteiden opettelu

ENGLANTI: 8. LUOKAN SISÄLLÖT

AIHEPIIRIT	-noudattavat opetussuunnitelman perusteita ja käytössä olevia oppimateriaaleja
KOMMUNIKOINTI	-mielipiteen tiedustelu ja ilmaiseminen -ehdottaminen -puhelinkeskustelu ja viestien jättäminen -asiointi
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	-monipuolisia kuullun ymmärtämistehtäviä
TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN	-vaikeutuvien tekstien ymmärtäminen -tietojen hankkiminen vieraskielisestä tekstistä (kirjat, lehdet, internet)
KIRJOITTAMINEN	-vaativampien viestien kirjoittaminen -tiivistelmien tekeminen
RAKENTEET	-futuuri -konditionaali -ehtolauseet -adverbit ja niiden vertailu -apuverbit -relatiivipronomini

9. LUOKKA

TAVOITTEET

- tietojen hankkiminen vaativammista teksteistä
- itsenäinen asiatekstien tuottaminen apuneuvoja hyväksikäyttäen
- kielen kaikkien perusrakenteiden hallitseminen
- arkipäivän puhetilanteista selviäminen

-kielialueen kulttuuriin tutustuminen

ENGLANTI: 9. LUOKAN SISÄLLÖT

AIHEPIIRIT	-noudattavat opetus suunnitelman perusteita ja käytössä olevia oppimateriaaleja
KOMMUNIKOINTI	-keskustelu -väittäminen -mielipiteen ilmaiseminen -haastattelu -selostus -kohtelias puhetyyli -itsestä ja omasta elinympäristöstä kertominen -englannin kielen eri variantteihin tutustuminen
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	-vaativampien kertomuksien, ohjeiden ja viestien ymmärtäminen -tiedotusvälineiden kielen ymmärtäminen
TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN	-vaikeutuvien tekstien ymmärtäminen -autenttisen materiaalin ymmärtäminen(kirjat, lehdet, internet) -tietojen hankkiminen em. materiaalista
KIRJOITTAMINEN	-itsenäisten kertomusten kirjoittaminen -projektityöt
RAKENTEET	-passiivi kaikissa aikamuodoissa -2.konditionaali -ehtolauseet -epäsuora esitys -infinitiivi ja -ing-muoto -lisää apuverbejä -sanajärjestyksen varmentaminen

B-kieli

VUOSILUOKAT 7–9

Opetuksen tavoitteena on ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielenopiskelutaitoja ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään arkipäivän tavanomaisissa puhe-tilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen*
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana*
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin*

liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään ruotsalaisen kielialueen elämänmuotoa
- viestimään ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja, kuten omien viestien tuottamista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit suomen ja ruotsin kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset ja vapaa-ajan vietto
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- matkustaminen
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista

Rakenteet

- viestinnän kannalta ruotsin kielelle ominainen keskeinen kielioppi

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Kieli

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan (Liite 3):

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Ruotsi	A2.1 Peruskielitaidon al-kuvaihe	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon al-kuvaihe	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

RUOTSIN KIELEN YLEISTAVOITTEET

- oppilas ymmärtää jokapäiväisiä asioita käsittelevää puhetta tai tekstiä ja osaa kirjoittaa lyhyen viestin
- pystyy ilmaisemaan itseään suullisesti tavallisimmissa tilanteissa
- oppilas tutustuu Suomen ja muiden pohjoismaiden maantietoon, ihmisiin ja kulttuuriin

7-LUOKKA

- opetellaan jokapäiväiseen kanssakäymiseen tarvittavia suullisia taitoja
- opiskellaan perussanastoa

8-LUOKKA

- suullista harjoittelua ja pienimuotoisia kirjallisia tehtäviä
- omaan elämään, perheeseen, harrastuksiin, ympäristöön liittyvän sanaston kartuttaminen

9-LUOKKA

- puhumisen, kirjoittamisen, luetun ja kuullun ymmärtämisen harjoittelua vaativimmista aiheista
- Pohjoismaihin tutustuminen

RUOTSI B1: SISÄLLÖT

LUOKKA/KURSSIT	7/ 1-2	8/3-4	9/ 5-6
AIHEPIIRIT	<ul style="list-style-type: none">- minä itse- ulkonäkö- värit- harrastukset- lähiympäristö- numerot- kellonajat- viikonpäivät	<ul style="list-style-type: none">-asuminen maalla ja kaupungissa- matkustaminen- lomailu- Tukholmaan tutustuminen	<ul style="list-style-type: none">- erilaiset harrastukset- ympäristö ja sen suojele-ammatinvalinta- Pohjoismaat- ostoksilla käynti ja asiointi

	- kuukaudet		
KOMMUNIKOINTI	<ul style="list-style-type: none"> - tervehdykset - esittely - itsestä kertominen - ulkonäön kuvailu - vapaa-ajasta kertominen - mielipiteen ilmaiseminen - asiointi (kahvila, ravintola, kauppa, pankki, posti, sairaala) - harjoitellaan tois- tamalla, ääneen lu- kemalla, kertomalla, parityöskentelyllä, ryhmätöillä, peleillä ja leikkimällä 	ks. ed.	ks. ed.
KUULLUN YM- MÄRTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistamistehtävät - kysymyksiin vas- taaminen - täydennystehtävät - kuullun selostami- nen - suomenruotsin ja ruotsinruotsin erojen havaitseminen 		
TEKSTIN YM- MÄRTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - tekstin sisällön ker- tominen - oikein/väärin – väittämät -sisältökysymykset - monivalinta- ja aukkotehtävät 		

6.5 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen.

Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelua, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään ja muokkaamaan ongelmia sekä etsimään ratkaisuja niihin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti – se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Matematiikka

Esiopetuksessa matematiikan peruskäsitteitä opitaan erilaisten oppimispelien ja leikkien avulla. Eheytyksen periaatteella matematiikkaa opitaan taideaineissa, liikunnassa, arkitilanteissa, retkillä, satu- ja musiikkihetkissä. Luonnollisimmillaan matematiikka on lapsen leikeissä. Aikuisen tehtävänä on ohjata ja tukea lasta matemaattisessa toiminnassa ottaen huomioon hänen kehityksensä taso. Hyvä oppimisympäristö antaa lapselle mahdollisuuksia kokeilemaan, pohtimaan, tutkimaan ja oivaltamaan matemaattiseen ajatteluun ja oppimiseen. Lasta kannustetaan kertomaan, mitä hän ajattelee tai miten hän ajatteli.

TAVOITTEET:

- ☺ positiivisten asenteiden luominen matematiikan opiskeluun
- ☺ perusvalmiuksien harjaannuttaminen
- ☺ lukumäärien tunnistaminen alueella 1-10
- ☺ lapsen päättely- ja ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen ja lapsen auttaminen soveltamaan opittuja asioita arkielämän tilanteisiin
- ☺ yksinkertaisten geometristen muotojen tunnistaminen, toisistaan erottaminen ja tekeminen

SISÄLLÖT:

- ☺ luokittelu, vertailu, järjestäminen eri ominaisuuksien mukaan, avaruudellinen hahmotus, suunta ja tilakäsitteet
- ☺ lukukäsite, lukumäärä, numerosymboli, lukusana, lukujono
- ☺ geometriset peruskäsitteet (ympyrä, neliö, kolmio, nelikulmio)
- ☺ mittaaminen ja mittaamisen perusteet
- ☺ aikaan liittyvät käsitteet
- ☺ peruslaskutoimituksen alkeet:
- ☺ lisääminen, vähentäminen, jakaminen konkreettisissa arkielämän tilanteissa

VUOSILUOKAT 1-2

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, keskittymisen, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttaminen sekä kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii keskittymään, kuuntelemaan, kommunikoidaan ja kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet, symbolit
- oppilas ymmärtää käsitteiden muodostavan rakenteita
- ymmärtää luonnollisen luvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelevaan ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- lukumäärä, lukusana ja numerosymboli
- lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja koostaminen konkreettisin välinein
- kymmenjärjestelmän rakentamisen periaate
- yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla
- kertolaskua ja kertotauluja
- jakolaskua konkreettisilla välineillä
- eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, pääsälasku, paperin ja kynän käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista
- murtoluvun käsitteen pohjustaminen konkreettisin välinein

Algebra

- säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista
- yksinkertaisia lukujonoja

Geometria

- ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
- geometriset peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma
- kaksiulotteisten muotojen tekeminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen
- yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia

Mittaaminen

- mittaamisen periaate
- pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja hinta
- mittavälineiden käyttö
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu
- mittaustuloksen arviointi

Tietojen käsittely ja tilastot

- tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisussa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, muun muassa pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, muun muassa nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

1-2 Matematiikan opetuksen perusajatuksena on kehittää oppilaan matemaattista ajattelua etenemällä opiskelussa systemaattisesti ja luomalla kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Matematiikan oppimisessa opittavat asiat liitetään aiempiin tietoihin ja taitoihin.

Matematiikan oppimistilanteet voidaan sitoa tuttuihin arkipäivän tilanteisiin, joihin luonnostaan sisältyy matematiikkaa ja ongelmaratkaisua. Matemaattisten käsitteiden muodostumisessa on keskeistä kieli, välineet, symbolit sekä tarkoituksenmukaiset opetusmenetelmät. Matematiikan opiskelussa opittavaa asiaa käsitellään monin erilaisin työtavoin, kuten konkreeteilla välineillä työstäen, päässä laskujen, kirjallisten tehtävien, laskutarinoiden ja ongelmaratkaisutehtävien avulla. Alkuopetuksessa tutustutaan myös matemaattiseen keskusteluun ja harjaannutetaan erilaisten ratkaisustrategioiden selostamista. Opetuksen tukena käytetään erilaisia tietokoneohjelmia. Oppilaiden erilaiset oppimistyyliä ja mahdolliset vaikeudet on tärkeä huomioida.

Keskeiset tavoitteet vuosiluokittain

1. LUOKKA	2. LUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää lukukäsitteen ja osaa käyttää monipuolisesti lukujonotaitoja lukualueella 0-20 osaa lukea ja kirjoittaa luvut 1-100 ymmärtää kymmenjärjestelmän rakentumisperiaatteen osaa laskea yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-20 päässä laskuna osaa perustella ja sanallistaa ratkaisunsa tunnistaa kaksi- ja kolmiulotteisia muotoja tietää geometriset peruskäsitteet piste, jana ja murtoviiva osaa mitata pituutta ja massaa osaa etsiä, kerätä ja tallentaa tietoa sekä lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja 	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää lukukäsitteen ja osaa käyttää monipuolisesti lukujonotaitoja 0-100 osaa lukea ja kirjoittaa luvut 0-1000 hallitsee lukualueen 0-20 yhteen- ja vähennyslaskut automaation tasolla osaa laskea yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-100 (allekkainlaskut; muistinumero ja lainaaminen) hallitsee kerotaulut 0-5 ja osaa käyttää konkreetteja malleja osaa ratkaista sanallisia tehtäviä ja yksinkertaisia ongelmia, kykenee perustelemaan ratkaisunsa tunnistaa, selostaa ja nimeää sekä rakentaa, jäljentää ja piirtää kaksi- ja kolmiulotteisia muotoja tietää geometriset peruskäsitteet puolisuora, suora ja kulma osaa käyttää tärkeimpiä mittayksiköitä, vertailla ja muuntaa niitä sekä arvioida mittaus tuloksia osaa esittää tietoja pylväsdiagrammina

Keskeiset sisällöt

Aihealue	1. luokka	2. luokka
Luvut ja laskutoimitukset	Lukualue 0-100 <ul style="list-style-type: none"> keskeinen lukualue 0-20 lukumäärä – lukusana numerosymboli suuruusvertailu lukujen hajottaminen ja koaminen lukujonon tulkitseminen ja kirjoittaminen 	Lukualue 0-1000 <ul style="list-style-type: none"> keskeinen lukualue 0-100 ks. 1. luokan lukualueen sisällöt

	<p>Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate</p> <p>Yhteen ja vähennyslaskut 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteenlaskun vaihdannaisuus • vähennyslaskun tarkistaminen yhteenlaskulla • puuttuva tekijä yhteen- ja vähennyslaskuissa <p>Päättelytaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdisteleminen ja ryhmitteleminen 	<p>Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate</p> <p>Yhteen- ja vähennyslaskut 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> • ks.1.luokan yhteen- ja vähennyslaskun sisällöt • allekkain laskut; muistinumero ja lainaaminen <p>Kertolasku ja kertotaulu 1-5</p> <p>Yksinkertaisia jakolaskuja ja murtolukuja konkreettein väliin</p>
Geometria	<p>Kaksiulotteiset muodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympyrä, kolmio, nelikulmio, monikulmio <p>Kolmiulotteiset muodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallo, kuutio, särmiö, lieriö, kartio <p>Geometriset peruskäsitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, jana, murtoviiva 	<p>Kaksiulotteiset muodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympyrä, kolmio, nelikulmio, monikulmio <p>Kolmiulotteiset muodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallo, kuutio, särmiö, lieriö, kartio <p>Geometriset peruskäsitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • puolisuora (säde), suora ja kulma
Mittaaminen	<p>Pituus Massa Aika: tasa- ja puolitunnit Raha: € ja snt</p> <p>Yksinkertaiset taulukot ja diagrammit</p>	<p>Pituus, massa, pinta-ala ja tilavuus Aika: yli, vaille, digitaaliajat Raha: € ja snt</p> <p>Yksinkertaiset taulukot ja diagrammit</p>

Aihekokonaisuudet

- viestintä- ja mediataito (tilastot)
- osallistuva kansalaisuus (hintatietous)
- ihmisenä kasvaminen

VUOSILUOKAT 3-5

Vuosiluokkien 3–5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omak-

sumisen pohjaksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa
- oppii tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- oppii käyttämään matemaattisia käsitteitä
- oppii peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelee toimintaansa ja päätelmiään sekä esittää ratkaisujaan muille
- oppii esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- oppii käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- kymmenjärjestelmä-käsitteen varmentaminen, tutustuminen 60-järjestelmään kellonaikojen avulla
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskua
- sisältöjako, ositusjako ja jaollisuus
- laskualgoritmeja ja päässäälaskua
- murtoluvun käsite, murtolukujen muunnokset
- desimaaliluvun käsite
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä ja sen osia
- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat
- kulman mitta ja kulmien luokittelu
- erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu
- piiri ja pinta-ala
- kuvioiden ja kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtämisen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- koordinaatisto
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisussa ja esittämällä niitä monipuolisesti välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruoimalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittaushetken suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaus tuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia

taulukoita ja diagrammeja

• osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdolloman ja varman tapauksen

KUNTAKOHTAINEN OSIO

TAVOITTEET

Oppilas

- oppilas oppii kehityskaudellensa sopivia peruslaskutaitoja ja niiden soveltamista arkipäivän tilanteisiin
- oppilas tutustuu tietotekniikkaan matematiikan harjoittelussa ja matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- oppilas oppii työskentelemään tavoitteellisesti ja tarmokkaasti sekä saattamaan tehtävänsä loppuun

AIHEKOKONAISUUDET

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

- tilastojen tulkintaa ja keräämistä ympäristöstä

Viestintä ja mediataito

- diagrammien laatimista

Osallistuva kansalaisuus

- retkien rahoituksen suunnittelua ja seurantaa
- hintatietoisuus

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- tilastotulkintoja erilaisten maiden elinoloista

Luvut ja laskutoimitukset

3. luokka	4. luokka	5. luokka
Kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 0-10 000, kellonajat pistemerkintänä	Kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 0-100 000, aikalaskuja	Kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 0-1 000 000 000 60-järjestelmä, aikojen yksikkömuunnoksia
Lukujen luokittelua ja järjestämistä	Lukujen luokittelua ja järjestämistä	Lukujen luokittelua ja järjestämistä
Yhteen- ja vähennyslaskua allekkain nelinumeroisilla luvuilla, nollan yli lainaaminen	Yhteen- ja vähennyslaskuharjoittelua päässälaskuna ja allekkain sovellusten yhteydessä	Yhteen- ja vähennyslaskuharjoittelua päässälaskuna ja allekkain sovellusten yhteydessä
Kertotaulut 2-10, yksinumeroisella luvulla kertominen allekkain	Kaksinumeroisella luvulla kertominen allekkain	Kertolaskua ja kertomista allekkain sovellutusten yhteydessä, jaollisuus

Sisältö- ja ositusjako, jakolaskua kertolaskun avulla	Jakolaskualgoritmi, 1-numeroinen jakaja	Jakolaskualgoritmi, 2-numeroinen jakaja
Murtoluvun ja sekaluvun käsite, samannimisten murtolukujen suuruusvertailu, desimaaliluvun käsite, kymmenes- ja sadasosat	Desimaaliluvun käsite, samannimisten murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua	Murtolukujen muunnokset, murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin yhteys, murto- ja desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla, tuhannesosat
Tulosten arviointi, tarkistaminen, pyöristäminen kymmeniksi ja sadoiksi	Pyöristäminen tuhansiksi ja kymmeniksi tuhansiksi	Pyöristäminen satatuhansiksi ja miljooniksi, desimaaliluvun pyöristäminen
Laskujärjestyssopimus	Laskujärjestyssopimus	Laskujärjestyssopimuksen soveltaminen
	Lämpömittari, negatiivisen kokonaisluvun käsite, tutustuminen koordinaatistoon	Koordinaatiston käyttöä
Päässä-laskua	Päässä-laskua	Päässä-laskua
Kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim. piirtämällä	Kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim. taulukoil-malla tai laatimalla lista	Kombinatoristen ongelmien tutki-minen jollain systemaattisella me-netelmällä

Algebra

3. luokka	4. luokka	5. luokka
Lukujonon tulkitsemi-nen ja jatkaminen	Lukujonon tulkitseminen, täyden-täminen ja jatkaminen	Lukujonon tulkitseminen, täyden-täminen ja jatkaminen varmenta-mista
Helppojen säännön-mukaisuuksien etsimi-nen ja tulkitseminen	Helppojen säännönmukaisuuksien etsiminen ja tulkitseminen	Säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia, etsiminen, päättely ja tulkinta
Lausekkeen käsite	Lausekkeen käsite, lausekkeen kir-joittaminen ja laskeminen vaiheit-tain, sulkeiden käyttö	Lausekkeiden käytön harjoittelu
	Yhtälö ja epäyhtälö, ratkaiseminen päättelemällä	Yhtälö ja epäyhtälö, ratkaiseminen päättelemällä

Geometria

3. luokka	4. luokka	5. luokka
-----------	-----------	-----------

Suurennoksia ja pienennöksiä ruudukon avulla	Suurennoksia ja pienennöksiä ruutumittakaavan avulla	Yhdenmuotoisuus ja piirroksen mittakaava
Peilauksia, symmetria ja yhtenevyys	Peilauksia, symmetria ja yhtenevyys konkreetein välinein	Peilauksia pisteen suhteen, symmetria ja yhtenevyys konkreetein välinein ja piirroksin
	Ympyrä ja sen osat	Ympyrä ja sen osat, piirtäminen harpilla
Yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat	Yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat, soveltaminen	Yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat, soveltaminen
Monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu	Monikulmioiden ja kulmien tutkiminen ja luokittelu	Monikulmioiden ja kulmien tutkiminen ja luokittelu, kulmien mittaaminen, kolmion, nelikulmion kulmien summa
Monikulmion piiri	Monikulmion piiri	Piiri ja nelikulmion ja kolmion pinta-ala
Tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin	Tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin	Kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
Mittaamisen periaatteen vahvistaminen	Mittaamisen periaatteen vahvistaminen	Mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
Pituuden yksiköt (mm, cm, m ja km) massan yksiköt (g ja kg) tilavuuden yksiköt (dl ja l) ajan yksiköt (min, h, d, vk, kk, a)	Massan yksiköt (tonni) ajan yksiköt (sekunti)	Pituuden, massan, tilavuuden yksikköjärjestelmän täydentäminen, Pinta-alan yksiköt (mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , a, ha, km^2)
Mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen	Mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen	Mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

3. luokka	4. luokka	5. luokka
Tietojen etsiminen, kerääminen tallentaminen ja esittäminen	Tietojen etsiminen, kerääminen tallentaminen ja esittäminen	Tietojen etsiminen, kerääminen tallentaminen ja esittäminen
Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen ja laatiminen	Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen ja laatiminen	Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen ja laatiminen

Koordinaatisto, ensimmäinen neljännes	Koordinaatisto, ensimmäinen ja neljäs neljännes	Koko koordinaatisto
		Keskiarvon käsite ja keskiarvon laskeminen, tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin pohjustaminen
		Kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä (mahdollinen, mahdoton, varma)

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokkien 6–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaali maailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelevaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys-erehdysmenetelmä, vääräksi osoittaminen, suora todistus
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaali luvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- aikalaskut, aikaväli
- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä

- murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla sekä murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- suhde ja verrannollisuus
- prosenttikäsitteen vahvistaminen, prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella

Algebra

- lauseke ja sen sieventäminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- verranto
- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktionkuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Geometria

- kulmien välisiä yhteyksiä
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrista konstruointia
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- Pythagoraan lause
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Todennäköisyys ja tilastot

- todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiärvon ja mediaanin määrittäminen

- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet

- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaali maailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti.

AIHEKOKONAISUUDET

Viestintä ja mediataito

- diagrammien laatimista

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- geometrian soveltamista arkielämään
- kaupankäyntiin, postiin ja matkustamiseen liittyviä laskuja
- retkien rahoituksen suunnittelu ja seuranta
- talousarvion laatiminen

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- eri maiden mittajärjestelmät

Ihmisenä kasvaminen

- tupakoitsijan menojen laskeminen
- laina ja korkolaskuja

SISÄLLÖT

Matematiikka 6-9

6. luokka	7. luokka	8. luokka	9. luokka
<p>Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnolliset luvut ja rationaaliluvut • aikalaskut, aikaväli • murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna • kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla sekä murtolukujen kertolasku • lausekkeiden sieventäminen • suhde • prosenttilaskua, prosenttiarvo, perusarvo, prosenttiluku • potenssin käsite 	<p>Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kokonaisluvut, rationaaliluvut • vastaluku, itseisarvo, käänteisluku • alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, jaollisuus säännöt • kertominen ja jakaminen murtoluvulla • potenssi, eksponenttina kokonaisluku 	<p>Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • prosenttilasku • suhde ja verrannollisuus • juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella 	<p>Luvut ja laskutoimitukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin • prosenttilasku • korkolaskuja
<p>Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukujonojen tutkimista ja muodostamista • yhtälöiden ratkaiseminen päättämällä • lausekkeen sieventäminen 	<p>Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhtälö • ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen • lukujonojen tutkimista ja muodostamista 	<p>Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauseke ja sen sieventäminen • potenssilauseke ja sen sieventäminen • polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennyslasku • muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen • ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen • verranto • lukujonojen tutkimista ja muodostamista 	<p>Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> • potenssilauseke ja sen sieventäminen • polynomien kertolasku • muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen • yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko • ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen • vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen • yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti • lukujonojen tutkimista ja muodostamista
<p>Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukuparin esittäminen koordinaatistossa • säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia 	<p>Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukuparin esittäminen koordinaatistossa 	<p>Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> • funktion, jonka kuvaaja on suora, tulkitseminen ja piirtäminen koordinaatistoon 	<p>Funktiot</p> <ul style="list-style-type: none"> • riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla • funktion käsite

		<ul style="list-style-type: none"> • suoraan ja kääntäen verrannollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon • funktionkuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen • lineaarinen funktio
Geometria <ul style="list-style-type: none"> • kulmien välisiä yhteyksiä • kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä • säännölliset monikulmiot • ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä • nelikulmioiden ja kolmioiden piirin ja pinta-alan laskeminen • suorakulmaisen särmiön tilavuuden laskeminen • kartan mittakaava ja mittakaavan laskeminen • yksinkertaisia geometrisia konstruointeja 	Geometria <ul style="list-style-type: none"> • kulmien välisiä yhteyksiä • säännölliset monikulmiot • monikulmioiden piirin ja pinta-alan laskeminen • geometrista konstruointia • yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa 	Geometria <ul style="list-style-type: none"> • ympyrän ja sektorin alan laskeminen • kappaleiden nimeäminen ja luokittelu • geometrista konstruointia • kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen • Pythagoraan lause 	Geometria <ul style="list-style-type: none"> • tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen • kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen • kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä • yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys • trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen
Todennäköisyys ja tilastot <ul style="list-style-type: none"> • todennäköisyyden käsite • erilaisten diagrammien tulkintaa • keskiarvon laskeminen 	Todennäköisyys ja tilastot <ul style="list-style-type: none"> • keskiarvon laskeminen • diagrammien tulkinta 	Todennäköisyys ja tilastot <ul style="list-style-type: none"> • todennäköisyyden käsite • frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi • keskiarvon, tyyppi-arvon ja mediaanin määrittäminen • hajonnan käsite • diagrammien tulkinta • tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa 	Todennäköisyys ja tilastot

Sisällön jako vuosiluokittain voi poiketa edellä olevasta käytetyn kirjasarjan mukaan.

6.6 Ympäristö- ja luonnontieto

VUOSILUOKAT 0–4

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaille kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen, liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
- luonto eri vuodenaikoina
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö
- vuorokauden- ja vuodenaajat
- maaston keskeiset piirteet ja kartta
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu ympäristö ja ihmisen toiminta
- Suomi, Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maapallo ihmisen elinpaikkana

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä sekä kuulon ja näön suojele
- lämpöön liittyvien ilmiöitä ja lämmön lähteitä
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisten rakenteiden lujuuden tutkiminen
- magneettisia ja sähköisiä ilmiöitä

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- ilman ominaisuuksia sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteissään
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyiden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

Aihekokonaisuudet

- Ihmisenä kasvaminen
- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- Turvallisuus ja liikenne

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa

- osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangattomista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luupia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänsä eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja

- *tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirytm, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen*
- *osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä*
- *osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa.*

Turvallisuus

Oppilas

- *osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysisen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä*
- *tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei*
- *tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Ympäristö- ja luonnontieto esiopetuksessa on vuodenaikoihin tiiviisti liittyvä kokonaisuus. Rakennettua ja luonnonympäristöä koetaan monin tavoin kaikkia aisteja käyttäen. Lapset saavat mahdollisuuden leikkeihin omassa lähiympäristössään. Lapsi kokee lähiympäristönsä turvalliseksi ja kiinnostavaksi tutkimus- ja leikkipaikaksi, jota hän voi käyttää tilanteiden mukaan. Ongelmakeskeinen ja tutkiva lähestymistapa antaa mahdollisuuden oivaltavaan oppimiseen sekä antaa omakohtaisia positiivisia kokemuksia. Aikuinen toimii oppimisen ohjaajana ja tukijana.

TAVOITTEET:

- ☺ luonnon ja elinympäristön kunnioittaminen
- ☺ vuodenaikojen vaikutuksen luontoon ja elämiseen ymmärtäminen
- ☺ luonnonilmiöiden havainnoiminen
- ☺ ilon kokeminen luonnossa

SISÄLLÖT:

- ☺ arkipäivän kierrätykseen tutustuminen
- ☺ lähiympäristön viihtyvyydestä huolehtimiseen
- ☺ vuodenaikojen havainnointi
- ☺ luonnonilmiöiden tutkiminen
- ☺ kokemukset ja elämykset
- ☺ retket

1.-2. -luokat

TAVOITTEET:

- Oppilas
- tutustuu ympäristön eliöihin, aineisiin, materiaaleihin ja fysikaalisiin ilmiöihin
- tutkii ihmistä ja hänen suhdettaan ympäristöön
- tutustuu avaruuteen

- tutustuu luonnintutkimuksen perusmenetelmiin

SISÄLLÖT:

Eliöt ja elinympäristöt

- elämän edellytykset: valo, lämpö, vesi
- erilaisia eliöitä: kasvit, sienet ja eläimet
- vuodenaikojen vaikutus
- retket lähiympäristöön : linturetket, kasvien tarkkailu
- mahdolliset kasvatuskokeilut luokassa ja koulun pihalla

Oma lähiympäristö

- aurinkokuntamme planeetat, aurinko, kuu
- aika, vuosi, vuodenaikat, kuukausi, viikonpäivät, vuorokausi
- selkeä kartta
- maapallon ihmisiä
- kotiseutu, suomalaisuus
- retkiä Kuivaniemen eri osiin

Ympäristön ilmiöitä

- sää
- säähavaintoja

Ympäristön esineitä, kappaleita ja aineita

- luokittelua
- ominaisuuksia: väri, koko, muoto, pinta, paino, lämpötila, rakenne, maku, haju, tuoksu

Ihminen, terveys ja turvallisuus”

- ihmisen elämäntapa
- elämää ennen ja nyt
- aistit
- terveys, sairaus, erilaisuus, vammaisuus
- terveellinen elämäntapa, ravinto, hygienia
- itsestä ja toisista huolehtiminen, hyvät tavat
- liikennesäännöt

AIHEKOKONAISUUDET

- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- ihmisenä kasvaminen
- ihminen ja teknologia
- turvallisuus ja liikenne

3. – 4. -luokat

TAVOITTEET:

Oppilas

- oppii havainnoimaan monipuolisesti elinympäristöään ja sen ilmiöitä
- oppii tekemään erilaisia mittauksia ja kokeita
- oppii kuvaamaan ja tulkitsemaan saamiaan tuloksia

- oppii havaitsemaan ihmisen aiheuttamia muutoksia luonnossa ja rakennetussa ympäristössä
- oppii tuntemaan elollisen ja elottoman luonnon rakenteita, vuorovaikutussuhteita
- oppii tuntemaan eliöitä ja niiden elinympäristöjä
- tutustuu energian merkitykseen luonnon prosessien ylläpitäjänä
- tutustuu kotiseutuunsa ja sen luontoon sekä itseensä osana lähiyhteisöjä, kansaa ja ihmiskuntaa
- tutustuu maapallon eri alueisiin, niiden luontoon ja kulttuureihin

SISÄLLÖT:

Eliöt ja elinympäristöt

- eliökunnan rakenne: ekosysteemin idea, kasvin ja eläimen rakenne
- pihan, niityn ja pellon eliöitä: kasvien kerääminen
- vesi elinympäristönä
- elinehdot luonnossa
- ihmisen elinehdot

Ihminen ja lähiympäristö

- asuinympäristö: haja-asutus, taajama, liikenne, jätteet, kierrätys
- luonnonympäristö: jääkausi, maaperä, korkeussuhteet
- yhteistyö: alkutuotanto – tuottaja – jalostaja – kuluttaja

Aine ja energia

- vesi: olomuodot, kelluminen, haihtuminen
- sää: lämpötila, ilmanpaine, tuuli, pilvisuus, ukkonen, sade
- energia: tuulen, veden ja sähkön kyky tehdä työtä
- sähkö: hankaussähkö, taskulamppu, sähkölaitteita, sähköturvallisuus
- yksinkertaiset koneet: vipu, väkipyörä, kaltevataso

Maapallo ja sen alueet

- maisema ja kartta: ilmansuunnat, janamittakaava, mittakaavan idea, kartan värit, karttamerkit
- Suomi: maisemat, elinkeinot, oma kotiseutu, suomalainen yhteiskunta, karttatuntemus
- Pohjois-Eurooppa: Pohjoismaat ja Baltian maat, Skandinavia elinalueena, Pohjoismaiden kasvillisuus-, eläin- ja ilmastovyöhykkeet

AIHEKOKONAISUUDET:

- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- ihmisenä kasvaminen
- ihminen ja teknologia
- turvallisuus ja liikenne
- ensiapu

6.7 Biologia ja maantieto

VUOSILUOKAT 5–6

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Opetus järjestetään siten, että oppilas oppii tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta sekä arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan myös itseään ihmisenä ja osana luontoa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa oppilaan tulee saada myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta sekä oppia havainnoimaan ympäristöä. Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen. Opetusta toteutetaan sekä maastossa että luokkahuoneessa.

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetuksen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Opetus järjestetään siten, että oppilas saa käsityksen luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta eri puolilla maapalloa ja oppii arvostamaan niitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle.

Vuosiluokilla 5–6 biologian ja maantiedon opetukseen integroidaan myös terveystiedon opetusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

TAVOITTEET

Biologia

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä eliölajien sopeutumista elinympäristöihinsä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta
- toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- ymmärtämään seksuaalisuuden osaksi ihmisen persoonallisuutta, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä, ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset.

Maantieto

Oppilas

- oppii laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä
- oppii hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- oppii ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista

maapallolla

- perehtyy Euroopan maantietoon ja maapallon muihin alueisiin sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin

KESKEISET SISÄLLÖT

Biologia

Eliöt ja elinympäristöt

- Lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien kerääminen
- eliöiden elinympäristöjen kuten metsän ja suon tutkiminen, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö
- kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen sekä eläinten ja kasvien lisääntyminen
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet
- eliökunnan kokonaisuuden hahmottaminen ja luokittelu

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys

- Ihmisen kehon rakenne, keskeiset elintoiminnot, lisääntyminen sekä murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset
- seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu, oman kehon arvostaminen ja suojeleminen sekä tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät
- läheisyyden tarve, ihmissuhteisiin ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät sekä ikäkautteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon ja ympäristön suojeleminen

- Ympäristölukutaidon ja ympäristöystävällisen toiminnan harjoittelu, luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Maantieto

Eurooppa osana maailmaa

- Euroopan tarkasteleminen maailman kartalla sekä Euroopan karttakuvan hahmottaminen
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä Euroopan eläimistö
- erilaisten karttojen, karttapallon ja muiden maantieteellisten tietolähteiden käytön sekä tiedon havainnollistamisen harjoittelu.

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- Maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataitojen harjoittelu
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Biologia

Oppilas

- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti
- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla

- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta, ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella
- osaa kuvata perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia eri sukupuolilla ja antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä sekä osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä myönteisiä muutoksia
- osaa kuvata tunteiden ilmaisutapoja ja antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä sekä osaa tarkastella asioita myös muiden ihmisten näkökulmasta ja tietää omat oikeutensa ja vastuunsa

Maantieto

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja ja tulkita kartaston erilaisia karttoja sekä käyttää karttanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja diagrammien avulla
- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua Euroopassa
- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä, ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä, sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, millaisia muutoksia ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen on aiheuttanut ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä

KUNTAKOHTAINEN OSIO

BIOLOGIA 5. LUOKKA

Tavoitteet:

- perehtyy metsään eliöyhteisönä
- perehtyy eliökunnan rakenteeseen ja eliökunnan luokitteluun
- tutustuu evoluutioteoriaan
- tutustuu ihmisen kehittymiseen, rakenteeseen, elämään ja käyttäytymiseen
- luonnon suojeleminen

Sisällöt:

ELIÖT JA ELINYMPÄRISTÖT:

- metsän eliöstöä
- eläinten ja kasvien sopeutuminen
- maapallon kehittyminen

- eliökunnan rakenne

IHMINEN

- rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys
- elämänkaari
- käyttäytyminen
- alkoholi, tupakka, huumausaineet, lääkkeet

LUONNON JA YMPÄRISTÖN SUOJELEMINEN

- elinkeinojen vaikutus
- luonnonsuojelu
- kestävä kehitys

Aihekokonaisuudet:

- Ihmisenä kasvaminen
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- Turvallisuus ja liikenne
- Ihminen ja teknologia

Kasvien kerääminen

Kerätään vastaavan opettajan laatiman lajilistan mukaan 20 suon ja metsän kasvia.

Kierrätys

Jätteiden lajittelu ja kierrätys ekopisteisiin koululla mahdollisuuksien mukaan. Mahdollinen kirpputorin järjestäminen.

MAANTIETO 5.LUOKKA

Tavoitteet:

- perehtyy Eurooppaan
- tutustuu Afrikkaan
- syventää käsitystään maailmankaikkeudesta

Sisällöt:

EUROOPPA

- maanosa, manner
- luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet
- ilmasto, kasvillisuus, eläimistö

AFRIKKA

- maanosa, manner
- luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet
- ilmasto, kasvillisuus, eläimistö
- maapallon vyöhykkeisyys

IHMISTEN ELÄMÄN JA ELINYMPÄRISTÖJEN MONIMUOTOISUUS MAAPALLOLLA

- avaruus ja aika
- avaruustutkimus, mittasuhteet

-elämän perusedellytykset eri vyöhykkeillä

Mahdolliset vierailut, vierailijat ja verkkoyhteyksien luominen ulkomaisiin kouluihin.

Aihekokonaisuudet:

- Ihmisenä kasvaminen
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- Ihminen ja teknologia
- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

BIOLOGIA 6.LUOKKA

Tavoitteet:

Oppilas:

- perehtyy suon ja rannan elinympäristöihin
- tunnistaa suon ja rannan tyypillisiä eliölajeja
- kehittyy toimimaan ympäristöystävällisesti
- oppii liikkumaan luonnossa ja tutkimaan sitä

Sisällöt:

ELIÖT JA ELINYMPÄRISTÖT:

- ranta elinympäristönä
- suo elinympäristönä
- lajien uhanalaisuus

ELINTARVIKKEIDEN ALKUPERÄ JA TUOTTAMINEN

- puutarhan sato
- maanviljely: maatalan toiminta
- karjanhoito

IHMINEN JA YMPÄRISTÖ:

- tuotteen elinkaari (kierrätys)
- luonnonsuojelun vaikutuksia lähiympäristössä ja maailmanlaajuisesti
- jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Aihekokonaisuudet:

- Ihmisenä kasvaminen
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- Ihminen ja teknologia
- Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Kierrätys

Jätteiden lajittelu ja kierrätys ekopisteisiin koululla mahdollisuuksien mukaan. Mahdollinen kirpputorin järjestäminen.

MAANTIETO 6.LUOKKA

Tavoitteet:

Oppilas:

- hahmottaa maailmankartan ja tuntee sen keskeisen nimistön
- harjaantuu tulkitsemaan erilaisia karttoja, diagrammeja sekä tilastoja
- tutustuu Aasiaan, Australiaan ja Oseaniaan

Sisällöt:

AASIA, OSEANIA JA AUSTRALIA

- * eläimistö
- * luonnonolot
- * kulttuureja

IHMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ

- tutustutaan ihmisen toiminnan vaikutuksiin maapallolla (rakentaminen, liikalaiduntaminen, hakkuut)
- erilaiset kartat, karttapallo, muut tietolähteet

Aih kokonaisuu det:

- Ihmisenä kasvaminen
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- Ihminen ja teknologia
- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Mahdolliset vierailut, vierailijat ja verkkoyhteyksien luominen ulkomaisiin kouluihin

BIOLOGIA VUOSILUOKAT 7-9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös tietoteknisiä mahdollisuuksia. Opetus järjestetään siten, että oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja halu vaalia elinympäristöjä ja elämän eri muotoja kasvaa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti

sesti sen vaalimiseen

- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen
- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen
- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä

Yhteinen ympäristö

- ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet
- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäytännön pohtiminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järviyyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia

- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyyskannalta sekä tuntee metsien kestävä käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyä.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävä kehitystä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

BIOLOGIA 7.- 9. LK

Luokka	Tavoitteet	Sisällöt	Muuta
7	Oppilas osaa: - käyttää biologian keskeisiä tietolähteitä ja käsitteitä - tehdä yksinkertaisia tutkimuksia - tunnistaa yleisimmät vesieliölajit Oppilas ymmärtää: - vesiekosysteemin rakenteen ja toiminnan - puhtaan veden ja vesiensuojelun merkityksen - veden kiertokulun	- vesieläinten- ja kasvien tuntemus - vesiekosysteemin rakenne ja toiminta - kotiseudun vesistöt (Oijärvi, Kuivajoki, Iijoki, Siuruanjoki, Perämeri) - veden kierto luonnossa - puhtaan veden merkitys - vesien suojeleminen	- kenttätutkimusvälineet - vesieläinnäytteiden kerääminen lähivesistöstä - näytteiden tunnistaminen ja luokittelu - mikroskopointi ja laborointi - pienimuotoinen vesiekosysteemitutkimus - Yhteinen ympäristö: Kotiseudulta valitun luonnonympäristön muuttumisen seuranta ja raportointi. Seuranta alkaa 7-luokalla. Vuosittain annetaan väliraportti. Loppuraportti annetaan 9-luokan keväällä.

	luonnossa		<p>Aihekokonaisuudet: Ympäristö: Puhtaan veden merkitys. Veden laadun tutkiminen yksinkertaisten indikaattorien avulla. Hyvinvointi: Tupakka, päihteet ja väkivalta, ihmissuhteet. Uskalla-ohjelma.</p>
8	<p>Oppilas osaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää biologian keskeisiä käsitteitä ja tietolähteitä - tehdä yksinkertaisia biologisia tutkimuksia - tunnistaa yleisimmät metsän ja suon eliöt - kasvien lisääntymisen ja kasvattamisen perusteet <p>Oppilas ymmärtää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - metsä- ja suoekosysteemin rakenteen ja toiminnan - metsien ja soiden merkityksen kasvien, eläinten ja ihmisen kannalta - oman vastuunsa ympäristöstä 	<ul style="list-style-type: none"> - metsän- ja suon eliöläjien tuntemus ja ekologia - metsä- ja suoekosysteemin rakenne ja toiminta - metsätyypit ja -suotyypit - eläinten käyttäytymisen ja lintujen muutto - luonto talvella 	<ul style="list-style-type: none"> - 30 metsä- ja suokasvin kerääminen 7 ja 8-luokkien välisenä kesänä vastaavan opettajan ohjeen mukaan. - maastoretket koulun lähimetsiin - näytteiden tunnistaminen ja luokittelu - kenttätutkimusvälineiden käyttö - mikroskopiointi ja laborointi - Lintujen muuton tarkkailu ja linturetket - pienimuotoinen tutkimus metsä- tai suoekosysteemistä <p>Aihekokonaisuudet: Ympäristö: Ilman laadun tutkiminen yksinkertaisten indikaattorien avulla.</p>
9	<p>Oppilas osaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttää biologian keskeisiä tietolähteitä ja käsitteitä - tehdä ihmisen elintoimintoihin liittyviä mittauksia, havaintoja ja laborointeja - huolehtia omasta ja ympäristönsä terveydestä ja hyvinvoinnista <p>Oppilas ymmärtää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisen rakenteen ja elintoiminnot - seksuaalisuuden, lisääntymisen ja perinnöllisyyden perusasiat - elämäntapojen vaiku- 	<ul style="list-style-type: none"> - ihmisen rakenne ja elintoiminnot: elimet, elimistöt ja niiden toiminta - seksuaalisuus ja lisääntyminen, ehkäisy, seksuaaliterveys - perinnöllisyyden perusteet - evoluutio 	<ul style="list-style-type: none"> - mikroskopiointi ja laborointi - veriryhmän määrittäminen - verenpaineen mittaaminen - tutkielma jostakin ihmisen elimestä, elimistöstä tai elintoiminnasta <p>Aihekokonaisuudet: Kestävä tulevaisuus: Kierrätys. Kulutusvalintojen ympäristömerkitys.</p> <p>Ihminen ja teknologia</p>

	tuksen terveyteen - vastuunsa omasta ja ympäristön hyvinvoin- nista		
--	--	--	--

Kestävä kehitys

- kunnan jätehuoltojärjestelmään tutustuminen
- jätteiden lajittelu ja kierrätyksen järjestäminen koululla mahdollisuuksien mukaan
- mahdollisen kirpputorin järjestäminen

MAANTIETO VUOSILUOKAT 7-9

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden kulttuurien tuntemus lisääntyy ja kyky ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuviä, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestäväen kehityksen mukaisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

Eurooppa

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus

Suomi maailmassa

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat
- Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit
- vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- Suomi osana maailmaa
- oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- ihminen luonnonvarojen kuluttajana

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Maantieto 7.- 9. lk

Luokka	Tavoitteet	Keskeinen sisältö	Muuta
7	Oppilas: -tuntee planetaarisuuden ja hahmottaa maapallon vyöhykkeisyyden -oppii Amerikan luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet -oppii määrittämään alueiden sijainnin ja etä-	Maailmankuvan hahmottaminen: karttaopiskelua, erilaiset tiedonhankintatavat ja lähdeaineiston tulkinta, kiertolaisena maailmankaikkeudessa, Amerikan karttakuva Maapallon vyöhykkeiden tarkastelu Amerikan avulla: lämpövyöhykkeet, ilmasto- ja kasvillisuusalueet, napaseudut Maanpinta muuttuu: maapallon litosfäärilaattojen liikkeitä sekä seuraukset P- ja E-Amerikassa, maan-	Keskeiset työvälineet: kartat, kuvataulut, diat, videot, internet Aihekokonaisuudet: Vastuu yhteisestä ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta, kulttuuri-identiteetti ja

	<p>syyden -käyttää karttoja ja diagrammeja tiedon hankinnassa</p>	<p>pinnan eroosio Ihminen Amerikassa: asutuksen sijoittuminen, Latinalainen Amerika - rikkautta ja köyhyyttä, vauras Anglo-Amerikka, teollisuutta ja suurkaupunkeja, monimuotoista maataloutta</p>	<p>kansainvälisyys</p>
8	<p>Oppilas: -hahmottaa Euroopan vyöhykkeitä syyden ja luonnonolot -oppii tuntemaan eksogeeniset ja endogeeniset ilmiöt -pohtii ihmistointaa ja sen vaikutuksia -oppii käyttämään erilaisia tietolähteitä</p>	<p>Eurooppa maanosana: Euroopan karttakuva, vyöhykkeisyys Luonnonolot ja maisema: maisema ja siihen vaikuttavat tekijät, jokien ja järvien verkosto Ihminen Euroopassa: asutuksen sijoittuminen, suurkaupunkeja ja maaseutua, eurooppalainen kulttuuri Euroopan alueet: Länsi- ja Keski-Eurooppa, Etelä-Eurooppa, Euroopan Unioni, Eurooppa osana maailmaa, Euroopan tulevaisuus</p>	<p>Keskeiset työvälineet: kartat, kuvataulut, diat, videot, internet</p> <p>Aihokokonaisuudet: Vastuu yhteisestä ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p>
9	<p>Oppilas: -syventää Suomen ja lähialueiden tuntemustaan -tutustuu kotiseutuun ja Suomeen sekä oppii vertailemaan niitä -oivaltaa maantieteellisiä syyseuraussuhteita -ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen -käyttää karttoja, diagrammeja ja muita tietolähteitä tiedon hankinnassa -työstää tutkielman</p>	<p>Suomen karttakuva ja maisema Pohjolan ja Suomen korkokuva ja kallioperä Jääkaudet: jään jäljet, maalajit, vesistöt, suot, eliömaailma Pohjolan ilmasto: väli-ilmasto, vaihtelevat säät Luonnonmaantieteelliset alueet: erilaisia alueita, kotiseutuna Pohjois-Pohjanmaa ja Kuivaniemi Väestö: väestön rakenne ja keskittyminen, kaupungit ja maaseutu Talous: elinkeinorakenne ja paikalliset energianlähteet - Kuivaniemellä tuulivoima ja turve Yhteinen ympäristö: Itämeren ympäristö-kysymykset, maankohoaminen Perämeren rannikolla</p>	<p>Keskeiset työvälineet: kartat, kuvataulut, diat, videot, internet</p> <p>Suomi maailmassa: Tutkielman tekeminen 9-luokalla kotikylästä, -kunnasta tai jostakin kotimaankunnan kohteesta.</p> <p>Aihokokonaisuudet: Vastuu yhteisestä ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p>

6.8 Fysiikka ja kemia

VUOSILUOKAT 5–6

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnon-tieteiden opiskeluun, auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta, jossa oppilaan toimintaa tarkastellaan turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä
- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

KESKEISET SISÄLLÖT

Energia ja sähkö

- lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla sekä sähköturvallisuus
- erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä energiavarat

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä
- turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäiseminen
- Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä
- veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö
- vaikuttavat aineet päihteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat

AIHEKOKONAISUUDET

- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- Ihminen ja teknologia
- Turvallisuus: sähköturvallisuus, kemikaaliturvallisuus
- Ihmisenä kasvaminen

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ
Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

FYSIIKAN JA KEMIAN SISÄLLÖT 5-6

5. lk	6. lk
<p>AINEET YMPÄRILLÄMME</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilman koostumus ja ilmakehä (ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä, ilmakehän merkitys elämän ylläpitäjänä, ilmansuojelu ja ilmansaastumisen havainnointi) - veden koostumus ja sen merkitys liuottimena <p>luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen</p>	<p>AINEET YMPÄRILLÄMME</p> <ul style="list-style-type: none"> - maaperästä saatavien aineiden luokittelu niiden ominaisuuksien perusteella - alkuaineiden kemiallisia merkkejä - aineiden erotusmenetelmiä (seulominen, suodatus ja kiteytys) - palaminen (palamisen edellytykset, palamistuotteet) - elinympäristöön kuuluvien aiheiden ja tuotteiden alkuperä sekä ominaisuudet: olomuodot, happamuus (indikaattorien käyttö) - aineiden käyttö ja kierrätys, tuotteen elinkaari, vaaralliset aineet (tunnistaminen, turvallinen käyttö) - päihde- ja vaikuteaineet
<p>LUONNON RAKENTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> - maan vetovoima - avaruus ja aurinkokunta - kitkavoima - voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä - liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisemisessä; tasainen ja kiihtyvä liike, massan hitaus (esim. turvavöiden käyttö, kitka) - yksinkertaisia koneita (kalteva taso, vipu) - yksinkertaisia koneita 	<p>ENERGIA JA SÄHKÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> - lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla - sähkön varastointi, esimerkiksi paristo ja akku - virtapiiri, johteet ja eristeet - sähköturvallisuus - kodin sähkölaitteet ja niiden turvallinen käyttö - erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja - maapallon energiavarat; uusiutuvat ja uusiutumattomat energialähteet - energian säästäminen

- sisällöt voivat poiketa vuosittain yhdysluokkaopetuksen vuorokurssiluvussa
- työturvallisuusasiat on otettava huomioon
- oppimisympäristön valinnassa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon kemian opiskelun vaatimat tarpeet (tilat ja välineet asianmukaiset)
- ryhmäkokojen tulee mahdollistaa turvallinen laboratoriotyöskentely, jakotunteja myös luonnontieteisiin

FYSIIKKA VUOSILUOKAT 7 - 9

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja

sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
 - liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
 - voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho
- Värähdys- ja aaltoliike**
- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suuret ja lait
 - äänen ja valon merkitys ja sovellukset
 - optisten laitteiden toimintaperiaatteita

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimuselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taantumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä

sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla

- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakennneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

FYSIIKAN SISÄLLÖT 7-9 LK

7. lk	8. lk	9. lk
VÄRÄHDYS- JA AALTOLIIKE - tutkimusten ja mittausten suunnittelu ja tekeminen sekä mittausten tulkitseminen - erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen ja taittuminen,	LIIKE JA VOIMA - massa, vuorovaikutus ja voimat - liike, tasainen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit	SÄHKÖ - sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus - tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt - sähkömagneettinen induktio,

<p>sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait</p> <ul style="list-style-type: none"> - äänen ja valon merkitys sekä sovellukset - peilit, linssit ja optiset laitteet - rakenneosien ketju ja mittasuhteet alkeishiukkasista galakseihin, rakenteiden ja järjestelmien havainnollistaminen mallien avulla 	<ul style="list-style-type: none"> -tasapaino ja vipu -tiheys, paine ja nos-te -voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho <p>LÄMPÖ JA ENER-GIA</p> <ul style="list-style-type: none"> -lämpötila ja lämpö-energia -aineen lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt -lämmön siirtyminen -energian säilyminen ja huononeminen -energiälähteet 	<p>muuntaja ja energian siirto</p> <ul style="list-style-type: none"> -sähköturvallisuus ja sähkön käyttö kotona <p>LUONNON RAKENTEET JA MITTASUHTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> -rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset -energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa -ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon -radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio säteilyltä suojautuminen
---	---	---

AIHEKOKONAISUUDET

- Vastuu ympäristöstä, ilmakehästä ja kestävästä tulevaisuudesta
- Ihminen ja teknologia
- Turvallisuus: sähköturvallisuus, kemikaaliturvallisuus, paloturvallisuus
- Ihmisenä kasvaminen

KEMIA VUOSILUOKAT 7 -9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luon-

nolle ja ympäristölle

- *tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä*
- *aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja*
- *kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla*
- *soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa*
- *tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Ilma ja vesi

- *ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle*
- *vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys*
- *aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä*

Raaka-aineet ja tuotteet

- *tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu*
- *reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla*

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- *fotosynteesi ja palaminen, energialähteet*
- *organisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö*
- *hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita*
- *hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina*
- *pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- *osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä*
- *osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta*
- *osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä*
- *tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasviuoneilmiö ja happamoituminen*
- *tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavaranolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa*
- *tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja*
- *tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä*

- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

KUNTAKOHTAINEN OSIO

KEMIAN SISÄLLÖT 7-9. LK

7.lk	8.lk	9.lk
<p>KEMIAN TYÖTAPOJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - turvallinen laboratoriotyökentely - luonnontieteellisen tutkimuksen tekeminen sekä tulosten esittäminen ja tulkitseminen <p>RAAKA-AINEET JA TUOTTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> - puhtaat aineet ja seokset, aineiden luokittelu ja erotusmenetelmät - alkuaineiden kemiallisia merkkejä - kemian merkkikieli - kemiallinen reaktio ja reaktionopeus <p>ILMA JA VESI</p> <ul style="list-style-type: none"> - aineiden paloherkkyys, palamisreaktio ja palamistuotteet - ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle - veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys 	<p>KEMIAN RAKENTEITA</p> <ul style="list-style-type: none"> - atomin rakenne ja elektronikuorimalli - jaksollinen järjestelmä ja kemialliset sidokset - metallit ja epämetallit - hapot, emäkset ja suolat - yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitseminen ja kirjoittaminen - happamuus, pH-asteikko ja neutraloituminen - palamistuotteiden ympäristövaikutukset (päästöjen vaikutus luonnon tasapainoon) <p>RAAKA-AINEET JA TUOTTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> - hapettuminen ja pelkistyminen - metallien jalostus - sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset 	<p>ORGAANINEN KEMIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - hiilivedyt öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita - orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö - hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina <p>RAAKA-AINEET JA TUOTTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> - pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit - puunjalostus- ja paperiteollisuus - tuotteiden elinkaari ja vastuu elinympäristöstä

AIHEKOKONAISUUDET

- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- Ihminen ja teknologia

- Turvallisuus: sähköturvallisuus, kemikaaliturvallisuus, paloturvallisuus
- Ihmisenä kasvaminen

6.9 Terveystieto

VUOSILUOKAT 7–9

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. Terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisiksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana tulee olla lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntapa. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakunta-kohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystietoa opetetaan esiopetuksessa, vuosiluokilla 1–4 osana ympäristö- ja luonnontieto-oppialaineryhmää, vuosiluokilla 5–6 osana biologia/maantietoa ja fysiikka/kemiaa ja itsenäisenä oppiaineena vuosiluokilla 7–9. Terveystiedon opetus tulee suunnitella siten, että oppilaalle muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuksen aikana. Terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetusta tulee suunnitella yhteistyössä. Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon henkilöstön kanssa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämäntavan tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä*
- *ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa*
- *ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä*
- *kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja*
- *huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa*
- *tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja*
- *arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta*

- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämänkulku, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema
- fyysinen kasvu ja kehitys: vuorokausirytmä, uni, lepo ja kuormitus, terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys
- psyykinen kasvu ja kehitys: itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, perhe ja sosiaaliset suhteet, mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino
- sosiaalinen kasvu ja kehitys: yksilöllisyys ja erilaisuus, yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito
- nuoruuden kehityksen erityispiirteitä ja tarpeita, kehittyvä seksuaalisuus
- omasta terveydestä huolehtiminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- ravitsemukselliset tarpeet ja ongelmat eri tilanteissa, yleisimmät allergiat ja erityisruokavaliot
- tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen
- seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit
- tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, oireiden tunnistaminen, sairastaminen, itsehoito
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- terveys, työ- ja toimintakyky voimavarana, henkilökohtaiset voimavarat
- tunteet ja niiden ilmaiseminen, sosiaalinen tuki ja turvaverkostot, vuorovaikutustaidot
- kehitykseen ja elämänkulkuun liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- kansantaudit
- ympäristö ja terveys, työhyvinvointi, kulttuuri ja terveys
- keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyys-suhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niistä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

7. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- tiedostaa yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään itseään ja huolehtimaan itsestään

- oppii käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja

KESKEISET SISÄLLÖT

- fyysinen kasvu ja kehitys: kasvu naiseksi ja mieheksi
- psyykinen kasvu ja kehitys: läheiset ihmissuhteet, itsetuntemus, itsensä arvostaminen ja itsenäistyminen
- sosiaalinen kasvu ja kehitys: minä ryhmän jäsenenä, yhteisöllisyys, sosiaalinen tuki ja tukiverkostot
- seksuaalinen kasvu ja kehitys: erityispiirteet, tarpeet, heräävä seksuaalisuus
- ihmisen elämäntapa ja siihen liittyvät muutokset: eri ikäkaudet, syntymä, kuolema
- omasta terveydestä huolehtiminen sekä siihen vaikuttavat tekijät kuten uni, ravitsemus, liikunta ja hygienia
- itsehoito eli kyky tehdä omaa terveyttä koskevia yksinkertaisia hoitoratkaisuja ja -suunnitelmia
- perintötekijät ja terveys
- päihitteet: tupakka ja alkoholi, riskit, kieltäytyminen (Uskalla -projekti)
- ensiapu: auttamisvelvollisuus ja hätäensiapu

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetin vahvistaminen ja monikulttuurisuuteen kasvattaminen
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta.

8. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii ymmärtämään ja toimimaan kunnioittaen ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä
- oppii arvioimaan terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- oppii ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä
- oppii arvioimaan ympäristön, kulttuurin ja median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta

KESKEISET SISÄLLÖT

- terveelliset elämäntavat: ravinnon, liikunnan ja unen/levon merkitys hyvinvointiin, erityisruokavaliot, syömishäiriöt, stressi
- päihitteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- kansantaudit, tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet: oireiden tunnistaminen, sairastaminen ja hoitaminen

- seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit, sukupuolitaudit
- henkilökohtaiset voimavarat, mielenterveys, kriisit ja niistä selviytyminen
- ristiriitojen selvittäminen, ryhmien monimuotoisuus ja niiden ihmissuhteet
- lasten ja nuorten oikeudet ja velvollisuudet, heitä koskeva lainsäädäntö, oikean ja väärän tunnistaminen (moraalinen terveys)
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen (NouHätä!)
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- ympäristö ja terveys, työhyvinvointi, kulttuuri ja media (NouHätä!)
- ensiapu (haavat, nyrjähdykset, murtumat, palovammat, sairauskohtaukset)

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetin vahvistaminen ja monikulttuurisuuteen kasvattaminen
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

6.10 Uskonto

Evangelisluterilainen uskonto

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

VUOSILUOKAT 0-5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1–5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Opetuksessa tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tietojen ja omien kokemusten kautta, perehdytään Raamattuun sekä rohkaistaan oppilaita eettiseen arviointiin ja vastuullisuuteen.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus sekä Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- alku- ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä Luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä meidän -rukous

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäskey ja kymmenen käskyä
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- seurakunnan keskeisiä toimintoja, kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä, kirkkotaide sekä virsiä ja muita hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä

KUVAUS OPPILAAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan
- tietää Suomen evankelis-luterilainen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänskysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Opiskeluympäristö ja työtavat

Uskonnon opiskeluun keskeisenä osana kuuluu itsenäinen tiedonhankinta, sen kriittinen arviointi ja tiedon muokkaamisen, soveltamisen ja uuden tiedon tuottamisen taito. Oppilasta pyritään harjaannuttamaan vuorovaikutustaidoissa niin, että hän asennoituu toisiin suvaitsevasti ja kunnioittavasti. Tätä pyritään rohkaisemalla oppilasta osallistumaan eettisiin ja moraalisiin keskusteluihin. Edelleen opiskelussa hyödynnetään perinteisten opetusmetodien: opetuskeskustelu, yksilö- ja ryhmätyöskentely, itsenäinen tiedonhankinta, diat, opetusvideot, internet ohella mahdollisia vierailuja ja vierailijoita, musiikkia ja muita taiteita, projektitöitä ja esitelmiä.

ESIOPETUS

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perusturvalain 11 §:n turvaama oikeus, jota esiopetusikäisen kohdalla käyttää huoltaja. Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta, kulttuurista katsomuskasvatusta, uskontokasvatusta sekä sille vaihtoehtoisia elämänskatsomustietokasvatusta. Esiopetuksen eettinen kasvatusta on osa kaikkea arkielämän toimintaa ja siten kaikille yhteistä. Käsittely tapahtuu eri opetustilanteissa. Lasten eettistä ajattelua kehitetään keskustelujen, leikkien ja pelien kautta.

Tavoitteet:

- ☺ itsetunnon kehittyminen
- ☺ sosiaaliset taidot
- ☺ suvaitsevaisuus ja oikeudenmukaisuus
- ☺ oman kotiseudun kulttuuri- ja luonnonperinnön sisäistäminen ja omaksuminen
- ☺ oman uskonnon keskeiset sisällöt
- ☺ luottamuksellinen yhteistyö kotien kanssa

Sisällöt:

- ☺ oikean ja väärän erottaminen
- ☺ toisen ihmisen kunnioittaminen ja huomioon ottaminen
- ☺ luonnon ja ympäristön kunnioittaminen
- ☺ anteeksi antaminen ja anteeksi pyytäminen
- ☺ suvaitsevaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen ohjaaminen
- ☺ kohteliaisuus ja reiluus
- ☺ uskonnolliset juhlat
- ☺ vanhempainillat ja – vartit

Esiopetuksen eettinen kasvatus on osa kaikkea arkielämän toimintaa ja siten kaikille yhteistä. Lasten eettistä ajattelua kehitetään keskustelujen, leikkien ja pelien kautta.

- ☺ kotiseuturetket
- ☺ seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö

SISÄLLÖT

1-2 LUOKAT

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa ai-neksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata us-konnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä.

Luottamus ja turvallisuus

- ystävyys ja huolenpito
- erilaisten tunteiden käsittely ja hallinta: ilo, onni, pelko, kateus, viha, suru, ikävä
- syntymä ja kuolema
- omatunto
- ryhmän jäsenenä eläminen
- Jeesuksen elämään ja opetukseen tutustuminen
- Raamattuun tutustuminen

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- elämän ja luonnon kunnioitus, oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, valintojen tekeminen
- painotetaan kultaista sääntöä, jonka mukaan ihmisen tulee kohdella toista niin kuin hän toivoo itse-ään kohdeltavan

Minun juureni

- perheen ja suvun arvot ja perinteet
- oman seurakunnan toimintamuotoihin tutustuminen, mm. Jumalanpalvelus, kaste

Kirkkovuoden juhlat

- joulun Jeesuksen syntymäjuhla ja joulunajan juhlapäivät
- pääsiäisen sanoman tiedostaminen ja perinteet.

3-4 LUOKAT

Raamatun kertomukset ja opetukset

- Alku- ja patriarkkakertomukset
- Joosefin elämä
- Egyptistä luvattuun maahan
- Johannes kastaja
- Jeesuksen elämä ja opetukset

- Eettisyyteen kasvaminen
- kultainen sääntö
 - rakkauden kaksoiskäsky
 - kymmenen käskyä

- Luterilaisen kirkon elämä
- kotiseurakunnan nuorisotoiminta
 - kotiseurakunnan ammatit

5. LUOKKA

- Arvokas ja ainutlaatuinen elämä
- tutustuminen evankelisluterilaisen kirkon elämään
 - kirkkovuosi, liturgiset värit

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia
- apostolit
 - Paavalin elämä ja kirjeet

- Luterilaisen kirkon elämä
- virret kirkkovuoden tulkina
 - tutustuminen kotiseurakunnan toimintaan

VUOSILUOKAT 6-9

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kirkkorakennus sekä sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonnottomuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta
Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusuonteet
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- *tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen*
- *hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä*
- *kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä*

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- *kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan*
- *tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

6. LUOKKA

TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilas tutustuu kristinuskon myöhempään vaiheeseen

- kristinuskon leviäminen Euroopassa
- kristillisen kirkon kehitys keskiajalle saakka
- katolinen ja ortodoksinen kirkko
- ristiretket

Oppilas tutustuu Luterilaisen kirkon syntyvaiheisiin ja luterilaisuuden keskeisiin oppeihin

- uskonpuhdistus: Luther
- luterilaisuuden synty ja tulo Suomeen: Agricola
- luterilaisuuden keskeiset opit

Oppilas pohtii luterilaisuuden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja omassa elämässään

- luterilaisen kirkon vaikutus ympäröivään yhteiskuntaan: arvot, lainsäädäntö, musiikki ja muu taide

Oppilas tutustuu monipuolisesti luterilaisen kirkon toimintaan esimerkiksi yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa

- kirkon virat ja seurakunnan päätöksenteko
- seurakunnan toimintaa
- Jumalanpalveluselämä
- kirkkovuosi
- pyhät toimitukset
- diakonia
- lähetystyö kotimaassa ja ulkomailla

Oppilas tutustuu kristillisiin liikkeisiin Suomessa

Oppilas tutustuu alustavasti Uuden Testamentin syntyyn ja sisältöön

- Jeesuksen tunnetuimpia vertauksia ja opetuksia

7. LUOKKA

TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilas tutustuu uskontotieteen kautta uskontoon ilmiönä ja siihen liittyvään peruskäsitteistöön

- ihminen ja uskonnot, riitit, myytit, tabu, pyhyys
- uskontojen osa-alueet: tieto, tunne, toiminta sekä uskonnon vaikutus yksilöön ja yhteisöön

Oppilas tutustuu suuriin maailmanuskontoihin, niiden syntyprosesseihin, jumala- ja pelastuskäsitteisiin, pyhiin kirjoituksiin, kulttiin ja levinneisyyteen

- varhaiskantaiset uskonnot
- hindulaisuus
- buddhalaisuus
- Kiinan ja Japanin uskonnot
- juutalaisuus
- kristinusko
- islam

Oppilas tutustuu Raamattuun kristittyjen pyhänä kirjana ja länsimaisen kulttuurin perusteoksena

- Raamatun syntyprosessi ja keskeiset sisällöt
- Raamatun luomismyytit ja patriarkkakertomukset
- Vanha Testamentti kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin näkökulmasta
- Vanhan ja Uuden Testamentin yhteys
- evankeliumit
- kristinuskon pelastuskäsitys

Oppilas tutustuu Raamatun tulkintatraditioihin

- Raamatun erilaiset tulkinnat: fundamentalistinen, historiallis-kriittinen, pelastushistoriallinen, eksistentiaalinen sekä narratiivinen
- Raamatun kulttuurivaikutukset

8. LUOKKA

TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilas tutustuu tärkeimpiin kristillisiin kirkkokuntiin sekä niiden levinneisyyteen, elämään, uskon pääpiirteisiin sekä kirkkojen väliseen yhteistyöhön

- kristillisen kirkon synty ja jakaantuminen
- uskonpuhdistus ja sen synnyttämä protestanttinen liike, erityisesti luterilainen kirkko
- helluntaiherätys, baptismi, metodismi, pelastusarmeija, adventismi ja vapaakirkko

Oppilas tutustuu suomalaiseen katsomusperinteeseen

- kristinuskon tulo Suomeen ja katolinen keskiaika
- uskonpuhdistus Suomessa ja sen juurtuminen 1600-1700 -luvulla
- luterilainen yhtenäiskulttuuri 1800-1900 -luvulla
- herätysliikkeet, etenkin herännäisyys ja lestadiolaisuus

9. LUOKKA

TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilas tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa kunnioittaa eri tavoin ajattelevia ihmisiä.

Oppilas tutustuu suomalaiseen katsomusperinteeseen ja sen kehitykseen

- suomalaisten muinaisusko
- Suomen uskontohistoria

Oppilas tutustuu kristinuskon vaikutukseen suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa

- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta
- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta

Oppilas tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

- etiikan ja moraalin peruskäsitteet
- kristillisen etiikan perusteet
- yksilöetiikka
- yhteisöetiikka
- ympäristöetiikka

Uskonnon opetus ja aihekokonaisuudet

Uskonnon opetukseen läheisimmin liittyviä ja siinä luontevimmin toteutuvia aihekokonaisuuksia ovat ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys sekä vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta. Mainitut aihekokonaisuudet ovat uskonnonopetuksen kantavia teemoja, joita ei voi rajata koskemaan vain tiettyjä sisältöjä.

Ortodoksinen uskonto

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

VUOSILUOKAT 1–5

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1–5 on tietojen, taitojen ja kokemuksen kautta tarjota oppilaalle aineksia oman maailmankatsomuksensa rakentumiseksi ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ortodoksisesta identiteettiään ja ymmärtää pyhyyden ulottuvuutta elämässä
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen, ortodoksisen kirkkovuoteen, pyhien ihmisten elämään, ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteisiin ja oman seurakunnan toimintaan
- tutustuu uskonopin peruskysymyksiin
- perehtyy Raamatun kertomuksiin, niiden sanomaan ja oppii pohtimaan Raamatusta ja oppilaan omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset

- *pyhät ajat ja kirkkovuoden suuret ja keskisuuret juhlat*
- *oman kirkon ja oppilaan oma suojeleuspyhä*
- *paastot sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset*
- *kirkon suuria opettajia ja marttyyreja*

Kirkon jäsenenä

- *ortodoksinen perinne perheessä, koulussa, kotipaikkakunnalla, Suomessa, maailmassa*
- *oman seurakunnan toimintamuodot, erityisesti jumalanpalvelukset ja seurakunnan lapsityö*
- *luostarien toiminta*
- *kirkollisia järjestöjä*
- *lähiympäristön muita kirkkoja ja uskontoja*
- *oppilaiden kohtaama uskonnollisuus Suomessa ja maailmalla*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja eriyttäviä piirteitä*

Raamattu pyhänä kirjana

- *alkukertomukset ja patriarkkakertomukset*
- *Egyptistä Luvattuun maahan*
- *Jeesuksen elämä ja opetukset, Herran rukous*
- *evankeliumien kirjoittajat*
- *ylösnousemus ja uusi elämä*
- *Uuden testamentin ajanhistoriaa*

Liturginen elämä

- *jumalanpalvelusten toimittajat ja liturgiajumalanpalvelus*
- *sakramenteja, erityisesti kaste, mirhalla voitelu, katumus ja ehtoollinen*
- *kirkkomusiikki: tropareja, jumalanpalvelusveisuja ja muiden pyhien toimitusten veisuja*
- *kirkko rakennuksena ja pyhänä paikkana*
- *ikoni kuvana ja pyhänä esineenä*

Uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen

- *ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena*
- *Pyhän Kolminaisuuden persoonat ja niiden erityispiirteet*
- *pelastus ja iankaikkinen elämä*
- *kirkko ja seurakunta*
- *kymmenen käskyn etiikka*

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat ortodoksisuudesta

Oppilas

- *tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää*
- *tuntee pääpiirteissään ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään*
- *tuntee ortodoksista ihmisenäkemyistä sekä ortodoksisen kristillisyyden muita peruskäsitteitä ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään.*

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia

Oppilas

- *tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden testamentin erilaisen luonteen*

- tuntee Kristuksen opetuksia, elämänvaiheet ja kirkon synnyn
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästään nousevia eettisiä kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää
- pystyy käyttämään oppimaansa ortodoksisen identiteetin vahvistamiseksi
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään.

Oppilas tuntee oman uskonnon sekä lähiympäristön uskontoja

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkon erityispiirteitä
- tunnistaa oman perheensä uskonnollisen taustan
- tuntee oman kotiseurakuntansa toimintaa
- tuntee lähiympäristössään olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

VUOSILUOKAT 6–9

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä omasta uskonnollisesta perinteestään sekä muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen, ortodoksiseen kirkkoon, sen historiaan ja uskonkäsitteeseen
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakoelmana
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Raamattu

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- Profeetat, kuninkaiden aika, psalmit
- Apostolien teot

Kirkkohistoria

- kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- kirkkokunnat sekä ekumenia
- Suomen ortodoksisen kirkon historiaa
- Suomen ortodoksisen kirkon hallinto ja nykytilanne

- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet, perususkomukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Liturgiikka ja uskonoppi

- sakramentit
- jumalanpalvelukset: liturgia, vigilia, paastoliturgia ja muita kirkollisia toimituksia
- kirkkorakennus, kirkkotaide ja kirkkomusiikki
- uskonopin keskeiset kohdat

Etiikka

- ortodoksinen ihmiskäsitys
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohdinta ja soveltaminen
- Vuorisaarnan etiikka

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksis-ta kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon Traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen käyttöyhteyden.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuista kirkkoa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Muut uskonnot

Muiden uskontojen opetuksessa noudatetaan edellä esitettyjen uskontojen opetussuunnitelmien perusteiden periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita.

Muiden uskontojen opetuksesta annetaan opetussuunnitelmien perusteet erillisillä päätöksillä.

6.11 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu filosofiaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmiset ymmärtävät kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Elämäkatsomustiedon opetus tukee kasvua täysivaltaiseen demokraattiseen kansalaisuuteen, joka globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää eettisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittämistä, niihin liittyviä laaja-alaisia tietoja ja taitoja sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamista. Elämäkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

VUOSILUOKAT 1-5

Opetuksen ydintehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- tutustua ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteisiin ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta
- tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Sisällöistä muodostetaan opintokokonaisuuksia, joiden tulee sisältää aineksia seuraavista aihepiireistä. Vuosittain käsiteltävät sisällöt voivat vuorotella opetusryhmien koostumuksen mukaan.

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys
- ystävyyden sisältö ja merkitys elämässä

- oikeudenmukaisuus, oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä, rikkaus ja köyhyys maailmassa
- ajattelun vapaus, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä
- hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- kuka olen ja mitä osaan, elämänvaiheet ja toiveet
- erilaisia elämäntapoja, suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- suomalainen kulttuuri ja suomalaiset kulttuurivähemmistöt, maailman kulttuuriperintö
- elämäkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys, erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö
- lasten oikeudet, oikeus ja velvollisuus, ihmisoikeudet
- tasa-arvo ja rauha, demokratia, tulevaisuuden maailma
- etiikan perusteita, teon moraalinen oikeutus, teon tarkoitus ja seuraus, oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

Ihminen ja maailma

- ympäristö ja luonto, eloton ja elävä, kauneus luonnossa
- elämän synty ja kehitys, kertomuksia maailman synnystä, maa ja maailmankaikkeus, elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys, erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä, maailmanperintö ja ympäristö

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia ja teon moraalista oikeutusta
- ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksunsa periaatteita
- kykenee tutkimaan moraalisia ongelmia yhdessä muiden kanssa ja hyväksyy erilaisten toimintalähtökohtien olemassaolon
- ymmärtää, että konflikteihin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä
- osaa käyttää oppiaineen keskeisiä käsitteitä (elämäkatsomus, kulttuuri, vähemmistö)
- rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella
- pystyy hahmottamaan katsomusvapauden merkityksen omassa elämässään
- osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita
- ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen
- ymmärtää yksilöllisen vastuullisuuden ja sen, että yksilö kuuluu erilaisiin yhteisöihin.

Ihminen ja maailma

Oppilas

- tuntee erilaisia maailmaa ja ihmisen paikkaa koskevia selityksiä
- ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle
- osaa toimia luontoa kunnioittaen ja on omaksunut kestävän kehityksen periaatteita.

1-5 LUOKKA

Elämäkatsomustiedon tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi.

VUOSILUOKAT 6-9

Opetuksen ydintehtävänä on syventää oppilaan omaa elämäkatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Erilaisista katsomuksista ja uskonnoista opiskellaan perustiedot sekä oppilaan kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi tuetaan.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia sekä kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1–5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteista ja moraalisesta kasvusta, itsetuntemuksesta ja kulttuuri-identiteetistä, yhteisöstä ja ihmisoikeuksista sekä ihmisestä ja maailmasta.

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

- yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

Katsomusten maailma

- katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus
- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonnottomuus, oma elämäkatsomus

Kulttuuri

- kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

Etiikka ja hyvä elämä

- etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu
- ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurauksien huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat
- kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun
- kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron
- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmis- ja kansalaisoikeuksien pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron
- hahmottaa yksilön eettisen näkökulman suhteessa yhteisöön
- pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden
- tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä
- tunnistaa ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkauksia ja osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita
- tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisiä että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.

Ihminen ja maailma

Oppilas

- ymmärtää kestäväen kehityksen periaatteita
- tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia
- osaa arvioida yksilön eettistä näkökulmaa suhteessa ympäristöön
- ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia.

6.12 Historia

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

VUOSILUOKAT 5-6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen ja kotiseudun historia
- muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

TAVOITTEET

Paikallishistorian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat oman alueensa eli Pohjois-Pohjanmaan ja erityisesti kotikunnan menneisyyteen. Näin oppilaalle muodostuu kokonaisnäkemys oman suvun, kunnan ja maakunnan menneisyydestä. Tietojen, kokemusten ja elämysten kautta oppilas tutustuu oman kotiseudun kulttuuriperintöön ja saa eväitä oman maailmankuvansa rakentamiseen pohjoissuomalaisena ja suomalaisena.

TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään monipuolisesti tarkoituksen- ja aiheenmukaisia perinteisiä moderneja työtapoja. Erilaisten työtapojen käytön tavoitteena on ohjata oppilasta aktiivisesti hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa, erilaisia lähteitä ja muodostamaan niiden pohjalta omia perusteltuja mielipiteitä. Tämän mahdollistaa historian opetuksen integroimisen muihin oppiaineisiin. Projekteja ja paikallishistorian tutustumisretkiä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuudet ovat opetuksen ja kasvatustyön keskeisiä painopistealueita. Historia ja yhteiskuntaoppi oppiaineina mahdollistavat erilaisten aihekokonaisuuksien luontevan käsittelyn eri sisäl-
tökokonaisuuksissa. Aihekokonaisuudet eheyttävät opetus- ja kasvatustyötä siten, että yleisesti hyväksytyjä arvoja käsitellään kokonaisuuksina ja eri tieteenalojen ajattelutapoja yhdistellen. Sisäl-
löissä on mainittu aiheeseen sopiva aihekokonaisuus.

KESKEISET SISÄLLÖT

Omat juuret ja historiallinen tieto

Paikallishistoria

- tutustuminen kotiseutuun kävelyretkin sekä kirkko- ja museovierailuin
- materiaalia: Paikallishistorian opetussuunnitelmasovellus Kuivaniemen peruskoulun 5-6 luokkia varten (Kuivaniemen kirjastossa)

AIHEKOKONAISUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

Paikallishistoria

- vierailu Kivikauden kylään ja Kierikkikeskukseen

AIHEKOKONAISUUDET

- ihminen ja teknologia
- kulttuuri-identiteetti

Eurooppalaisen sivilisaation synty

AIHEKOKONAISUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti

Keskiaika

Paikallishistoria

- kotikunnan asuttaminen ja elinkeinot

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetti
- kansainvälisyys

Uuden ajan murros

AIHEKOKONAISUUDET

- ihminen ja teknologia

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

Paikallishistoria

- elämää terva-ajan Pohjois-Pohjanmaalla, mahdollinen vierailu Turkansaareissa
- nälkävuodet
- kaupankäynti 1600-1700 -l
- isoviha kotikunnassa

AIHEKOKONAISUUDET

- ihminen ja teknologia
- osallistuva kansalaisuus
- yrittäjyys

Vapauden aate voittaa alaa

AIHEKOKONAISUUDET

- Ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti
- kansainvälisyys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset

VUOSILUOKAT 7-9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa

- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa
- Teollinen vallankumous*
- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- kaupungistuminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- *kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.*
- *osaa selittää, miksi jollain elämänalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.*
- *osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.*

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- *pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota*
- *pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

Paikallishistoria

- Suomen sota ja sen vaikutukset Pohjois-Pohjanmaalla
- Kansalliset herättäjät Pohjois-Pohjanmaalla

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetti

Teollinen vallankumous

Paikallishistoria

- Tervasta puunjalostukseen

AIHEKOKONAISUUS

- ihminen ja teknologia

Murrosten aika Suomessa

Paikallishistoria

- koululaitoksen kehitys omassa kunnassa
- muuttoliike ja siirtolaisuus Pohjois-Pohjanmaalta

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- ihmisenä kasvaminen
- viestintä- ja mediataidot

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

Paikallishistoria

- Sisällissota Pohjois-Pohjanmaalla
- Raatin vankileiri Oulussa
- Jääkäriiliike

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- ihmisenä kasvaminen

Laman ja totalitarismin aika

Paikallishistoria

- Pohjois-Pohjanmaan teollistuminen
- teollistuminen ja kehitys maailmansotien aikana

AIHEKOKONAISUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- ihminen ja teknologia

Toisen maailmansodan aika

Paikallishistoria

- sota-aika Pohjois-Pohjanmaalla, sotaanlähtö, kotirintamatyö, Oulun pommitukset, saksalaissotilaat, evakot, sankarivainajat ja veteraanit

AIHEKOKONAISUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- ihminen ja teknologia

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

Paikallishistoria

- elinkeino- ja väestörakenteen muuttuminen Pohjois-Pohjanmaalla
- Oulun seudun kehittyminen merkittäväksi yliopisto, teollisuus- ja teknologiakeskukseksi
- muuttoliike Ruotsiin
- energiatalouden kehittyminen

AIHEKOKONAISUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- ihminen ja teknologia

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

AIHEKOKONAISUUDET

- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- viestintä- ja mediataidot

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

AIHEKOKONAISUUDET

- ihminen ja teknologia
- viestintä- ja mediataidot
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys

e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

6.13 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta

VUOSILUOKAT 7–9

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus

- *turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus*

Taloudenpito

- *yksityisen taloudenpidon periaatteet*
- *työnteko ja yrittäjäyys*

Kansantalous

- *yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina*
- *ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys*

Talouspolitiikka

- *talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin*
- *julkinen talous ja verotus*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- *kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä*
- *pystyy perustelevaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista*
- *osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.*

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- *ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuisissa on olemassa useita vaihtoehtoja*
- *ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

TAVOITTEET

Yhteiskuntaopin paikallisena tavoitteena on tutustuttaa oppilaat oman kotikuntansa, maakuntansa ja lääninsä yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja toimintamuotoihin siten, että oppilaalle muodostuu käsitys yksilön demokraattisista vaikutusmahdollisuuksista. Lisäksi yhteiskuntaopissa korostuu oppilaan kyky tulkita kriittisesti median välittämää informaatiota ja hän ymmärtää myös taloudellisen toiminnan eri osa-alueita ja eettisiä ulottuvuuksia. Peruskoulun päättänyt oppilas on oma-aloitteinen ja aktiivinen sekä yhteistyökykyinen ja -haluinen.

TYÖTAVAT

Yhteiskuntaopin opettaminen mahdollistaa monipuolisten yksilö- ja ryhmäkeskeisten opetusmenetelmien käytön. Tavoitteet suuntaavat opetusmenetelmiä toiminnalliseen suuntaan, jolloin oppilaan osuus aktiivisena tiedonhankkijana korostuu. Oppimisympäristö on monipuolinen. Kirjojen, kirjojen ja arkistojen lisäksi sähköiset verkko-oppimisympäristöt mahdollistavat ajankohtaisen tiedon hankkimisen. Myös vierailut ja ekskursiot ovat olennainen osa yhteiskuntaopin opiskelua.

AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuudet ovat opetuksen ja kasvatustyön keskeisiä painopistealueita. Historia ja yhteiskuntaoppi oppiaineina mahdollistavat erilaisten aihekokonaisuuksien luontevan käsittelyn eri sisältökokonaisuuksissa. Aihekokonaisuudet eheyttävät opetus- ja kasvatustyötä siten, että yleisesti hyväksytyjä arvoja käsitellään kokonaisuuksina ja eri tieteenalojen ajattelutapoja yhdistellen. Sisällöissä on mainittu aiheeseen sopiva aihekokonaisuus.

TAVOITTEET

Yksilö yhteisön jäsenenä

Paikallisuus

- kotikunnan yhteisöt ja järjestöt

AIHEKOKONAISSUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Yksilön hyvinvointi

AIHEKOKONAISSUUDET

- ihmisenä kasvaminen
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

Paikallisuus

- vaikutuskanavat kotikunnassa, nuorisovaltuusto, kunnanvaltuusto
- vaalit
- tutustuminen kunnanvaltuuston kokoukseen
- paikallinen media

AIHEKOKONAISSUUDET

- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- viestintä ja mediataidot

Kansalaisen turvallisuus

Paikallisuus

- poliisin laillisuuskasvatus
- mahdollinen tutustuminen oikeuden istuntoon
- tutustuminen maanpuolustusjärjestön paikalliseen toimintaan

AIHEKOKONAISSUUDET

- turvallisuus ja liikenne

Taloudenpito

Paikallisuus

- mahdollinen tutustuminen paikalliseen yritykseen
- oman kunnan elinkeinorakenne

AIHEKOKONAISSUUDET

- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Kansantalous

Paikallisuus

- kotiseutu osana Suomen kansantaloutta
- AIHEKOKONAISUUDET**
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
 - vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Talouspolitiikka

AIHEKOKONAISUUDET

- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

6.14 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisunvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Esiopetuksen musiikin lähtökohtana on positiivinen ja hyväksyvä suhtautuminen lapseen ja hänen taitoihinsa. Musiikki rakentuu erilaisiin toimintakokonaisuuksiin ja teemoihin sekä ottaa huomioon lasten aikaisemmat kokemukset musiikista.

TAVOITTEET:

- ♪ antaa positiivisia kokemuksia tekemisen ja toiminnallisuuden kautta
- ♪ tukea jo alkanutta musiikkiharrastusta ja kannustaa mahdollista myöhempää musiikillista harrastuneisuutta
- ♪ kehittää itsetuntoa
- ♪ ilon kokeminen musiikin kautta

SISÄLLÖT:

- ♪ musiikkileikit, liikuntaleikit, yhteissoittaminen orkesterissa ja improvisointi sekä laulaminen yhdessä ja yksin
- ♪ yhteismusisoinnin kautta saatavien positiivisten kokemusten antaminen
- ♪ lorut ja riimit (mm. metodilaulut)
- ♪ oman kehon käyttö
- ♪ rytmit

- tasa- ja kolmijakoiset rytmit, rytmisoittimet
- ♪ kuunteleminen
 - musiikki- ja äänisadut
 - luonnon äänet: mm. eläimet, ympäristö
- ♪ äänenvivahteet; voimakas-hiljainen, nopea-hidas, korkea-matala, duuri- molli
- ♪ erilaiset musiikin lajit ja kulttuurit
 - erilaiset esiintymiset ja juhlatilaisuudet (joulu- ja kevätjuhlat)

PERUSOPETUS

Musiikin perusoppiaineksen valinnassa otetaan huomioon teemat ja tapahtumat. Musiikki soveltuu yhdistettäväksi eri oppimiskokemuksiin. Ihmisenä kehittymiseen, kulttuuriin, ympäristöön, liikenteeseen ja turvallisuuteen liittyvät laulut ja kuuntelumusiikki eheyttävät em. aihepiirien opetusta. Media- ja viestintätaidot liittyvät keskeisesti puhe- ja musiikki-ilmaisuun ja nykyteknologia näkyy kaikessa nykymusiikin tuottamisessa ja esittämisessä. Musiikin kuuntelussa pyritään kriittiseen tarkasteluun ja kaikenlainen oma musisointi on viestintää parhaimmillaan. Erilaiset oppilaat ja oppilasryhmät otetaan myös huomioon oppiaineksen valinnassa.

AIHEKOKONAISUUDET

Ihmisenä kasvaminen

Laulujen ja musiikin sanoman kasvatuksellinen sisältö eri elämäntilanteissa, ystävyys ja elämäntaito.

Oppilas toteuttaa itseään laulaen ja musisoiden yksin ja ryhmän jäsenenä. Ohjataan oppilasta pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen musiikilliseen itsensä kehittämiseen. Musiikin terapeuttinen vaikutus.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustutaan omaan kansalliseen musiikkiperimään, länsimaiseen musiikkikulttuuriin ja muiden kulttuurien musiikkiin. Vahvistetaan omaan kulttuuri-identiteettiä ja opitaan suvaitsevaisuuteen muita musiikkikulttuureja kohtaan.

Viestintä ja mediataito

Tarkastellaan musiikin merkitystä viestinnässä. Hankitaan, verrataan ja valikoidaan tietoa median eri lähteistä. Opitaan mediakriittisyyteen.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Tutustutaan musiikkialan ammatteihin ja tuetaan musiikin elinikäistä harrastamista. Osallistutaan yhdessä toteutettaviin juhliin ja projekteihin.

Turvallisuus ja liikenne

Perehdytään kuulonhuoltoon ja äänihygieniaan. Liikenneturvallisuuteen ja –käyttäytymiseen opastavat ja harjaannuttavat pedagogiset laulut ja laululeikit.

Ihminen ja teknologia

Käytetään musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tuottamisessa ja opetuksessa: sähköisten soittimien ja musiikkilaitteiden toimintaperiaatteet ja käyttö, äänen vahvistaminen ja tietotekniikan hyödyntäminen musiikin tekemisessä.

Musiikin erilaiset työtavat asettavat opetustilalle ja oppimisympäristölle muusta koulutyöstä poikkeavia vaatimuksia. Tilan on oltava muunneltavissa saman tunnin aikana erilaisiin ryhmäjärjestelyihin. Erilaisissa oppimistilanteissa tarvittavien materiaalien ja soittimien on oltava helposti saatavilla. Musiikin opetuksen perusvarustukseen kuuluvien välineiden ja laitteiden tulee olla laadukkaita ja niitä tulee olla ryhmäkokoon nähden riittävästi. Laaja soitinvalikoima (koulusoittimet, kansanmusiikkisoittimet, bändisoittimet) mahdollistaa monipuolisten luokkaorkesterien rakentamisen. Toimiva musiikkikirjasto, joka sisältää muun muassa keskeisen laulumateriaalin, edistää oppilaiden itsenäistä työskentelyä ja tiedonhankintaa.

Musiikin opetuksessa korostetaan kannustavaa palautetta ja opetus ohjaa myös harrastuneisuuteen ja koulun ulkopuoliseen musiikkitoimintaan. Oppilaita tutustutetaan erilaisiin musiikkikulttuureihin koulukonserttien ja erilaisten vierailujen avulla. Koulu pyrkii tekemään yhteistyötä alueen musiikkioppilaitosten, taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten, seurakunnan ja muun seudun musiikki-tarjonnan kanssa.

VUOSILUOKAT 1-4

Vuosiluokilla 1–4 musiikin opetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen, ikäkauteen sopivia laululeikkejä
- lauluohjelmistoa sekä moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytmii-, ja melodia- ja sointu-soittimilla lähtökohtana perussyketajua kehittävät harjoitukset
- monenlaisen musiikin kuuntelua erilaisia aktivointikeinoja käyttäen sekä omien elämysten, mielikuvien ja kokemusten kuvailua
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- musiikin elementteihin – rytmiin, melodiaan, harmoniaan, dynamiikkaan, sointiväriin ja muotoon – liittyvää peruskäsitteistöä musisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä
- laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoa, joka tutustuttaa oppilaan sekä suomalaisen että muiden maiden ja kulttuurien musiikkiin ja sisältää esimerkkejä eri aikakausilta ja eri musiikin lajeista

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksinääniseen yhteislauluun

- *hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon*
- *hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa*
- *osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa*
- *tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla*
- *osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

VUOSILUOKAT 1-2

Musiikin opetuksen tehtävä on innostaa oppilasta monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun ja toimintaan, jossa keskeistä on yhdessä tekeminen. Yhteisten musiikillisten elämysten ja kokemusten avulla oppilas oppii sekä ryhmässä toimimisen taitoja, että musiikin perustaitoja. Opetuksen on otettava huomioon, että musiikin oppimisessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja kaikilla oppilailla tulee olla mahdollisuus osallistua niihin.

Musiikin opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas musiikin eri osa-alueisiin, perustietoihin ja -taitoihin osana monikulttuurista ihmiskuntaa. Musiikinopetuksen tavoitteena on:

- tarjota elämyksiä, saada iloa ja kokemuksia musiikin keinoin
- laulaa, soittaa ja liikkua leikkien ja toimien
- kuunnella keskittyen, nauttien käyttämällä mielikuvitusta
- oppia käyttämään ääntään luontevasti

Musiikin oppiaineksen valintaperusteet

Teemat ja tapahtumat otetaan huomioon perusoppiaineksen valinnassa. Musiikki soveltuu yhdistettäväksi eri oppimiskokemuksiin. Ihmisenä kehittymiseen, kulttuuriin, ympäristöön, liikenteeseen ja turvallisuuteen liittyvät laulut ja kuuntelumusiikki eheyttävät em. aihepiirin opetusta. Media- ja viestintätaidot liittyvät keskeisesti puhe- ja musiikki-ilmaisuun ja nykyteknologia näkyy kaikessa nykymusiikin tuottamisessa ja esittämisessä. Musiikin kuuntelussa pyritään kriittiseen tarkasteluun ja kaikenlainen oma musisointi on viestintää parhaimmillaan. Erilaiset oppilaat ja oppilasryhmät otetaan myös huomioon oppiaineksen valinnassa.

SISÄLLÖT

Laulaminen

- Vuodenaikoihin ja koulun elämään liittyvät laulut
 - yksin ja yhdessä laulaminen
 - luonnollinen äänenkäyttö
 - oman suorituksen kuunteleminen osana kokonaisuutta

Soittaminen

- rytmitajun kehittäminen
 - (pulssi, perus- ja melodiarytmi)
- rytmin ja tempon vaihtelujen tunnistaminen
- kaikutehtävät

- koulusoittimiin tutustuminen
- yhteissoitto koulusoittimin
- rohkaistaan yksittäis- ja ryhmäesittämiseen
- harrastuneisuuden huomioiminen

Oma musiikillinen luovuus

- opitaan peruskäsitteitä kokeilemalla: rytmi, melodia, muoto, kesto, voima, sointiväri, ja harmonia
- liike ja kehollisuus, luova ilmaisu ja improvisointi
- ääniympäristöt

Musiikin kuuntelu

- keskittyminen
- hiljaisuus
- musiikin peruskäsitteet: rytmi, melodia, muoto, kesto, harmonia, sointiväri, dynamiikka
- havainnointi ja hahmottaminen
- elämyksellisyys, piirtäminen, kerronta ja liikunta
- sisäinen kuuntelu
- oman ja muiden tuottaman musiikin kuuntelu
- rentoutuminen
- ääni- ja musiikkisadut

Musiikin tuntemus

- tutustua oman ja muiden kulttuurien musiikkiin
- tutustua musiikin eri tyylilajeihin

Musiikkiliikunta

- laululeikit
- liikkeen tuottaminen musiikin rytmin pohjalta
- itseilmaisun ja improvisaation kehittäminen

Opettaja antaa kannustavaa palautetta ja ohjaa harrastuneisuuteen ja koulun ulkopuoliseen musiikki-toimintaan. Pyritään olemaan yhteydessä musiikillisiin oppilaitoksiin esim. Länsi-Pohjan Musiikkiopistoon, seurakuntaan ja muuhun musiikkitarjontaan. Tutustutetaan oppilaita koulukonserttien ja vierailujen avulla erilaiseen musiikkikulttuuriin.

VUOSILUOKAT 3-4

SISÄLLÖT

Laulaminen

- vuodenaikoihin ja koulun elämään liittyvät laulut
- yksin ja yhdessä laulaminen
- luonnollinen äänenkäyttö
- oman suorituksen kuuleminen osana kokonaisuutta
- tutustuminen moniäänisyyteen, esim. vuorolaulu, kaanon ja kaksiäänisyys

Soittaminen

- rytmitajun kehittäminen (pulssi, perusrytmi ja melodiarytmi)

- rytmin ja tempon vaihtelujen tunnistaminen
- kaikutehtävät
- koulusoittimiin tutustumista ja opitaan niillä soittamisen alkeita (melodia- ja rytmisoittimet, nokkahuilu, viisikielinen kantele)
- yhteissoitto koulusoittimin
- rohkaistaan yksittäis- ja ryhmäesittämiseen
- harrastuneisuuden huomioiminen ja tukeminen

Oma musiikillinen luovuus

- opitaan musiikin peruskäsitteitä kokeilemalla: rytmi, melodia, harmonia, muoto, kesto, sointiväri ja dynamiikka
- liike ja kehollisuus
- luova ilmaisu ja improvisointi
- ääniympäristöt

Musiikin kuuntelu

- keskittyminen
- hiljaisuus
- musiikin peruskäsitteet: rytmi, melodia, harmonia, muoto, kesto, sointiväri ja dynamiikka
- havainnointi ja hahmottaminen
- elämyksellisyys, piirtäminen, kerronta ja liikunta
- sisäinen kuuntelu
- oman ja muiden tuottaman musiikin kuuntelu
- rentoutuminen
- ääni- ja musiikkisadut

Musiikin tuntemus

- musiikin peruskäsitteiden ymmärtämistä oman musiikin tuottamisen kautta
- tutustutaan oman ja muiden kulttuurien musiikkiin
- tutustutaan musiikin eri tyylilajeihin

Musiikkiliikunta

- laululeikit
- liikkeen tuottaminen musiikin rytmin pohjalta
- itseilmaisun ja improvisaation kehittäminen

VUOSILUOKAT 5-9

5.–9. luokkien musiikin opetuksessa jäsenetään musiikillista maailmaa ja musiikillisia kokemuksia sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä.

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin

ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkin-
töjä

• rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän
keinoin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyylejä ja lajeja edustavaa yksi- ja
moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja
edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä,
laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan
yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemas-
taan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä
muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa
kehittelyssä ja toteutuksessa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

SISÄLLÖT

Laulaminen

- ihmisääneen tutustumista
- terveen äänenkäytön perusteet: monipuolisia äänenkäytön harjoituksia äänenmurros huomioiden
- yksi- ja moniäänistä lauluohjelmistoa (osa ohjelmistosta ulkoa)
- ohjelmistossa käytetään monipuolista laulustoa, esim. populaarimusiikkia, suomalaista kansanmu-
siikkia, perinnelauluja ja maailmanmusiikkia

Soittaminen

- Yhteissoittoon valmentavia harjoituksia kehorytmiikan ja musiikkiliikunnan keinoin
- Omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista esim. ääntä, liikettä, soittimia tai musiikki-
teknologiaa käyttäen
- Yhteissoiton harjoituksia erilaisilla kokoonpanoilla:
 - o Bändisoittimien perusteet: rummut, sähköbasso, kitara/sähkökitara
 - o Koulusoittimet (melodia- ja rytmisoittimet, nokkahuilu)
 - o Kansanmusiikin soittimet, esim. viisikielinen kantele.

Musiikin kuuntelu

- kriittinen musiikin kuuntelu, arviointi ja oman mielipiteen perusteleminen
- opitaan tunnistamaan erilaisia musiikkikulttuureja, lajeja ja tyyliuunnista
- kuulonhuoltoon perehtymistä

Musiikin tuntemus ja teoria

- musiikin peruskäsitteiden ymmärtämistä oman musiikin tuottamisen kautta
- opitaan seuraamaan kirjoitettua musiikkia, esimerkiksi teksti, rakenne, sointukulut, nuottikuva, tabulatuuri
- länsimaisen taidemusiikin tyylikaudet: renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, kansallisromantiikka ja 1900-luvun musiikki, suomalainen musiikkielämä huomioiden
- suomalainen kansanmusiikki
- tutustumista maailmanmusiikkiin
- rytmimusiikin kehitykseen ja tyylilajeihin tutustumista, esim. blues, rock, pop, jazz.
- eri musiikkikulttuurien soittimiin perehtymistä, esimerkiksi sinfoniaorkesterin soittimet, bändisoittimet, kansanmusiikin soittimia, maailmanmusiikin soittimia.

Musiikin teknologia

- äänentoiston perusteet
- tutustuminen tietokoneavusteiseen musiikin tekemiseen (midi)
- musiikki ja tietoverkot

6.15 Kuvataide

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taide, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteen opetus luo perustaa suomalaisen ja oppilaan oman kulttuurin sekä hänelle vieraiden kulttuureiden visuaalisen maailman arvostamiselle ja ymmärtämiselle. Kuvataiteen opetuksessa kehitetään taitoja, joita tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Opetuksen tavoitteena on kehittää mielikuvitusta ja edistää oppilaiden luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. Aihepiirit kytetään oppilaalle merkityksellisiin kokemuksiin. Kuvataiteen opetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa harjoituksissa. Kuvataiteen keskeisiä sisältöalueita voidaan käsitellä samassa tehtävässä. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Kuvataide ja kädentaidot

Lapsi ilmaisee itseään kuvataiteen ja kädentöiden kautta. Kuvataide kehittää lapsen kuvallista ajattelua, kykyä luoda kuvallisia mielikuvia, hahmottaa tilaa ja iloita kuvataiteesta. Lasta ohjataan oman ja toisen työn kunnioittamiseen.

TAVOITTEET:

- ✍ lapsen havaintokyvyn harjaannuttaminen
- ✍ monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä työtapoihin tutustuminen
- ✍ elämysten kokeminen, luovuuteen rohkaiseminen, työn ilo
- ✍ oman ja toisen työn kunnioittaminen
- ✍ omatoimisuus
- ✍ töiden loppuun tekeminen
- ✍ hienomotoriikan kehittäminen
- ✍ silmän ja käden koordinaatio
- ✍ välineiden huolto

SISÄLLÖT:

- ✍ piirtäminen
- ✍ maalaaminen
- ✍ muovailu
- ✍ repiminen
- ✍ paperin rypistely
- ✍ liimaaminen
- ✍ painanta
- ✍ leikkaaminen
- ✍ mallista piirtäminen/ maalaaminen
- ✍ taittelu
- ✍ puutyöt (naulaus, sahaaminen, poraaminen, hiomapaperi)
- ✍ ompelu
- ✍ huovutus
- ✍ taidenäyttelyissä käynti

VUOSILUOKAT 1-4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1–4 tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, nykytaidetta, suomalaista rakennusperinnettä sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä, arkkitehtuuria ja muotoilua

- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- kuvallisen viestinnän välineiden käyttöä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä, grafiikkaa, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, väri, muoto, tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oman paikkakunnan museo- tai taidenäyttelyvierailuja ja taiteilijan työhön tutustumista
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- Suomen kultakauden mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista
- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus, video ja digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittistä tarkastelua ja tutkimista

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi
- osaa sommittelun perusteita kuvan tekemisessä ja tilan rakentamisessa sekä ymmärtää materiaalin ominaisuuksia
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearviointinsa
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemielityksiään ja käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä sekä taiteen parissa eri yhteyksissä
- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa
- tunnistaa ja arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- tietää, mitä arkkitehdit ja muotoilijat tekevät, ja tuntee joitakin arkkitehtien ja muotoilijoiden töitä
- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan

- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
- osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

VUOSILUOKAT 1-2

Kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia kuvalliseen ilmaisuun. Kuvataiteen keskeiset osa-alueet ovat: kuvailmaisuus, kuvaviestintä, taiteen tuntemus ja ympäristöestetiikka.

Kuvataideopetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa harjoituksissa. Kuvataiteelle on ominaista teemallisuus, joten työskentelyyn varataan riittävästi aikaa. Oppilaita innostetaan luomaan uutta saatujen virikkeiden ja opetuksen pohjalta.

Kuvataiteen opetukseen voidaan integroida eri aihekokonaisuuksien sisältöjä luonnollisissa yhteyksissä.

KESKEISET TAVOITTEET

- opitaan kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia tietoja ja taitoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, esteettisten valintojen tekoa, omien tavoitteiden asettelua
- opitaan kuvan tekemisen taitoa ja materiaalien tuntemusta
- opitaan tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä töitä ja keskustelemaan niistä arvostaen erilaisia näkemyksiä ja mielipiteitä
- tutustutaan oman kulttuurin kuvalliseen perinteeseen, nykyaikaiseen, rakennustaiteeseen ja muotoiluun
- opitaan tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus

- piirtäminen ja kirjoittaminen:
 - erilaiset piirtimet
 - luonnostelu
 - tietokoneen piirustus ja maalausohjelmat
- grafiikka:
 - leimasinpainanta
 - yksinkertainen kaaviopainanta
 - kokopaino: press-print –painanta
 - monotypia
- maalaus ja kollaasi:
 - laveeraminen
 - batiikkitekniikka: vahaväri + vesiliukoinen väri
 - peitevärimaalaus: pullovärit
 - kollaasi: eri tekniikoiden yhdistäminen
- väriopin perusasioita:

- päävärit
- välivärit
- rakentelu ja muovailu:
 - muovailu erilaisilla materiaaleilla
 - tekniikoita: reliefi, makkaratekniikka, paperitaittelu, liitokset
- sommittelu:
 - kuva-alan tarkoituksenmukainen käyttö

Kuvaviestintä

- erilaisten kuvien ominaisuuksiin tutustuminen
 - sarjakuva, elokuva, video, lehtikuva, mainoskuva, taidekuva
- kuvan rajaaminen
 - yleiskuva
 - kokokuva
 - lähikuva
 - rajaimen käyttö
- kuvan ja tekstin yhdistäminen

Taiteentuntemus

- taidekuvien tarkastelua
- mahdolliset taidenäyttelyvierailut koulun retkien yhteydessä
- taidemuseoiden sivut internetissä

Ympäristöestetiikka

- rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan
- omaan lähiympäristöön tutustuminen; rakennukset, esteettisyys luonnossa
- oman kodin ja luokan viihtyisyyteen vaikuttaminen

VUOSILUOKAT 3.-4.

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Piirustus

- erilaiset piirtimet
- erilaisia viivoja ja pintoja, rytmi, liike
- havaintopohjainen piirtäminen ja luonnostelu
- valo ja varjo
- tila

Maalaus

- erilaiset maalaustekniikat, siveltimellä luonnostelu
- väriympyrä
- pää- ja välivärit
- kylmät ja lämpimät värit
- valo ja varjo
- sommittelu

Grafiikka

- koho- ja leimasinpainanta

Muovailu ja rakentelu

- kolmiulotteisuus
- erilaiset massat ja materiaalit
- erilaiset savitekniikat, kaulin- ja makkaratekniikat

Kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taidekuvat elämysten, havaintojen ja oman ilmaisun virittäjinä
- taiteilijan työhön tutustumista, oman paikkakunnan museon tai taidenäyttelyn vierailu

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- paikallinen luonto ja rakennusperinne
- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita
- valokuvaukseen tutustuminen
- tietokonepelien tutkiminen ja arviointi

VUOSILUOKAT 5-9

Kuvataiteen opetuksessa 5–9 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä sekä kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy.

Oppimistilanteiden tulee tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaan ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan*
- *nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä*
- *ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua*
- *arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä*
- *hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteenä*
- *tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa*
- *tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä nä-*

kökulmasta

- *työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- *piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen*
- *kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva*
- *kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa*
- *omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin*

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- *keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykyaikaisessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa*
- *ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä*
- *kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää*

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- *luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, rakennusperinnön tutkimista sekä erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta*
- *arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista,*
- *suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista*
- *tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua*

Media ja kuvaviestintä

- *kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia*
- *valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta*
- *kuvakerronnan muotoja: kuvituksen, sarjakuvan ja liikkuvan kuvan erityispiirteitä*
- *graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita*
- *mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja*
- *elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointia*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas osaa

- *ilmaista itseään kuvallisin keinoin*
- *käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita*
- *valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita*
- *selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin*
- *tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen*
- *tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia*
- *hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja*
- *erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologia ominaisuuksia*

- *tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään*
- *tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä*
- *kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua*
- *analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta*
- *osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään*
- *osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearvioinnissa*
- *pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa*
- *osaa ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteinä.*

KUNTAKOHTAINEN OSIO

5.-7. LUOKAT

SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Piirustus

- aiemmin opitun syventämistä
- perspektiivi

Maalaus

- aiemmin opitun syventämistä
- värien symboliikkaa
- murretut ja taitetut värit
- väriperspektiivi
- vastavärit
- sekatekniikat

Grafiikka

- painomenetelmiä
- kokeilevaa painotapojen ja materiaalien käyttöä

Muovailu ja rakentelu

- muotti ja valos
- pienoismallien rakentelua
- veisto

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taidekuvan tulkinta
- taiteen historian tarkastelua
- virtuaalimuseo sekä mahdollisesti ohjattuja näyttely- tai museovierailuja
- taidehistorian tyylisuuntia

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- esihistoriallisia tai historiallisia ja nykyisiä asuinympäristöjä
- muuttuvan ympäristön havainnointia ja arviointia
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyyliperinteisiin ja perinteisiin tutustumista

Media ja kuvaviestintä

- graafinen suunnittelu, mainonta
- elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointia
- kuvakerronnan ja kuvan kriittinen tarkasteleminen mediassa
- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta

AIHEKOKONAISUUDET KAIKILLA LUOKILLA

Ihmisenä kasvaminen:

Kuvataide opettaa lasta tuntemaan ja ilmaisemaan itseään. Kuvataiteen harjoituksia tehdään yksin, pareittain tai ryhmissä.

Viestintä ja mediataito:

Kuvataide edistää visuaalisuuden ymmärtämistä mediassa ja viestinnässä. Opetuksessa tutustutaan median vaikutusmahdollisuuksiin ja harjoitellaan käyttämään mediavälineitä.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys:

Tutustutaan omaan ympäristöön, kuva- ja esinemaailmaan sekä arkkitehtuuriin. Oman kulttuurisen taustan ymmärtäminen vahvistaa itsetuntoa toimia kansainvälisissä yhteyksissä.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys:

Opetuksessa tutustutaan kuvataiteen alueen ammatteihin ja yrittäjyyteen esim. taiteilija vierailuin.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Kiinnitetään huomiota ekologisesti järkevään ympäristösuunnitteluun ja materiaalin käyttöön. Kierrätysmateriaalin käyttö opetuksessa mahdollisuuksien mukaan.

Ihminen ja teknologia

Opetuksessa käytetään uuden teknologian tarjoamia välineitä, esim. hyödynnetään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia.

Turvallisuus ja liikenne

Tutustutaan turvallisiin työskentelytapoihin ja ympäristön kuvalliseen merkkikieleen.

6.16 Käsiyö

Käsiyön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsiyötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautu-

maan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

VUOSILUOKAT 1-4

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1–4 on perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatutietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus antavat työniloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- keskeisiä tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja
- työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät
- omien töiden suunnittelua ja sen yhteydessä suunnitelmien toteuttamiseen tarvittavien tekniikoiden kokeilua ja harjoittelua, suunnitelmien erilaisia kuvaustekniikoita sekä tuotteiden valmistamista
- kotipaikkakunnalle omaleimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä piirteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- oppilasta lähellä olevia, luonnossa ja rakennetussa ympäristössä esiintyviä ilmiöitä ja niiden teknologisia sovelluksia

- materiaalin ja tuotteiden huolto, kunnostus ja korjaus sekä kierrätys ja uudelleen käyttö

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- työskentelee pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

1.-2. LUOKAT

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virkkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin. Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein kokeillen, tutkien ja keksien, edeten kohti kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Oppilaan pitkäjänteisyyttä ja hänen ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työskentelyssä.

Käsityön tekemisessä tulee korostua tekemisen ilo. Oppilaita rohkaistaan ja kannustetaan omaehtoiseen suunnitteluun ja ongelmanratkaisuun tehtävien toteutuksessa. Lapsille suodaan oikeus omaan oivaltamiseen, erehtymiseen ja kokeilemiseen. Työskentelyssä korostuu tekemisprosessi ja myönteinen asenne työn tekemiseen. Koska toimintaprosessi korostuu, pyritään pois pelkästä tekniikoiden opettamisesta ja mallia toistavasta tekemisestä. Lopputuloksen tulisi olla ”lapsen näköinen”.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii arvostamaan omaa ja toisen työtä
- kokee työniloa ja uskoo omin käsin tekemiseen
- suunnittelee omaa työtään huomioiden tarkoituksenmukaiset välineet ja materiaalit sekä omat taitonsa
- huomioi esteettisyyden omassa ja muiden töissä
- ottaa vastuuta omasta esineympäristöstään ja toteuttaa tietoisesti kestävä kehityksen periaatteita: ”Miten korjaan rikkinäisen lelun?”
- oppii arvioimaan omaa työprosessia ja lopputulosta ”Hosuinko? Jaksoinko tehdä siistiä? Halusinko heti valmista? Onnistuiko suunnittelu?”
- oppii omatoimiseksi
- auttaa toisia oppilaita
- huolehtii työtilan siisteydestä ja tavaroiden paikalleen asettamisesta yhdessä toisten kanssa

- oppii työvälineiden turvallista käyttöä huomioiden ympäristön ja muut oppilaat
- tutustuu oman yhteisönsä ja muiden kulttuureiden käsityöperinteeseen
- harjoittaa silmän ja käden koordinaatiota
- tutustuu kotiseutunsa käsityöperinteeseen ja –taitoon sekä teknologiaan

SISÄLLÖT

Käden taitojen keskeisiä sisältöjä ovat tekstiilityö, tekninen työ, muotoilu, rakentelu ja askartelu. Näiden sisältöjen kautta lapsi opettelee mm. seuraavia asioita:

- oman työn suunnittelu ja kaavan piirtäminen
- perustekniikat
 - leikkaaminen
 - solmujen tekeminen
 - käsin ompelu
 - erilaiset lankatekniikat (esim. neulonta, kudonta, virkkaus, kirjonta)
 - kankaanpainanta
 - huovutus
 - sahaus
 - naulaus
 - maalaus
 - poraus
 - liimaus
 - hionta
- materiaaleihin tutustuminen (esim. erilaiset langat, kankaat, paperit, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit, puu, pahvi, ohkolevy, muovit)
- rakentelu erilaisilla välineillä (esim. legot, lasyt) ja materiaaleilla
- teknologia
 - tutkitaan lapsen lähiympäristössä olevia teknisiä laitteita
 - tutustutaan työkaluihin
 - rakennetaan yksinkertaisia koneita
 käytetään mahdollisuuksien mukaan tietotekniikkaa työn suunnittelussa

3.-4. LUOKAT

Vuosiluokilla 3-4 oppilas harjoittelee kokonaisen käsityöprosessin hallintaa, johon kuuluu tuotteen visuaalinen ja tekninen suunnittelu, valmistaminen ja arviointi. Onnistuneeseen käsityöprosessiin sisältyy myös hyvät työskentelytaidot. Oppilas harjoittelee käsityöprosessin dokumentointia.

SUUNNITTELUN TAVOITTEET

Oppilas

- suunnittelee ohjatusti mahdollisuuksien mukaan omaa työtään ja työskentelyään huomioiden tuotteen toimivuuteen ja esteettisyyden.
 - käytettävän tekniikan hallinta vaikuttaa suunnittelun laajuuteen.
 - oppii kiinnittämään huomiota väreihin, muotoihin ja sommitteluun.
 - tutustuu suunnittelussa materiaalien ja tuotteiden uudelleen käyttöön.

TYÖSKENTELYN TAVOITTEET

Oppilas

- suhtautuu työhön myönteisesti, yrittää parhaansa ja osaa arvostaa omaa sekä toisten työtä
- osaa työskennellä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.
- oppii käytettävien työvälineiden ja tekniikoiden nimitykset ja käyttötarkoitukset.
- käyttää materiaaleja taloudellisesti.
- huolehtii välineistä, tarvikkeista ja tiloista yhteisvastuullisesti.
- huomioi turvallisuuden työskentelyssään.
- oppii ratkaisemaan ongelmia sekä yksilönä että ryhmässä.

Seuraavissa taulukoissa on esitetty teknisen työn ja tekstiilityön työtapa-, työväline- ja materiaali-kohtaiset tavoitteet ja sisällöt. Taulukoihin on kirjattu vain uutena opittavat asiat. Näiden lisäksi harjaannutetaan ja syvennetään aiemmin opittuja taitoja ja tietoja.

Tekstiilityö 3.-4. lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Koneompelu Oppilas -harjoittelee ompelun työvälineiden käyttöä - tutustuu ompelukoneeseen, oppii käyttämään sitä ja osaa nimetä sen tärkeimmät osat. - harjoittelee leikkaamista valmiin kaavan avulla. - oppii käsitteet sauma, päärme ja huolittelu. - harjoittelee silittämistä	<ul style="list-style-type: none">- ompelun työvälineet- ompelukoneen osat ja toimintaperiaatteet- langoitus ja puolaus- perusompeleet- yhdyssauma ja peruspäärmeet- huolittelu- silittäminen- kaavan käyttö
Neulonta - oppilas oppii neulonnan alkeet ja valmistaa pienen neuletyön	<ul style="list-style-type: none">- oikea työote- silmukoiden luominen ja päättäminen- oikea silmukka- työn viimeistely
Virkkkaus - oppilas oppii virkkauksen alkeet	<ul style="list-style-type: none">- virkkauksen perussilmukat (ketjusilmukka, kiinteä silmukka, puolipylväs ja pylväs)
Kankaan kuviointi - oppilas tutustuu kankaan kuvioinnin mahdollisuuksiin	<ul style="list-style-type: none">- painanta- kirjonta
Erikoistekniikat - oppilas toteuttaa pienen työn jollakin ajankohdalla erikoistekniikalla	<ul style="list-style-type: none">- valinnan mukaan (esim. huovutus)

Tekninen työ 3.-4.lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>Puutyöt Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee mittaamista ja merkitsemistä. - harjoittelee katkaisusahaamista. - tutustuu helppoihin liitosmenetelmiin. - harjoittelee puun poraamista. - tutustuu alustavasti puun työstötekniikoihin. - harjoittelee puun viimeistelytekniikoita. - kokeilee joitakin puun pintakäsittelytekniikoita. 	<ul style="list-style-type: none"> - viivotin, purasin, suorakulma, selkäsaha, kirvesmiehen saha - liimaaminen puristimen avulla - naulaaminen - pylväsporakone, käsikairaaminen - höylääminen - viilaaminen - hiominen - petsaaminen, lakkaaminen maalaaminen.
<p>Metallityöt Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu alustavasti metalliin työstettävänä materiaalina. - harjoittelee mittaamista ja merkitsemistä ohkolevyille. - tutustuu metallin yksinkertaisiin työstötapoihin: leikkaamiseen ja taivuttamiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - ohkolevy, ohutlangat - millimetrit mittayksikkönä - piirtopuikko - peltisakset, rautasaha.
<p>Sähköoppi ja mekaniikka Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu yksinkertaisen virtapiirin toimintaan esimerkkien avulla ja kokeilee sen rakentamista. - saa kokemuksia arkipäivän mekaanisista ratkaisuista mallintavan laiterakentelun avulla. 	<ul style="list-style-type: none"> - paristo, lamppu, johdin, kytkin - koulun lvi- ja sähköjärjestelmiin tutustuminen.
<p>Muut materiaalit Oppilas saa kokemuksia muista ala-asteen tn-materiaaleista opettajan valinnan mukaan.</p> <p>Huolto ja korjaus Oppilas harjoittelee omien harrastusvälineiden yksinkertaista huoltoa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - muovi, nahka, kaarna, paju - ketjun rasvaaminen, renkaan täyttö.

VUOSILUOKAT 5-9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötieto- ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtap- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voi-

daan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

TAVOITTEET

Vuosiluokkien 1–4 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevilla työtehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi
- muodot, sommittelu ja värit
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista
- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekninen piirtäminen, mallintaminen ja tietotekniikan sovelluksia suunnittelussa
- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- erilaisten laitteiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen

- monipuolista laiterakentelua
- kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys

Tekstiilityön sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvin osin kodin tekstiilejä ja vaatetusta koskevien aihepiirien yhteydessä
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä
- tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esimerkiksi kaavoituksen perusteita
- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti
- tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittelee luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittynyttä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisin ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein

- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

5.-6. LUOKAT

Vuosiluokilla 5.- 6. oppilas harjoittelee kokonaisen käsityöprosessin hallintaa, johon kuuluu tuotteen visuaalinen ja tekninen suunnittelu, valmistaminen ja arviointi. Onnistuneeseen käsityöprosessiin sisältyy myös hyvät työskentelytaidot. Oppilas harjoittelee käsityöprosessin dokumentointia. Oppilas tutustuu suomalaisen kulttuurin käsityöperinteeseen.

SUUNNITTELUN TAVOITTEET

Oppilas

- suunnittelee aiempaa itsenäisemmin omaa työtään ja työskentelyään huomioiden tuotteen toimivuuden ja esteettisyyden. Käytettävän tekniikan hallinta vaikuttaa suunnittelun laajuuteen.
- harjoittelee hyödyntämään värioppia, tyyllittelyä, symboleja sekä suomalaista käsityöperinnettä työnsä suunnittelussa.
- harjoittelee työhönsä sopivan materiaalin valintaa.
- harjoittelee työjärjestyksen tekemistä.

TYÖSKENTELYN TAVOITTEET

Oppilas

- suhtautuu työhön myönteisesti, yrittää parhaansa ja osaa arvostaa omaa sekä toisten työtä.
- oppii käytettävien työvälineiden ja tekniikoiden nimitykset ja käyttötarkoitukset.
- käyttää materiaaleja taloudellisesti.
- huolehtii välineistä, tarvikkeista ja tiloista yhteisvastuullisesti.
- huomioi turvallisuuden työskentelyssään.
- oppii ratkaisemaan ongelmia sekä yksilönä että ryhmässä.
- harjoittelee valmiin työohjeen käyttämistä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty työtapa-, työväline- ja materiaali-kohtaiset tavoitteet ja sisällöt. Taulukkoon on kirjattu vain uutena opittavat asiat. Näiden lisäksi harjaannutetaan ja syvennetään aiemmin opittuja taitoja ja tietoja.

Tekstiilityö 5.-6. lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Ompelu Oppilas -syventää koneompelutaitojaan - harjoittelee kaavojen käyttöä ja tutustuu kaavamerkkeihin	- erilaiset ompeleet (esim. jousto-ommel) - mittojen ottaminen - leikkuusuunnitelma, langansuunta, taite ja hulpio - huolittelu saumurilla

- tutustuu saumurin käyttöön	
Neulonta - Oppilas neuloo lapaset, sukat tai muun vastaavan neuletyön	- nurja silmukka - kaventaminen - suljettu neule - kirjoneule
Virkkaus - Oppilas valmistaa pienen virkkaustyön	- perussilmukoiden kertaus (ketjusilmukka, kiinteä silmukka, puolipylväs, pylväs)
Kankaan kuviointi Oppilas - syventää kirjontataitojaan - kokeilee uusia kankaanpainanta- tai värjäystekniikoita	- käsinkirjontapistoja (esim. ryijypistot) - painanta tai värjäys
Erikoistekniikat - Oppilas valmistaa pienen työn perinteisellä erikoistekniikalla	- valinnan mukaan (esim. pirtanauha, ommeltu ryijy, kudonta)
Materiaali- ja kuluttajatietous Oppilas - tutustuu luonnonkuituihin - ymmärtää hoito-ohjeita - ymmärtää lankavyötteen sisällön	- lankavyöte - luonnonkuidut: käyttö, ominaisuudet ja hoito

Tekninen työ 5.-6.lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Puutyöt Oppilas - oppii itsenäisesti tarkan mittaamisen ja merkitsemisen käyttäen eri välineitä. - harjoittelee erilaisia sahaustekniikoita. - tutustuu leikkaavan työstön alkeisiin. - tutustuu puun sorvaamisen periaatteisiin. - harjoittelee pylväsporakoneen käyttöä ja tutustuu käsiporakoneen käyttöön. - harjoittelee ruuvi- ja naulaliitoksen tekemistä. - tutustuu uusiin pintakäsittelytekniikoihin.	- erilaisten mittavälineiden käyttö - erilaiset sahat - vuoleminen, höylääminen, talttojen käyttö - sorvaaminen - akkuporakoneen käyttö - ruuvi- ja naulaliitoksen tekeminen - pintakäsittelytekniikan perusteet.
Metallityöt Oppilas -harjoittelee tarkkaa mittaamista ja mittatarkkojen piir-	- teknisen piirustuksen harjoittelu - leikkaaminen, kylmätaivutus ja pa-

rosten piirtämistä ja tulkitsemista. - tutustuu eri metalleihin. - harjoittelee metallien leikkaamis-, taivutus- ja liittämistapoja.	kottaminen - metallivalun tekeminen - pehmytjuotos.
Sähköoppi ja mekaniikka Oppilas - oppii yksinkertaiset komponentit. - tutkii voimansiirtoa ja sen peruseriaatteita.	- avoin ja suljettu virtapiiri - piirilevy, erilaiset kytkimet, lamput, johtimet, paristot - laiterakentelu.
Muovi ja muut materiaalit Oppilas tutustuu myös muihin materiaaleihin ja työstötapoihin. Huolto- ja korjaustyöt Oppilas - tutustuu elinympäristönsä huolto- ja korjauskohteisiin. - harjoittelee ja oppii yksinkertaista huoltoa ja korjausta.	- muovin sahaaminen, poraaminen ja vesihionta - muovien lämpömuovaus ja taivuttaminen - lasi, peili, verhoilu - kodin pienet korjaustyöt - omien harrastusvälineiden huolto ja korjaus.

7. LUOKKA

7. luokalla oppilas hallitsee kokonaisen käsityöprosessin, johon kuuluu tuotteen visuaalinen ja tekninen suunnittelu, valmistaminen ja arviointi. Onnistuneeseen käsityöprosessiin sisältyy myös hyvät työskentelytaidot. Oppilas osaa kuvata, raportoida ja dokumentoida suunnitelmansa ja tuotoksensa ja hyödyntää tässä myös tietoteknisiä välineitä. Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan lähialueiden tuotantoelämään ja yrittäjyyteen.

SUUNNITTELUN JA TYÖSKENTELEYN TAVOITTEET

Oppilas

- osaa suunnitella ja valmistaa visuaalisesti ja teknisesti laadukkaan ja persoonallisen käsityötuotteen.
- hallitsee suunnittelun peruslähtökohdat (käyttö, tarve, värit, materiaalit, tekniikat) ja ymmärtää suunnittelemansa tuotteet viestiksi ympäristölleen.
- huomioi taloudellisuuden, kestävän kehityksen, huollettavuuden ja ajankohtaisuuden suunnitellessaan ja valmistaessaan työtään.
- tutustuu suomalaiseen muotoiluun ja saa siitä virikkeitä omaan suunnitteluunsa.
- osaa työskennellä erilaisten työjärjestysten ja -ohjeiden mukaan ja osaa ohjatusti laatia työjärjestuksen omaan työhönsä.
- osaa hyödyntää erilaisia tietolähteitä.
- ymmärtää turvallisuuden ja työsuojelun tärkeyden työskentelyssään.

Seuraavassa taulukossa on esitetty työtapa-, työväline- ja materiaalikohtaiset tavoitteet ja sisällöt. Taulukkoon on kirjattu vain uutena opittavat asiat. Näiden lisäksi harjaannutetaan ja syvennetään aiemmin opittuja taitoja ja tietoja.

Tekstiilityö 7. lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Ompelu Oppilas - osaa käyttää ompelun työvälineitä itsenäisesti - hallitsee vaateompelun työvaiheet suunnittelusta viimeistelyyn	- ompelukoneen monipuolinen käyttö ja perushuolto - saumurin käyttö - mittojen ottaminen - kaavakoon valitseminen - kaavamerkit - kaavan piirtäminen kaava-arkilta - yksinkertaiset kaavamuutokset - työjärjestyksen sujuva käyttö
Lankatyöt - Oppilas syventää neulonnan tai virkkauksen tietojaan ja taitojaan	- erilaiset neulotut tai virkatut pinnat - neule- ja virkkausmerkit - sanallinen ja kuvallinen ohje
Erikoistekniikat - Oppilas tutustuu uusiin tekniikoihin ja työvälineisiin	- valinnan mukaan (esim. päällikeompelu, kankaan maalaus, neulahuovutus, tilkkutyöt)
Materiaali- ja kuluttajatietous Oppilas - osaa käyttää tekstiilimateriaaleja tarkoituksenmukaisesti, taloudellisesti ja luovasti - osaa huoltaa valmistamiaan tekstiilejä	- tekstiilituotteen hoito - tekokuidut - kustannuslaskelmat - erilaisia vaatetuskaivoja ja neuloksia

Tekninen työ 7. lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Puutyöt Oppilas - oppii ymmärtämään puumateriaalin luonteen. - harjoittelee puumateriaalien koneellista työstämistä. - harjoittelee teknisen piirtämisen perusteita, myös tietokoneen avulla.	- puuntyöstökoneiden käyttäminen valvotusti - vannesaha, pyörösaha, sorvi, oiko- ja tasohöylä, hiomakoneet ja porakoneet, jyrsin - liimalevyn valmistus - puun pintakäsittelytekniikat - mittamerkinnot, mittakaava, projektio - tietokoneavusteinen tekninen piirtäminen.
Metallityöt Oppilas - tunnistaa eri metalleja.	- metallintyöstökoneiden käyttäminen - koneina hiomakoneet, porakone, leikkurit, konesaha, metallisorvi ja muut koululla olevat laitteet

<ul style="list-style-type: none"> - harjoittelee metallien koneellista työstämistä. - oppii metallien erilaisia liitostekniikoita. - perinteiset metallintyöstötekniikat. - lämmön vaikutus metallien ominaisuuksiin. 	<ul style="list-style-type: none"> - mig-hitsaus, kovajuotto ja niittausmenetelmät - kaasu- ja puikkohitsauksen alkeet - metallin pintakäsittelytekniikat - työntömitta ja muut mittavälineet - metallien kuumakäsittely.
<p>Sähköoppi Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppii sähköopin perusasiat. - oppii elektroniikan peruskomponentit sekä piirilevyn valmistamisen. - hallitsee pehmytjuottamisen. 	<ul style="list-style-type: none"> - elektronisten peruskomponenttien tunnistus ja toiminta - resistori, kapasitori, diodit, transistori, yksinkertaiset mikropiirit - elektronisen laitteen rakenteluohjeistus - kodin luvalliset sähkötyöt ja sähköturvallisuus.
<p>Koneoppi ja mekaniikka Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää polttomoottorin rakenteen ja toiminnan - ymmärtää voimansiirron - ymmärtää yksinkertaisten automaatio- ja ohjausjärjestelmien toiminnan 	<ul style="list-style-type: none"> - kaksi- ja nelitahtimoottorien toimintaperiaatteet - pyörimis- ja välityssuhteet - yksinkertaiset ohjelmoitavat järjestelmät.
<p>Muovi ja muut materiaalit Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu muovimateriaalien luonteeseen ja työstämiseen. - tutustuu mahdollisuuksien mukaan myös muihin materiaaleihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - perusmuovimateriaalit - työstäminen käsin ja koneilla sekä lämpömuovausmenetelmät - mahdollisesti laitteiden puitteissa muottiin puristus ja imutyöstö

AIHEKOKONAISUUDET KAIKILLA LUOKILLA

Turvallisuus ja liikenne:

- turvallisuuskasvatus
- työturvallisuus

Ihmisenä kasvaminen:

- oman työn arvostus
- vastuu omasta työstä, välineistä ja ympäristöstä
- esteettisyys
- toisten huomioon ottaminen

Viestintä- ja mediataito:

-mahdollisuuksien mukaan paikalliset tutustumis- ja yhteistyökohteet (teemat, projektit)

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys:

-oma ympäristö, esinemaailma

-oman kulttuurisen taustan ymmärtäminen vahvistaa itsetuntoa toimia kansainvälisissä yhteyksissä

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta:

-opetuksessa kiinnitetään huomiota ekologisesti järkevään materiaalin käyttöön

-kierrätys, huolehtiminen ongelmajätteistä

Ihminen ja teknologia:

-käytetään uuden teknologian tarjoamia välineitä

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys:

-tutustutaan käsityön ammatteihin ja yrittäjäyteen esim. vierailuin työpaikoille

6.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

Fyysinen ja motorinen kehitys sekä terveys

Esiopetuksen päivittäinen monipuolinen liikunta on perusta tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle. Siten tuetaan lapsen oppimisvalmiuksien kehittymistä. Tärkeintä esiopetuksen liikunnassa ja leikeissä on liikunnan ilo ja mielihyvän saaminen. Liikkuessaan lapsi saa elämyksiä ja on-

nistumisen kokemuksia. Sen merkitys on tärkeää tunteiden ilmaisemisessa ja hallinnassa, yhteistyötaitojen kehittämisessä sekä ylimääräisen energian purkamisessa.

Lapsille tarjotaan päivittäin mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan, myös omaehtoiseen liikuntaan ja leikkiin. Yhteinen tekeminen ja siitä syntyvä riemu ovat tärkeitä, varsinaisia kilpailuja ei järjestetä. Lapsille pyritään luomaan myönteisiä kokemuksia liikunnasta ja sitä kautta kehittämään lapsen fyysistä ja motorista kuntoa sekä liikehallintaa; samalla kehittyvät monipuoliset liikunnan perustaidot.

Esiopetus tukee lapsen valmiuksia ymmärtää ja ottaa vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudesta. Lapsia ohjataan terveellisiin ruokailutottumuksiin ja hyviin ruokatapoihin sekä toimimaan turvallisesti. Myös työn, levon ja virkistykseen välistä tasapainoa painotetaan.

Liikunnalla on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille ja terveydelle. Terveudessa olennaista ovat myönteiset ihmissuhteet ja tunne-elämän eheys. Lapsiryhmä ja sen ilmapiiri on vaikuttavat lapsen sosiaaliseen kasvuun.

TAVOITTEET:

- ☺ oman kehon hahmottaminen
- ☺ positiivisen minäkäsityksen kehittäminen
- ☺ yhteistyökyvyn kehittäminen, sääntöjen oppiminen
- ☺ liikunnan ilo
- ☺ perustaitojen harjoittelu
- ☺ tutustuminen erilaisiin välineisiin
- ☺ eri vuodenaikojen huomiointi
- ☺ hyvät ruokatavat
- ☺ terveelliset ruokatottumukset, kaikkien ruokien maistaminen
- ☺ puhtaudesta huolehtiminen
- ☺ sopivien liikuntavaatteiden ja välineiden käyttäminen

SISÄLLÖT

- ☺ perusliikuntataitojen kehittäminen
 - kieriminen, ryömiminen, konttaaminen, pyöriminen, kuperkeikka, taivuttelu,
 - käveleminen, tasapaino, keinuminen, kääntyminen, kiipeäminen
 - juokseminen, loikkiminen, hyppääminen, marssiminen
- ☺ tutustuminen välineisiin ja telineisiin
 - puolapuut, puomit, penkit, vanteet, hyppynarut, hernepussit, pallot, huivit, laskuvarjo, tunnelit, patjat, trampoliini,
- ☺ yhteistyökyvyn kehittäminen, sääntöjen oppiminen ja positiivisen minäkäsityksen kehittäminen
 - pari- ja ryhmätyöskentely
 - joukkuepelit
 - sääntöleikit
 - sokkoleikit
 - musiikkiliikunta, tanssi
- ☺ eri vuodenaikojen huomiointi
 - hiihto, luistelu, mäenlasku, lumileikit, valokuvasuunnistus
- ☺ eri lajeihin tutustuminen
 - pesäpallo, yleisurheilu (juoksu, pituushyppy, pallonheitto), jalkapallo, sähly,

- ☺ hyvät ruokailutavat, terveelliset ruokailutottumukset, kaikkien ruokien maistaminen, puhtaudesta huolehtiminen
- ☺ puhtaudesta huolehtiminen sisäliikunnan jälkeen
- ☺ liikuntaan sopivat vaatteet ja varusteet

VUOSILUOKAT 1-6

Vuosiluokkien 1–6 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen lähtökohta on oppilaiden aktiivisuus, ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii hyvinvointia edistäviä ja turvallisia liikuntatapoja sekä perusuimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaidoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja
- leikki-, viite-, pienpelejä ja eri palloilulajeja
- luontoliikuntaa
- talviliikuntaa
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia
- liikunnallisia leikkejä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa
- osaa juosta, hypätä ja heittää
- osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan
- osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä
- osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen
- osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrituksen
- pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti
- pystyy uimaan monipuolisesti uintisyyvyisessä vedessä
- toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa
- osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan
- toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Liikunta 1-2 luokat

Liikuntakasvatuksen tavoitteena on kehittää leikinomaisesti ja monipuolisesti oppilaan fyysistä kuntoa, motorisia taitoja ja oppimisvalmiuksia. Sosiaalisten taitojen, kehollisen ilmaisun ja luovuuden kehittyminen on tärkeä osa liikuntakasvatusta. Opetuksessa otetaan huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat sekä lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet.

Oppilaita ohjataan liikkumaan luonnossa ympäristöä kunnioittaen ja harrastamaan hyötyliikuntaa paikalliset olosuhteet huomioiden. Oppilaita kannustetaan välituntiliikuntaan ja leikkeihin. Kannustetaan ja ohjataan oppilasta liikunnan harrastamiseen myös vapaa-ajalla.

TAVOITTEET

- Oppilas
 - kokee liikunnan iloa
 - saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen
 - harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa taidoissa kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineiden käsittelytaidoissa
 - oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin hengen toteuttamista
 - tottuu peseytymiseen ja pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten
 - voi osallistua harrastamassaan lajissa kunnallisiin, piirien järjestämiin ja valtakunnallisiin kilpailuihin

KESKEISET SISÄLLÖT

Järjestäytymismuodot ja leikit	<ul style="list-style-type: none">• jono, parijono• rivi, puolikaari• piiri• jako kahteen• reaktio-, juoksu-, ja välineleikit• pienpelit
Pallonkäsittely	<ul style="list-style-type: none">• perustaitojen harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla: pomputtelu, heitto, syötöt, kuljetus, potkut• pallonkäsittelytaitojen kehittämistä leikkien ja viitepelien avulla
Yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none">• juoksu- ja liikuntaleikkejä• erilaisia hyppyharjoituksia: pituushyppy, korkeushyppy• heittolajit
Voimistelu	<ul style="list-style-type: none">• perusvoimistelu ja kuntovoimistelu• välinevoimistelu mm. hyppynaruilla, palloilla, hernepusseilla ja van-teilla• telinevoimistelu perustaitoina: kuperkeikka, tasapainoliikkeet, hypytelineet, köydet, renkaat, puolapuut• musiikkiliikunta: laulu- ja rytmileikit, luovan liikunnan harjoitteet
Luontoliikunta /suunnistus	<ul style="list-style-type: none">• retkeily ja luonnossa liikkuminen, maastoleikit, marjaretket, koulun pihatyöt, piha- ja valokuvasuunnistus
Hiihto	<ul style="list-style-type: none">• totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino

	(liuku ja potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu, hiihtoleikit, luontoon tutustuminen hiihtäen
Luistelu	<ul style="list-style-type: none"> • luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino • lähtö eteenpäin luisteluun, liukuja, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja -leikit
Uinti	<ul style="list-style-type: none"> • uimahallissa tutustumista uinnalkeisiin

TAVOITTEET 3.-6 lk

Oppilas

- kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä monipuoliseen liikunnan harrastamiseen
- tiedostaa liikunnan terveydellisen merkityksen sekä kehittää omaa hyvinvointiaan ja toimintakykyään
- harjaantuu motorisissa taidoissa
- oppii hoitamaan omaa kuntoa
- oppii toimimaan pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa
- oppii liikkumaan turvallisesti ja saavuttaa uimataidon
- oppii käyttäytymään hyvin toiset huomioon ottaen
- oppii noudattamaan sääntöjä ja toimimaan reilun pelin hengessä
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja ryhmässä
- osallistuu oman toimintansa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin
- voi osallistua harrastamassaan lajissa kunnallisiin, piirien järjestämiin tai valtakunnallisiin kilpailuihin
- tutustuu paikallisiin liikuntapalveluihin ja oppii käyttämään niitä
- tottuu pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten sekä peseytymään liikuntatuntien jälkeen (koulun peseytymistilojen mahdollistaessa toiminnan)

EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET

- Ihmisenä kasvaminen: liikunnan tuottamien onnistumisten kautta tapahtuva itsetunnon vahvistaminen
- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: suomalaisen liikuntakulttuurin omaleimaisuus (pesäpallo, hiihto)
- Viestintä ja mediataito: kriittinen suhtautuminen liikunnan lieveilmiöihin
- Osallistuva kansainvälisyys ja yrittäjyys: liikuntatapahtumien suunnittelu, osallistuminen ja toteutus
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: luonto- ja lähiliikunta, liikunnan kokonaisvaltainen merkitys hyvinvointiin
- Turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen: liikenneturvallisuus, tarkoituksenmukainen pukeutuminen ja varusteet
- Teknologia ja ihminen: oman lajin ja liikuntapalveluiden hyödyntäminen

Liikunta 3-4 luokat

SISÄLLÖT	3.-4. LUOKKA OPETUKSEN PAINOPISTE: aktiivisuus, taitojen oppiminen, hygienia,
-----------------	--

	sosiaalisuus
Voimistelu ja musiikkiliikunta	Perus- ja kuntovoimistelu: vaihtelevia käsi- ja jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppelyitä ja hyppyjä. Luovan liikunnan harjoituksia musiikin mukaan
Telinevoimistelu	Permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä Penkki ja puomi: hyppyjä ja hyppelyitä ja tasapainoliikkeitä Hyppy: ponnistuslaudalta yksinkertaisia hyppyjä Köydet, renkaat ja rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä
Yleisurheilu	Juokseminen: lähdöt ja juoksurytmit Hyyt, loikat: perustekniikat Heitot: vauhditon ja vauhdillinen heitto eri välineillä
Uinti	Uimataidon perusteiden kertaus. Selkäuinti ja alkeisrintauinti
Suunnistus, maasto- leikit ja retkeily	Suunnistus: kartan suuntaaminen, kartan värit ja tavalliset karttamerkit sekä kompassinkäytön alkeet Seikkailuleikit Luontoretket
PALLOILU	Kaikissa palloilulajeissa pyritään perustekniikan kehittämiseen sekä pelitaktiikan ja –ajatuksen soveltamiseen pelitilanteissa. Lisäksi pelataan erilaisia viite- ja pienpelejä
Koripallo	Perussyötöt, -heitot Kuljetus ja pysähtyminen
Lentopallo	Lentopallon lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
Jalkapallo	Jalkapallon lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
Pesäpallo	Pesäpallon lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
Muut	Sulkapallo, käsipallo, tennis, sähly, salamapallo (tutustumista mahdollisuuksien mukaan)
Hiihto	Pukeutuminen Eri tyylien tekniikat Rytmi (työntö, potku, liuku, painonsiirto)
Luistelu ja jääpelit	Luistelun perustekniikka esim. eteen- ja taaksepäin luistelu, jarrutukset, kehäkierto eteenpäin, monipuolinen luistinten hallinta Jääpelien perustaitoharjoittelua: kuljettaminen, syöttäminen ja laukaus sekä peliajatuksen hahmottaminen

Liikunta 5-6 luokat

SISÄLLÖT	5.-6. LUOKKA OPETUKSEN PAINOPISTE: taitavuus, kestävyys, hygienia, sosiaalisuus
Voimistelu ja musiikkiliikunta	Perus- ja kuntovoimistelu: vaihtelevia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppelyjä ja liikesarjoja Lihaskuntoharjoituksia

	Välinevoimistelu eri välineillä Luovan liikunnan harjoituksia musiikin mukaan
Telinevoimistelu	Permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä Penkki ja puomi: hyppyjä, hyppelyitä ja tasapainoliikkeitä Hyppy: tasa- ja vuoroponnistuksia erilaisilta alustoilta
Yleisurheilu	Juokseminen: pikajuoksu, aitajuoksun alkeet ja kestävyysjuoksu Hyyt ja loikat Heitot eri välineillä
Uinti	Uintitekniikan kehittäminen Hengenpelastus Uimataidon arviointi Kuntouinti
Suunnistus, maastoliikunta, retkeily	Kompassinkäytön alkeet Kartanlukutaidon varmistaminen Harjoitellaan oman koulun lähiympäristön kartan käyttämistä Seikkailuleikkejä lähiympäristössä Retkeily: hiihto-, patikka- tai polkupyöräretkiä oppituntien puitteissa
PALLOILU	
Koripallo	Heitto- ja syöttötekniikat, kuljetus, puolustuksen alkeet Viite- ja pienpelit
Lentopallo	Sormilyönti, hihalyönti ja aloitus Viite- ja pienpelit
Jalkapallo	Perustaitojen kehittäminen Peliajatuksen ymmärtäminen Viite- ja pienpelit
Pesäpallo	Perustaidot: vauhdillinen lyönti ja näpäys Liikkuminen ulkopelissä Säännöt Viite- ja pienpelit
Muut	Sulkapallo, käsipallo, tennis, sähly, salamapallo (tutustumista mahdollisuuksien mukaan)
Hiihto	Eri hiihtotyyliden harjoittelu Nousu- ja laskutekniikka
Luistelu ja jääpelit	Kehäkierto ja kaarreluistelu taaksepäin Käännökset Mailatekniikka: syöttely, kuljetus ja laukaus Viite- ja pienpelit

VUOSILUOKAT 7-9

Vuosiluokkien 7–9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

TAVOITTEET

Oppilas

- kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä
- oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään
- kehittää uimataitoaan ja opettelee vedestä pelastamisen taitoja
- oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa
- oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä
- opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta
- tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamismahdollisuuksista

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia
- pallopelejä
- suunnistusta ja retkeilyä
- talviliikuntaa
- uintia ja vesipelastusta
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihashuoltoa
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan

- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

7.-9. LUOKAT

PAINOPISTEALUEET

7.-8. luokilla: taitavuus, kestävyys, lihaskunto ja -huolto, itsetunto

9. luokalla: lihaskunto ja -huolto, itsetunto, jaksaminen, terveys

Liikunta 7-9 luokat

SISÄLLÖT	7.-9 LUOKAT
Voimistelu	Lihaskuntoharjoittelua Kuntosaliharjoittelun perusteet Kuntopiiriharjoittelu Voimistelu erilaisilla välineillä
Telinevoimistelu	Monipuolisia telineratoja Permanto Hyppy Rekki Puomi Nojapuut Renkaat ja köydet
Perusliikunta ja yleisurheilu	Kävely- ja juoksulenkit Juoksut: pika- ja kestävyysjuoksu, aitajuoksu, viestijuoksu Hypyt: pituushyppy, korkeushyppy, moniloikat Heitot: kuula, keihäs, kiekko
Uinti	Uintitekniikan kehittäminen Hengenpelastus Kuntouinti Vesijumppa ja -pelit
Suunnistus/maastoleikit/retkeily	Erilaisten karttojen lukutaidot Kompassin käyttö Reittivalintojen harjoittelu Oman reitin suunnittelu Nykyteknologian sovellusten käyttö mahdollisuuksien mukaan Jokamiehenoikeuksiin ja -velvollisuuksiin tutustuminen Retkeily mahdollisuuksien mukaan
Palloilu	Kaikissa palloilulajeissa pyritään perustekniikan kehittämiseen sekä pelitaktiikan ja -ajatuksen soveltamiseen pelitilanteissa. Lisäksi pelataan erilaisia viite- ja pienpelejä.
Koripallo	Heitot, kuljetukset, syötöt

Lentopallo	Sormilyönti, hihalyönti, aloitussyötöt, isku, juju, torjunta, passaus Liikkuminen
Jalkapallo	Pallonhallintataitojen syventäminen: kuljetus, syöttäminen, pallon vastaanottaminen, päällä puskeminen Erikoistilanteet
Pesäpallo	Erlaiset lyönnit, lyönnin suuntaaminen, kiinniotto, syöttäminen Ulkopeli, varmistaminen Merkkipeli
Muut	Mahdollisuuksien mukaan tutustuminen muihin palloilulajeihin kuten sulkapallo, käsipallo, tennis, salibandy
Hiihto	Maastohiihdon eri hiihtotyyliden tekniikoiden kehittäminen, nousu- ja laskutekniikka Retki-/kuntohiihto Suksien huolto Laskettelu
Luistelu/jääpelit	Luistelutekniikan kehittäminen Muodostelmaluistelu Jääpelit Mailatekniikat Pelitekniikat
Tanssi ja musiikkiliikunta	Seura- ja muotitanssit Luovan liikunnan harjoitteet

6.18 Kotitalous

VUOSILUOKAT 7–9

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön työtaitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta

- pohtimaan kotitalouden arjen hallintaa ja sen yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- tekemään ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyviä perustehtäviä ja käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävästi kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja
- toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutukseen liittyviä ongelmia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
- ruoan laatu ja turvallisuus
- perusruoanvalmistusmenetelmät
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
- ruokakulttuurien muuttuminen

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- kulutuksen ympäristövaikutukset

Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kotitalouden jätehuolto
- kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttöä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteissa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä

- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Käytännön työtehtävät sidotaan opittavaan teoriaan. Tällä pyritään siihen, että oppilas havaitsisi asioiden syitä ja seurauksia sekä pystyisi kehittämään omaa loogista päättelykykyä. Koulussa harjoiteltuja taitoja, esim. oman asun hoito ja perusleivonta, vahvistetaan kotona kotitehtävien avulla.

Oppimisympäristön tulee tukea opetussuunnitelmaperusteiden mukaan oppilaan oppimismotivaatioita, uteliaisuutta, aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, johon pyrkivät opettaja ja oppilaat omalla toiminnallaan. Kotitaloudessa käytettävien työtapojen tulisi ohjata oppilasta omatoimisuuteen, itseohjautuvuuteen ja omatoimiseen tiedonhankintaan. Opetus lähtee periaatteesta läheltä kauas, tavoitteen saada oppilas hahmottamaan kokonaisuuksia.

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että oppilasta ohjataan 7.luokan aikana löytämään yhteys asioiden välillä ja opetellaan perusasioita. Valinnaisessa kotitaloudessa syvennetään ja kerrataan jo opittuja asioita sekä etsitään tietoja eri lähteistä annettujen ohjeiden mukaan esim. perinne- ja kansainvälisistä ruoista. Opetellaan myös soveltamaan tietoa, jotta lopulta oppilas osaisi itse soveltaa oppimaansa tekemisiinsä.

ARVIOINTI

Kotitalouden arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. oppilaan

- tuntikäyttäytymiseen: aktiivisuuteen ja tehtävien tekemiseen
- tiedonhankintaan: tavoitteena oppilaan itsenäinen työskentely ja annettujen ohjeiden noudattaminen
- työn suunnitteluun: työvälineiden käyttöön ja työvaiheiden järjestykseen
- työn toteutukseen: työskentelyn siisteyteen ja huolellisuuteen sekä jälkitöiden tekemiseen
- työn arviointiin: pyritään siihen, että oppilas osaa arvioida omaa työskentelyä, ryhmänsä työskentelyä ja työskentelyn tuloksia
- yhdessä elämiseen: toisten huomioon ottamiseen ja hyviin tapoihin

KESKEISET SISÄLLÖT 7. LK

A) Perhe ja yhdessä eläminen

- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- hyvät tavat
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä
- tapakulttuuri ja kodin juhlat

B) Ravitseminen ja ruokakulttuuri

- perusruoanvalmistusmenetelmät
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
- ruoan laatu ja turvallisuus
- ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
- ruokakulttuurien muuttuminen

C) Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kodin koneiden ja laitteiden käyttö
- jätehuolto

D) Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- tuotteiden ja palveluiden hankinta ja käyttö
- kuluttaja vastuu ja vaikutusmahdollisuus
- oman rahan käytön suunnittelu
- kulutuksen ympäristövaikutukset

SOVELLUTUKSET

A) Perhe ja yhdessä eläminen

- erilaisissa ryhmissä työskentelyn oppiminen
- tasapuolinen työnjako, neuvottelutaito, kohtelias puhetapa ja toisten huomioiminen
- oman työn loppuun saattaminen, koko ryhmän työstä huolehtiminen ja muiden auttaminen
- yhteisestä omaisuudesta huolehtiminen
- suomalaisen ruokakulttuurin hyvät perustavat
- kalenterivuoden juhlat

B) Ravitseminen ja ruokakulttuuri

- tavallisimpien elintarvikkeiden tunnistus ja käyttö
- turvalliset työtavat
- perusruoanvalmistusmenetelmät
- kotitalousluokan koneiden ja laitteiden käyttö
- ravitsemussuositukset ja terveellisen ruoan valinta käytännössä
- ravitsemuksen keskeiset asiat

C) Koti ja ympäristö

- puhdistusaineet ja niiden valinta
- kodin siivoustyöt
- jätehuolto
- tekstiilihuolto
- koneiden ja laitteiden järkevä käyttö
- jalkineiden hoito

D) Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- hintatietous
- hinta- ja laatuvertailut hankinnoissa
- kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet

- kierrätys
- rahan kulutuksen seuranta

AIHEKOKONAISUUDET

A) Perhe ja yhdessä eläminen

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
- viestintä ja mediataito

B) Ravitseminen ja ruokakulttuuri

- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen
- ihmisenä kasvaminen
- ihminen ja teknologia
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- viestintä ja mediataito

C) Koti ja ympäristö

- ihminen ja teknologia
- turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- viestintä ja mediataito

D) Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- ihmisenä kasvaminen
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- viestintä ja mediataito

6.19 Valinnaiset aineet

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden, erityisesti taide- ja taitoaineiden, mukaan luettuna kotitalous, sekä haluttaessa aihekokonaisuuksien tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tehtävä on myös antaa oppilaalle mahdollisuus syventää harrastuksiaan ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita.

Valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 6. §:ssä on määritelty valinnaisten aineiden yhteenlaskettu vähimmäisviikkotuntimäärä sekä niiden jakaminen

- oppiaineiden syventäviin tai soveltaviin oppimääriin
- useasta oppiaineesta muodostettuihin kokonaisuuksiin
- vieraisiin kieliin
- tietotekniikkaan liittyviin aineisiin.

Opetussuunnitelmassa päätetään jokaisen valinnaisen aineen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt sekä

vuosiluokat, joilla sitä tarjotaan.

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A- ja B-kielinä opettavien valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Muista valinnaisista kielistä päätetään opetussuunnitelmassa.

Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä oppilaan vähimmäisviikkotuntimäärä, voivat viikkotunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita.

Tuntijaossa on vuosiluokilla 1–4 taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) vähimmäistuntimäärän lisäksi varattu kuusi vuosiviikkotuntia näille aineille yhteistä opetusaikaa. Myös vuosiluokilla 5–9 on kuusi vuosiviikkotuntia näiden aineiden yhteistä opetusaikaa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa taide- ja taitoaineiden yhteinen opetusaika voidaan jakaa mainittujen aineiden kesken yhteisesti kaikille oppilaille tai se, taikka osa siitä voidaan jättää oppilaskohtaisesti valittaviksi taide- ja taitoaineiden syventäviksi opinnoiksi.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Vuosiluokilla 5-6 valinnaisaineet ovat vuosi- ja koulukohtaisia. Valinnaisaineiden opetussuunnitelmat ovat liitteenä.

Kahdeksannella luokalla opiskellaan joko musiikkia tai kuvataidetta.

Vuosiluokilla 8-9 muut valinnaisaineet voivat vaihdella vuosittain. Valinnaisaineiden opetussuunnitelmat ovat liitteenä. (Liite 4)

6.20 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsytymään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välisiä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit

- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksen on tuettava oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta tulee ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin, käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1–2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen tehdesään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Myös vuosiluokkien 3–6 oppilaiden tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella

opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

KUNTAKOHTAINEN OSIO

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että hän kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuk-

siinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa ja ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tuetaan oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja kehittää itsetuntemustaan
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksia sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii oppii arvioimaan omaa oppimistaan ja toimintaansa sekä kehittämään opiskelutaitojaan
- saa tukea ja ohjausta erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1-2

TAVOITTEET

- tukea oppilaan siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen
- tukea koulunkäyntiin liittyvien taitojen kehittämisessä
- tukea kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä
- edistää opiskelunvalmiuksien kehittymistä
- edistää oppilaan kasvua ryhmän jäsenenä /sosiaalisuus
- ehkäistä oppimisvaikeuksien syntymistä
- kehittää oppilaan opiskelutaitoja
- motivaation ja innokkuuden säilyttäminen
- ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin
- tukea oppilaan itsetuntemusta, itsenäistymistä ja omatoimisuutta sekä tasapainoisen persoonallisuuden kehittymistä
- tukea oppilaan koulunkäyntiä alusta alkaen
- tukea oppilaan kasvua ryhmän jäsenenä
- edistää monipuolisten tiedonhankintataitojen oppimista ja kehittymistä
- tarjota mahdollisuus tutustua koulun ja oman lähipiirin työtehtäviin ja ammatteihin

Koulunkäynti- ja opiskelutaitoja arvioidaan yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Oppimisvaikeuksien ehkäisemiseksi toimitaan yhteistyössä vanhempien, erityisopettajan sekä tarvittaessa moniammatillisen oppilashuoltoryhmän kanssa.

VUOSILUOKAT 3-6

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ohjataan myös hänen tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3-6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Oppilaanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja. Lisäksi oppilalle annetaan henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

Oppilaanohjauksesta vastaa pääasiassa luokanopettaja. Aineenopettajat ohjaavat oppilaita oman aineensa opiskelussa. Ohjauksen merkitys korostuu oppilaan siirtyessä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle. Yhteistyö aineenopettajien ja oppilashuollon henkilöstön kanssa on olennaista nivelvaiheessa.

TAVOITTEET

Oppilas

- saa tukea ja ohjausta etenkin opiskelun nivelvaiheissa
- oppii itsenäisyyteen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan ja omasta toiminnastaan
- kehittää itsetuntemustaan, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tiedonhankintataitojaan
- kehittää edelleen oppiaineiden opiskelu- ja työskentelytaitojaan
- oppii arvioimaan realistisesti omaa oppimistaan ja opiskelutaitojaan
- oppii tuntemaan erilaisia oppimistyyplejä
- tutustuu eri ammatteihin ja työelämään (koti, koulu, lähiympäristö, kylä, kunta)

VUOSILUOKAT 7-9

Ohjausmenetelmät

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta, yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta, sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta ja työelämään tutustumisesta.

Luokkamuotoisessa ohjauksessa käsitellään kaikkia oppilaita koskevia asioita. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjausta käytetään silloin, kun ryhmässä voidaan käsitellä muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia asioita.

Työelämään tutustuminen

Oppilalle järjestetään työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojen perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. TET-jaksoilla oppilas saa omakohtaisia kokemuksia työelämästä, työelämän pelisäännöistä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumista järjestetään seitsemännellä luokalla yksi päivä koulun ruokala- tai siivoustoiminnassa, kahdeksannella luokalla 1-2 päivää huoltajan tai lähipiiriin kuuluvan työhön tutustuen ja yhdeksännellä luokalla kaksi viikkoa muun työnantajan palveluksessa. Yhdeksännen luokan TET-jaksot toteutetaan

ennen yhteisvalintaa. Oppilaat hankkivat 8. ja 9. luokalla TET-paikat itsenäisesti opinto-ohjaajan tukemana omien toiveidensa, jatkokoulutussuunnitelmiansa ja soveltuvuutensa perusteella. Jaksoa valmistellaan tutustumalla työelämän pelisääntöihin, työturvallisuuteen, nuoria työntekijöitä koskeviin säädöksiin sekä keskustelemalla käytöstavoista. TET-jakson jälkeen oppilas arvioi jakson onnistumista ja soveltuvuuttaan kyseiselle ammattialalle. TET-jakson kokemuksia jaetaan koko luokan kesken.

7. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee kouluyhteisönsä ihmiset, toimintatavat ja säännöt ja muodostaa kokonaiskäsityksen peruskoulusta ja opiskelustaan siellä
- oppii ymmärtämään oman vastuun merkityksen oppimisessaan
- kehittyy itsetuntemuksessaan
- oppii asettamaan tavoitteita
- ymmärtää opiskelun merkityksen
- oppii etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia
- oppii arvioimaan omaa toimintaansa ja opiskelutaitojaan
- oppii tekemään valintoja ja päätöksiä

SISÄLLÖT

- uuden kouluyhteisön tilat ja siellä työskentelevät henkilöt, työskentelytavat ja säännöt
- sopeutuminen omaan luokkaan, luokkahengen kehittäminen
- perusopetuksen rakenne
- erilaiset opiskelutekniikat ja oppimistyylit, kokeisiin valmistautuminen, omien opintojen suunnittelu ja opintojen eteneminen
- tiedonhakutaidot
- arvioinnin perusteet, itsearviointitaitojen kehittyminen
- valinnaisaineet
- TET (yksi päivä koulun ruokalassa ja/tai siivouksessa)
- harrastukset ja vapaa-ajan vietto

8. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii hankkimaan tietoja ja taitoja opiskelua, tulevaisuutta ja ammatinvalintaa varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii arvioimaan omia kykyjään, taitojaan sekä toimintansa seurauksia
- on motivoitunut opiskelemaan ja ymmärtää opiskelun merkityksen oman tulevaisuutensa kannalta
- hyväksyy erilaisuuden itsessään ja toisissa ihmisissä
- kehittää ryhmätyötaitojaan

SISÄLLÖT

- motivointi opiskeluun ja oman opintopolun suunnitteluun
- Suomen koulutusjärjestelmä ja toisen asteen koulutuksen valintaperusteet
- ammattialat ja niihin liittyvä koulutus
- oman alueen koulutustarjonta
- internetin käyttäminen tiedonhankintaan
- lahjakkuuden lajit, omien vahvuuksien ja kehitettävien osa-alueiden tunnistaminen
- valinnaisaineet
- vierailijat ja työpaikkavierailut mahdollisuuksien mukaan
- TET (1-2 päivää huoltajan tai lähipiiriin kuuluvan työhön tutustumista)

9. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan ja tekee päätöksen jatko-opinnoista
- oppii arvioimaan itseään ja tekemään sen perusteella tulevaisuudensuunnitelmia
- ymmärtää jatkuvan itsensä kehittämisen merkityksen muuttuvassa yhteiskunnassa
- tuntee jatko-opintomahdollisuudet ja yhteishakujärjestelmän
- kehittyy vuorovaikutustaidoissa
- laajentaa työelämätietouttaan
- osaa omatoimisesti hakea työtä, opintotukea ja ohjausta peruskoulun jälkeen
- ymmärtää opiskelun merkityksen jatkokoulutukseen ja työmarkkinoille pyrittäessä
- ymmärtää hyvien tapojen ja käyttäytymisen merkityksen

SISÄLLÖT

- viimeisen peruskouluvuoden suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen, motivointi
- oman opintopolun suunnittelu, ammatinvalintaan liittyvät testit
- yhteishaku
- lukiot
- ammatilliset oppilaitokset
- yhdistelmätutkinnot
- perusopetuksen lisäluokka ja ammattikymppi
- oppisopimuskoulutus
- kansanopistot ja vapaa sivistystyö
- ammattikorkeakoulut ja yliopistot
- opiskelu ja työnteke ulkomailla
- itsenäinen tiedon hankkiminen jatko-opiskelupaikoista
- ohjaus-, neuvonta- ja tietopalvelut
- opintotuki
- työvoimahallinnon palvelut
- työelämätietous (TET-järjestelyt, työnhaku, työelämän pelisäännöt ja vaatimukset)
- Suomen ja kotiseudun elinkeinorakenne
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- yrittäjäyys
- vierailut toisen asteen oppilaitoksiin

- jatko-opintoihin liittyvä henkilökohtainen ja pienryhmäohjaus

AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuuksia käsitellään oppilaanohjauksessa oppitunneilla sekä pienryhmä- ja henkilökohtaisessa ohjauksessa mm. seuraavissa yhteyksissä:

1. Ihmisenä kasvaminen

- oppilaiden kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen
- elämänhallinnan kehittymisen tukeminen
- terveen itsetunnon ja itsetuntemuksen kehittymisen tukeminen
- sosiaaliset taidot
- opiskelutaidot
- luokkahenki
- työrauha
- nuoruusikä ja itsenäistyminen
- kouluyhteisössä toimiminen

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- vaihto-oppilastoiminta ja opiskelu ulkomailla
- kielten opiskelun merkitys
- suvaitsevaisuus
- Suomen koulutusjärjestelmä
- Suomen ja kotiseudun elinkeinorakenne

3. Viestintä ja mediataito

- internetin kriittinen käyttäminen ja tiedonhakutaidot
- TET
- jatko-opintomateriaaleihin ja ammattialoihin tutustuminen
- työpaikan hakeminen

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- opiskelun merkitys jatko-opintojen kannalta
- TET
- työpaikan hakeminen
- oppilaitos- ja työpaikkavierailut
- paikkakunnan yritystoimintaan tutustuminen
- sisäinen yrittäjyys

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- eri ammattialoihin tutustuminen
- tapakasvatus
- oman koulun toimintatavat

6. Turvallisuus ja liikenne

- turvallisuus- ja liikennealan ammatit
- työturvallisuus
- toisten huomioiminen
- turvallinen koulu
- internetin kriittinen käyttäminen

7. Ihminen ja teknologia

- tiedonhaku internetistä
- TET
- yritysvierailut
- alan ammatit

7 luku Oppilaan arviointi

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

7.1 Arviointi opintojen aikana

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

Opetussuunnitelmassa tulee määritellä yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Oppiaineet, aineryhmät ja käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan edistymistä ja oppimisprosessia. Yhteisten aineiden arvioinnissa tulee todistuksissa käyttää numeroarvostelua viimeistään kahdeksannella vuosiluokalla. Jos oppilas suorittaa jonkin yhteisen oppiaineen kaikki opinnot ennen tätä, tulee numeroarvostelua käyttää lukuvuositodistuksessa jo sinä lukuvuonna, jolloin kyseisen oppiaineen opiskelu päättyy. Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti. Valinnaisten aineiden arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

OPINNOISSA ETENEMINEN VUOSILUOKITTAIN

Perusopetusasetuksen 11. §:ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täydentävät asetusta. Opetussuunnitelmassa tarkennetaan vuosiluokalle jättämisen käytäntöjä.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

Jos suoritushallinnollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

OPINNOISSA ETENEMINEN OMAN OPINTO-OHJELMAN MUKAAN

Mikäli opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11. § 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas etenee vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle. Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1–4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5–6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7–9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon

myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Opetussuunnitelmassa tulee asettaa tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet.

OPPILAAN ITSEARVIOINTI

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan.

ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI

Sellaisen oppilaan, jota ei ole otettu tai siirretty erityisopetukseen, lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritelyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määritelyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu yleiseen perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan henkilökohtaisessa opintojen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiivi-

set taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen tai ruotsin kielen taitojen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUS

LAPSEN KEHITTYMISEN JA OPPIMISEN SEURANTA SEKÄ ARVIOINTI

Esiopetuksessa arviointi perustuu esiopetuksen yleisiin tavoitteisiin sekä lapsen henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Arvioinnin avulla lasta ohjataan myönteisellä tavalla saavuttamaan tavoitteet. Arviointia suoritetaan jatkuvasti havainnoimalla lasta arkipäivän tilanteissa ja vuorovaikutuksessa. Myönteinen palaute tulee lapsen positiivisen minäkuvan kehittymistä.

Esiopetuksessa arviointia suoritetaan yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa esiopetussuunnitelman pohjalta. Yhteiset keskustelut vanhempien kanssa luovat hyvän pohjan tavoitteiden asettamiselle sekä arvioinnille. Lasta ohjataan myös itsearviointiin keskustelemalla hänen kanssaan kehittymisestä ja oppimisesta. Näin vahvistetaan lapsen itsetuntemusta ja oma-aloitteisuutta.

Arvioinnin apuna voidaan käyttää portfoliota (kasvun kansio, johon kerätään esim. muistoja, piirustuksia ja valokuvia). Lapsen kanssa kerätään oppimisympäristön tapahtumia ja dokumentteja omasta toiminnasta. Portfolio antaa monipuolisen kuvan lapsesta hänen siirtyessään perusopetukseen.

Oppilaan arvioinnilla ja arviointipalautteen antamisella on keskeinen merkitys oppimistapahtumassa. Arvioinnin tehtävä on kannustaa, tukea ja ohjata oppilasta myönteisellä tavalla koulun perustehetävän suunnassa, antaa selkeä kuva oppimisesta ja kehittymisestä sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.

Oppilaan arvioinnilla on kaksi perustehtävää: arviointi opintojen aikana ja päättöarviointi. Opintojen aikainen arviointi perustuu oppilaan omaan oppimis- ja kasvamisprosessiin opetussuunnitelman pohjalta määriteltyihin tavoitteisiin nähden, sillä ei aseteta oppilaita tiedon- taidonhallinnan osalta järjestykseen. Päättöarviointi on puolestaan kansallisesti vertailukelpoista ja sen pohjaksi on laadittu kriteerit arvosanalle kahdeksan.

1.-2 LUOKKA

OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arvioinnilla ja arviointipalautteen antamisella on keskeinen merkitys oppimistapahtumassa. Arvioinnin tehtävä on kannustaa, tukea ja ohjata oppilasta myönteisellä tavalla koulun perusteh-

tävän suunnassa, antaa selkeä kuva oppimisesta ja kehittymisestä sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.

Oppilaan arvioinnilla on kaksi perustehtävää: arviointi opintojen aikana ja päättöarviointi. Opintojen aikainen arviointi perustuu oppilaan omaan oppimis- ja kasvamisprosessiin opetussuunnitelman pohjalta määriteltyihin tavoitteisiin nähden, sillä ei aseteta oppilaita tiedon- ja taidonhallinnan osalta järjestykseen. Päättöarviointi puolestaan on kansallisesti vertailukelpoista ja sen pohjaksi on laadittu kriteerit arvosanalle kahdeksan.

Arviointi on jatkuvaa ja tavoitteellista. Arviointipalautteella on merkitys oppimisprosessissa ja sen tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla, ohjata oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Arvioinnin tulee olla yksilöllistä ja totuudenmukaista sekä perustua monipuoliseen näyttöön. Edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta. Tietoa tulee antaa myös oppilaan vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä.

Kuvaus hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osioon tuntijaon nivelkohtaan ja se kohdistuu oppiaineiden tietoihin ja taitoihin. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8).

Arviointipalautetta voidaan antaa lukuvuositodistuksen lisäksi välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluihin tai muilla tavoilla. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista sekä pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on sovellettu arvioitaessa oppilasta. Alkuopetuksen lukuvuosi- ja välitodistuksina on käytössä sanalliset tiedotteet.

Alkuopetuksessa korostuu oppimisprosessin arviointi: miten oppilas kehittyy suhteessa omaan osaamiseensa. Oppilasta ohjataan tiedostamaan se, että oppimiseen tarvitaan tietoista harjoittelua ja vaivannäköä, ilo osaamisesta ja onnistumisesta saavutetaan vähitellen. Lukuvuoden aikana oppilaan tulee voida arvioida itseään ja saada palautetta itsearviointista.

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon vastuullisuus ja oma-aloitteisuus sekä yhteistyökyky, joille eri oppiaineissa on asetettu tavoitteet. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia, toisaalta työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen. Kotitehtävien suorittaminen on osa koulun arvioitavaa työskentelyä.

Käyttäytymisen arviointi

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaan kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Käyttäytymistä arvioidaan jatkuvasti ja se on osa koulun päivittäistä työtä. Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa työtä ja noudattaa sääntöjä. Tällä tarkoitetaan oppilaan kykyä ja halua ymmärtää, arvostaa ja tukea toisia ihmisiä sekä vaalia ympäristöä. Työn arvostaminen koskee sekä omaa että toisen tekemää työtä. Sääntöjen noudattamisessa otetaan huomioon se, miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin.

Arviointiin vaikuttavia seikkoja

Oppilaan oppimisvaikeuden otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Arviointimenetelmien valinnassa kiinnitetään huomiota siihen, että oppilaan tulee kyetä mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnon perusteet määritellään hänelle laadittavassa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Jos kuitenkin on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan samoilla perusteilla kuin muidenkin oppilaiden suoritukset

Vaikeimmin kehitysvammaisen oppilaan arviointi kohdistuu oppimisvalmiuksiin ja edistymiseen toiminta-alueittain. Oppimisvalmiuksia ovat aistitoiminnot, käyttäytyminen ja vuorovaikutustaidot, kiinnostuneisuus ja tarkkaavaisuus oppimistilanteissa, itsenäistyminen toiminnoissa ja työskentelytaidot. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnissa kuullaan oppilasta kuntouttavia tahoja sekä oppilaan huoltajia.

Opinnoissa etenemisen periaatteet

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä eri oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan arvosanan tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy lukuvuoden koulutyön päättyessä seuraavalle vuosiluokalle. Päätöksen oppilaan siirtymisestä seuraavalla vuosiluokalle tekevät rehtori ja oppilasta opettaneet opettajat yhdessä.

Jos oppilaan vuosiluokan suoritus yhdessä tai useammassa oppiaineessa on hylätty, voidaan oppilaan jättämisestä vuosiluokalle tehdä ehdollinen päätös, jossa mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyttävä suorittaminen on vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä. Oppilaalle varataan tällöin mahdollisuus lukuvuoden aikana lukuvuoden työn päätyttyä erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa aineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erillisen kokeen järjestämispäivä päätetään tarvittaessa koulukohtaisesti lukuvuosittain.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen vuosiluokan suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on hylätty ja arvioidaan, ettei hän selviä seuraavan vuosiluokan opinnoista. Päätöksen oppilaan luokalle jättämisestä tekevät rehtori ja oppilasta opettaneet opettajat yhdessä. Vuosiluokalle jääneen oppilaan suoritukset raukeavat.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle myös, jos se on yleisen koulumenestyksen vuoksi tarpeen, vaikka oppilaalla ei olisikaan hylättyjä suorituksia. Jos oppilas jätetään vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, on huoltajille varattava mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Arviointi on jatkuvaa ja tavoitteellista. Arviointipalautteella on merkitys oppimisprosessissa ja sen tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla, ohjata oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Arvioinnin tulee olla yksilöllistä ja totuudenmukaista sekä perustua monipuoliseen näyttöön. Edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta. Tietoa tulee antaa myös oppilaan vahvuuksista sekä niistä

oppimisen alueista, joita on kehitettävä.

Arviointipalautetta voidaan antaa lukuvuositodistuksen lisäksi välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluin tai muilla tavoilla. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista sekä pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on sovellettu arvioitaessa oppilasta. Lukuvuoden aikana oppilaan tulee voida arvioida itseään ja saada palautetta itsearvioinnista.

TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon vastuullisuus ja oma-aloitteisuus sekä yhteistyökyky, joille eri oppiaineissa on asetettu tavoitteet. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia, toisaalta työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen. Kotitehtävien suorittaminen on osa koulun arvioitavaa työskentelyä.

ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan oppimisvaikeudet otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Arviointimenetelmien valinnassa kiinnitetään huomiota siihen, että oppilaan tulee kyetä mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinninperusteet määritellään hänelle laadittavassa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmasa(HOJKS). Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskeluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Jos kuitenkin on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan samoilla perusteilla kuin muidenkin oppilaiden suoritukset.

Vaikeimmin kehitysvammaisen oppilaan arviointi kohdistuu oppimisvalmiuksiin ja edistymiseen toiminta-alueittain. Oppimisvalmiuksia ovat aistitoiminnot, käyttäytyminen ja vuorovaikutustaidot, kiinnostuneisuus ja tarkkaavaisuus oppimistilanteissa, itsenäistyminen toiminnoissa ja työskentelytaidot. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnissa kuullaan oppilasta kuntouttavia tahoja sekä oppilaan huoltajia.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu oppilaan kykyyn huomioida muut ihmiset ja ympäristö, kykyyn arvostaa omaa ja toisten työtä sekä noudattaa sääntöjä ja hyviä tapoja. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Käyttäytymisen arviointiperusteista tiedotetaan koteihin lukuvuosittain. Kriteereitä tulkitaan ikätasoon soveltaen.

7.2 Päätöarviointi

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Päätöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päätöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päätöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päätöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päätöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päätöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen

arvosanaa.

7.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

PERUSOPETUKSEN AIKANA KÄYTETTÄVÄT TODISTUKSET

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

- 1. Lukuvuositolistus*
- 2. Välitodistus*
- 3. Erotodistus.*

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositolistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositolistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.*

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖTODISTUS

Päätötdodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin

arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sa-
noin (välttävä–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppi-
määrä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus
vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta
alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppi-
laanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei
merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi
kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviik-
kotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee
merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanal-
lisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään
yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Ai-
neesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin
tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valin-
naisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla
tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana
tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroar-
vosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee
merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se
arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä
sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liit-
teestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodis-
tukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen,
mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan anta-
masta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen
perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun
opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, myös päättöarviointi voi olla sanallinen.
Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroar-
vosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee mer-

kintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt () oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.*

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

MUUT TODISTUKSET

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- 1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta*
- 2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä*
- 3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.*

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

KUNTAKOHTAINEN OSIO

ESIOPETUKSEEN OSALLISTUMISESTA ANNETTAVA TODISTUS

Vanhempien ja lasten kanssa arvioidaan henkilökohtaisessa esiopetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita ja niiden saavuttamista. Esiopetuksen päättyessä lapselle annetaan osallistumistodistus, jota voidaan täydentää kuvaamalla annetun esiopetuksen sisältöjä. Esiopetuksen todistuksessa ei ole sanallista eikä numerollista arviointia.

1-2 LUOKAT

Todistukset

Perusopetuksen 1.-2. luokilla käytettävät todistukset ovat sanallisia tiedotteita:

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus

3-9 LUOKAT

Perusopetuksen 3.-9. luokilla numeroarviointi alkaa viimeistään neljännen luokan keväällä.

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja lukuun ottamatta oppilaan henkilökohtaisten ominai-

suuksien sanallista arviointia. Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnin osalta todistus on sallassa pidettävä ja se voidaan antaa vain oppilaalle tai hänen huoltajalleen (esim. todistuksen työkentelytaitojen ja käyttäytymisen sanallinen arviointi).

Lukuvuositodistus annetaan oppilaalle kevätlukukauden päättyessä, välitodistus pääsääntöisesti joulukuussa. Oppilaan erotessa koulusta kesken lukuvuoden hänelle annetaan erotodistus.

Todistuslomakkeet vahvistetaan erikseen

8 Liitteet

Liite 1. Tuntijako

Liite 2. HOJKS –lomake

Liite 3. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotaso A1 - Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<p>* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehotuksia) arkisissa yhteyksissä.</p> <p>* Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kieliaineista.</p> <p>* Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännoästä.</p>	<p>* Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.</p> <p>* Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opetettuja vakioilmaisuja.</p> <p>* Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.</p>	<p>* Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän.</p> <p>* Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin.</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisuin.</p> <p>* Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja.</p> <p>* Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja.</p> <p>* Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.</p>
A1.2	Kehittyvä alkeiskielifaito	<p>* Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia,</p>	<p>* Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja</p>	<p>* Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä,</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muutamia lausei-</p>

		<p> jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.</p> <p> * Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.</p> <p> *Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoja, näyttämistä ja käännöstä.</p>	<p> käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua.</p> <p> *Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.</p> <p> *Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisiongelmiä.</p> <p> * Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.</p> <p> * Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>	<p> jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin.</p> <p> * Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen</p> <p> * Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.</p>	<p> ta ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muis-tilappuja).</p> <p> * Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita.</p> <p> * Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>
A1.3	Toimiva alkeiskielifaito	<p> * Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana.</p> <p> * Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p> * Yksinkertaisinkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä</p>	<p> *Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua.</p> <p> * Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p> *Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisiongelmiä.</p> <p> *Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p> * Alkeellisessakin puheessa esiintyy</p>	<p> * Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p> * Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p> * Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>	<p> *Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p> *Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilö-tiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p> * Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p>

		puhetta.	paljon peruskieliop- pivirheitä.		* Alkeellisessakin vapaassa tuotok- sessa esiintyy monenlaisia vir- heitä.
--	--	----------	-------------------------------------	--	--

Taitotaso A2 - Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskieli- taidon alkuvaihe	<p>* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>* Osaa kuvata lähipiiriään muutamien lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua.</p> <p>*Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä tautuksia.</p> <p>* Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisiongelmia.</p> <p>*Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten</p>	<p>*Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavantomaista sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksukset ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiniinomaisimmista arkitilanteista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohdalliset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista).</p> <p>*Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyjä rinnasteisia lauseita.</p> <p>*Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivu-</p>

			<p>menneen ajan muotoja ja konjunktioita).</p> <p>* Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissa-kin.</p>		<p>tus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.</p>
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<p>* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia.</p> <p>*Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idioimeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.</p>	<p>* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolistista. Pystyy osallistumaan rutiininomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvitta apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä.</p> <p>*Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>*Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.</p> <p>*Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita.</p>	<p>*Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset).</p> <p>* Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenelystä muuttaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista.</p> <p>* Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolistista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).</p> <p>*Osaa arkisen perus-sanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidokset.</p> <p>* Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.</p>

			* Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.	tämiseksi.	
--	--	--	--	------------	--

Taitotaso B1 - Selviytyminen arkielämässä

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	<p>*Ymmärtää pääajatuksia ja keskeisiä yksityiskohdista puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kertonta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta.</p>	<p>*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kieli-alueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia.</p> <p>*Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä.</p> <p>*Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran.</p> <p>*Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä</p>	<p>*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <p>*Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja.</p> <p>* Rutiininomainen</p>

		<p>ta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. * Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puutuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä.</p>		<p>kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheetömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.</p>
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<p>* Ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). * Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. * Ymmärtäminen edellyttää yleis-kieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa kertoa taval- lisista, konkreetteis- ta aiheista kuvail- len, eritellen ja selos- taen myös muita aiheita, kuten elo- kuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavalli- sissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. *Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja vies- ti välittyy. *Ääntäminen on hyvin ymmärrettä- vää, vaikka into- naatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukai- sia. *Osaa käyttää koh- talaisen laajaa sa- nastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mut- kikkaitakin lausei- ta.</p>	<p>* Pystyy luke- maan muutaman kappaleen pitui- sia tekstejä mo- nenlaisista ai- heista (lehtiar- tikelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjalli- suus) ja selviää myös jonkin ver- ran päättelyä vaativista teks- teistä käytännön- läheisissä ja it- selleen tärkeissä tilanteissa. * Pystyy etsi- mään ja yhdiste- lemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstis- tä suorittaakseen jonkin tehtävän. * Pitkien tekstien jotkin yksityis- kohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin vies- tejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista. * Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsen- tyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvedoja ja selostuksia sel- väpiirteisen keskus- telun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomi- ioon. * Hallitsee melko monenlaiseen kir- joittamiseen tarvit- tavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rin- nasteisuutta ja alis- teisuutta. *Pystyy kirjoitta- maan ymmärrettä- vää ja kohtuullisen</p>

			<p><i>* Kielioppivirheitä esiintyy jonkin veran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.</i></p>		<p><i>virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyllissä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.</i></p>
--	--	--	--	--	---

Taitotasoa B2 - Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	<i>Itsenäisen kielitaidon perustaso</i>	<p><i>* Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksot, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot).</i></p> <p><i>* Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat.</i></p> <p><i>* Ymmärtää suuren osan ympärillään</i></p>	<p><i>*Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien esiin kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä.</i></p> <p><i>*Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja.</i></p>	<p><i>*Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.</i></p> <p><i>*Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättämään kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin.</i></p>	<p><i>* Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, ruutiiniluonteisia asiaviestejä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot).</i></p> <p><i>*Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimituja tietoja omaan tekstiin.</i></p> <p><i>* Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot sel-</i></p>

		<p>käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa.</p>	<p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia. *Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomaattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin. *Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>keän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävylin ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen.</p> <p>*Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja väli-merkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisen ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.</p>
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	<p>*Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu). *Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohdasta tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuuri-</p>	<p>*Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskulkuja ja kytkeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä.</p> <p>*Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita</p>	<p>*Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseiden, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatko-tehtäviä varten ja yhteenvedoja. *Osaa kirjoittaa</p>

		<p>sia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa.</p> <p><i>* Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia.</i></p>	<p><i>Esitys voi olla kaavamaisista, ja puhuja turvautuu toisinaan kierroilmauksiin.</i></p> <p><i>*Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäroinneista huolimatta.</i></p> <p><i>*Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia.</i></p> <p><i>* Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuusastetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin.</i></p> <p><i>* Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet haittaa ymmärrettävyyttä.</i></p>	<p><i>käsitteellisiä tietojen ja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistääkseen pääkohdat tai ilmaisutakseen ne toisin sanoin.</i></p> <p><i>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset.</i></p>	<p><i>selkeän ja jäsenyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehitellä argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohdita ja tiivistää tietoa ja ajatuksia.</i></p> <p><i>* Kielellinen ilmaisuvarasto ei rajoita havaittavasti kirjoittamista.</i></p> <p><i>* Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyyliseikoissa.</i></p>
--	--	--	---	--	--

Liite 4. Valinnaisaineet

Valinnaisaineet/6.luokka

TERVEELLINEN VÄLIPALA

Kurssin tavoitteet
- tutustua keittiötyöskentelyyn ja ruoanvalmistuksen aakkosiin sekä saada uusia vinkkejä terveellisen ja monipuolisen välipalan koostamiseen
Opetuksen keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none">- valmistetaan nopeita ja maistuvia välipaloja, joita on helppo valmistaa myös kotona koulun jälkeen- esim. pikapitsat, lämpimät voileivät, erilaiset puurot, rahkat, kiisselit jne.
Opiskelun luonne
- yksilö-, pari- ja ryhmätöitä

RUOTSI

Kurssin tavoitteet
-herättää uteliaisuus ruotsin kieltä kohtaan - luoda valmiuksia tuleville ruotsin opinnoille - oppia helposti ja leikinomaisesti joitakin jokapäiväisessä puheessa esiintyviä sanoja ja sanontoja
Opetuksen keskeiset sisällöt
- tervehdykset, lukusanat, itseen ja lähiympäristöön liittyvää sanastoa - leikkejä ja lauluja - Pohjoismaihin liittyvää keskeistä yleistietoa - ruotsinkielisten erisnimien ääntämisen harjoittelua
Opiskelun luonne

- opiskelu on lähinnä suullista: kuunnellaan, toistetaan, matkitaan, harjoitellaan pieniä keskusteluja
- jonkin verran tutustutaan myös sanojen ja lyhyiden fraasien kirjoittamiseen
- opiskelu tapahtuu tunneilla; läksyjä, kotitehtäviä tai kokeita ei ole

VIESTINTÄKASVATUS

Kurssin tavoitteet

Viestintäkasvatuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat uusiin opiskelumenetelmiin ja saada heidät ymmärtämään vastuunsa omasta opiskelustaan.

Viestintäkasvatuksen kurssilla on tarkoitus saada yleiskäsitys nykyaikaisesta tiedonvälityksestä. Tavoitteena on, että oppilaat ymmärtäisivät median vaikutuksia ihmiseen, ja heistä kasvaa vähitellen aktiivisia ja kriittisiä tiedonhankkijoita, jotka pystyvät etsimään olennaista tietoa tietotulvasta. Oppilaiden tulisi kurssin aikana saada sellainen tekstinkäsittelytaito, että he pystyvät tekemään kirjallisia töitään tietokoneella. Kurssin tavoitteita ovat myös tekijänoikeuksien kunnioittaminen ja tietoturvan tärkeyden ymmärtäminen.

Opetuksen keskeiset sisällöt

- opiskelumenetelmät
- vastuu omasta opiskelusta
- tietokoneen käytön perusteet
- tekstinkäsittelyn perusteet
- tiedonhaku internetistä
- nykyaikaisen tiedonvälityksen osa-alueet (painotus ajankohtaisuuden mukaan)

Opiskelun luonne

Viestintäkasvatukseen kuuluu opettajajohtoisia luentoja, ryhmä- ja paritöitä sekä aiheisiin liittyvää keskustelua.

ATK:n käyttötaitoja opetellaan pareittain tai yksin koneella. Opettajan ohjauksen alaisena pyritään asteittain itsenäiseen työskentelyyn.

PALLOPELIT

KURSSIN TAVOITTEET

Opetellaan eri pallopelien tekniikat ja säännöt.

KESKEISET SISÄLLÖT

Koripallo, lentopallo, pesäpallo, sulkapallo

OPISKELUN LUONNE

Yksilö-, pari-, ja ryhmätyöskentelyä.

HELPOT LEIVONNAISET

KURSSIN TAVOITTEET

Tutustumista keittiötyöskentelyyn ja leivonnan aakkosiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Piirakat, pullat, sämpylät ym.

OPISKELUN LUONNE

Ryhmätyö

Valinnaisaineet/8.–9. luokat (vuosina 2005-2007)

Kotitalous

8. luokka

Kurssin tavoitteet

- vahvistaa ja edelleen kehittää oppilaan ruoka-aineiden käsittely- ja ruoanvalmistustaitoja sekä harjaantua kodin arkipäivän tehtävissä
- valmistaa erilaisia ruoanvalmistuksen ja leivonnan töitä niin, että perustyöt muunnelluiksi juurtuisivat
- oppilas pystyy suunnittelemaan terveellisiä, tasapainoisia, monipuolisia ja maittavia ateriakokonaisuuksia

Opetuksen keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> - säilöntä, kasvis-, marja-, hedelmä-, sieniruoat - ateriasuunnitelmat ja toteutukset - erityisruokavaliot, ergonomia, kodinkoneet, ajankohtaisteemat, perinneruoat - naapurimaiden ruokakulttuurit - elintarvikkeiden turvallisuus, teollinen ruoka - leikkokukat, huonekasvit - vaatehuolto, erityispalvelut - taloudellisuuskasvatus ja kodin puhtaanapidon töitä mukana joka kerta
Opiskelun luonne
<ul style="list-style-type: none"> - yksilötyöt, parityöt, ryhmätyöt - muiden huomioiminen työskentelyn ja ruokailun aikana - käytännön työ tärkeintä, teoria-asiaa vähän - ruoat ja leivonnaiset helppoja, arkisia ja taloudellisia - hyödyllinen kaikille ja varsinkin kotitalouden alan ammatteihin aikoville
Arviointi
<ul style="list-style-type: none"> - tavoitteena taidollisten ja tiedollisten kykyjen kartoitus, työskentelyprosessin arviointi - kohteena: aktiivisuus, oma-aloitteisuus, yhteistyökyky, annettujen ohjeiden mukainen työskentely, yrittäminen, työskentelyn siisteys, vastuullisuus - numeroin 4-10 - opettajan palaute, käytännön kokeet - oppilaan itsearviointi
9. luokka
Kurssin tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> - laajentaa leipomis-, ruoka- ja tapakulttuuritietoja ja -taitoja - perehtyä eri maiden ruoka- ja tapakulttuureihin - oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa terveellisiä ateriakokonaisuuksia
Opetuksen keskeiset sisällöt

- säilöntä-, kasvis- ja marjaruokia
- "pikkutarjottavaa"
- ateriasuunnittelu
- kansainvälinen keittiö
- juomat ja juomakulttuuri
- vieras- ja juhla-aterioita
- ajankohtaisteemat
- hintalaskelmia
- asumiseen liittyviä asioita

Opiskelun luonne

- yksilötyöt, parityöt, ryhmätyöt
- muiden huomioiminen työskentelyn ja ruokailun aikana
- käytännön työtä, mutta myös teoriaa
- oppilaiden mielipiteiden huomioiminen
- hyödyllinen kaikille

Arviointi

- tavoitteena: taidollisten ja tiedollisten kykyjen kartoitus
- kohteena: aktiivisuus, oma-aloitteisuus, yhteistyökyky, annettujen ohjeiden noudattaminen, yrittäminen, työskentelyn siisteys, vastuullisuus, itsenäisyys, työskentelyprosessin arviointi.
- opettajan palaute, käytännön kokeet
- oppilaan itsearviointi

Maa-, metsä- ja erätalous

8.luokka

Kurssin tavoitteet

Oppilas:

- tuntee maamme tärkeimmät uusiutuvat luonnonvarat
- on perehtynyt maa- ja metsätalouden erilaisiin työtapoihin ja menetelmiin
- tuntee kotieläimiä ja niiden hoitoa
- tuntee hyötykasveja, niiden hoitoa ja viljelyä
- tuntee riistalajit ja on perehtynyt riistanhoitoon ja metsästykseen
- tuntee tärkeimmät kalalajit ja niiden pyyntimenetelmät
- harjaantuu itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmittöihin

Opetuksen keskeiset sisällöt

- maatalouden perusteet
- kotieläimet ja niiden hoito
- metsästys ja riistanhoito sekä riistaeläinten tuntemus
- kalastus ja kalalajien tuntemus
- huone-, puutarha- ja luonnonkasvit

Opiskelun luonne

Opiskelussa painottuvat

- itsenäinen tiedonhankinta ja ryhmässä toimiminen
- käytännön työtehtävät ja harjoitukset
- opintoretket ja vierailukäynnit opeteltaviin kotieläimiin, viljelyyn ja puutarhaan liittyen

Arviointi

- oppilastöiden arviointi
- oppilaan aktiivisuuden perusteella tapahtuva arviointi
- kokeet

9. luokka

Kurssin tavoitteet

- oppilas tuntee tärkeimmät uusiutuvat luonnonvarat
- oppilas on perehtynyt alan erilaisiin työtapoihin ja menetelmiin
- oppilas tuntee metsätalouden keskeiset periaatteet ja metsänhoidon perusteet
- oppilas osaa arvostaa metsää uusiutuvien luonnonvarojen lähteenä ja elinympäristönä sekä virkistyksen lähteenä
- oppilas harjaantuu itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmittöihin

Opetuksen keskeiset sisällöt

- metsätalouden merkitys elinkeinona
- metsänhoito ja metsän monikäyttö
- metsänarviointi ja mittaus
- keräilytuotteet
- riista- ja kalatalous

Opiskelun luonne

Opiskelussa painottuvat

- itsenäinen tiedonhankinta ja ryhmässä toimiminen
- käytännön tehtävät ja harjoitukset
- opintoretket ja vierailukäynnit

Arviointi

- oppilastöiden arviointi
- oppilaan aktiivisuuden seuranta
- kokeet

Musiikki

8. –9. luokka

Kurssin tavoitteet
<p>Valinnaisen musiikin opiskelussa syvennetään ja laajennetaan musiikillisia tietoja ja taitoja Opiskelu painottuu musiikin tuottamiseen Koulun ulkopuolinen musiikin harrastaminen ei ole valinnaisen musiikin opiskelun edellytys. Tärkeintä on oma innostus kehittää musiikillista osaamista omasta lähtötasosta lähtien Tavoitteena on herättää jatkuva kiinnostus musiikkiharrastusta kohtaan</p>
Opetuksen keskeiset sisällöt
<p>Syvennetään erilaisten musiikkityylien tuntemusta Äänenkäytön ja laulun harjoituksia: laulusolistina toimiminen, stemmalaulu, yhtyelaulu, kuorolaulu Bändikoulu, jossa opitaan bändisoitinten (rummut, basso, kitara, koskettimet) hallintaa ja yhteissoittoa. Mahdollisuus myös syventyä johonkin soittimeen oman kiinnostuksen mukaan</p>
Opiskelun luonne
<ul style="list-style-type: none"> - Tutustumista paikalliseen musiikkielämään: konserttikäynnit, musiikkiteatterikäynnit, tutustuminen musiikkioppilaitoksiin ja musiikkialan ammatteihin. - Voidaan tutustua musiikkiteknologian käyttöön musiikin tekemisen apuna - Projektiluontoista työskentelyä, esimerkiksi musiikkiesitysten valmistaminen koulun joulun- ja kevätjuhliin sekä muihin yhteisiin tapahtumiin, bändikonsertit, musiikkiteatterin tekeminen, omien nauhoitusten tekeminen ja omien sävellysten ja sovitusten tekeminen
Arviointi

- Arvioidaan numerolla 4-10
- Arvioinnissa kiinnitetään huomiota sekä oppimisprosessiin, että valmiisiin tuotoksiin
- Oppilas arvioi myös itse kehittymistään

Saksa

8. luokka

Kurssin tavoitteet
<p>Saksan opetuksen ja opiskelun tavoitteena on, että oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu Keski-Euroopan saksaa puhuviin maihin - omaksuu saksan kielen keskeisimpiä sanoja, sanontoja ja rakenteita - ymmärtää helppoa kirjoitettua kieltä - kykenee tuottamaan lyhyen, kirjoitetun tekstin tarvittaessa apuneuvoja käyttäen
Opetuksen keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> - Opitaan esittäytymään, tervehtimään, hyvästelemään, kysymään kuulumisia, ikää, kello-aikaa, tietä, keskustelemaan säästä, vapaa-ajan vietosta, harrastuksista, perheestä ja lähisukulaisista, vaatteista ja vaateostoksista sekä asioimaan kahvilassa, kaupassa, puhelimessa - tutustutaan Saksaan ja naapurimaihin
Opiskelun luonne
<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaita totutetaan työskentelemään itsenäisesti ja ottamaan vastuuta opiskelustaan. - Suullista pariharjoittelua käytetään paljon. - Pyritään siihen, että oppiminen tapahtuu pääasiassa oppitunnilla, mutta oppimisen vahvistamiseksi tarvitaan myös kotitehtäviä ja kotona tapahtuvaa sanojen opettelua.
Arviointi
<ul style="list-style-type: none"> - Arvioinnissa painotetaan tuntityöskentelyä, yrittämistä, tehtävien suorittamista, osaamista - Tuntityöskentelyn lisäksi huomioidaan kokeet.

9. luokka

Kurssin tavoitteet

<p>Saksan opetuksen ja opiskelun tavoitteena on, että oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustuu Keski-Euroopan saksaa puhuviin maihin - selviytyy jokapäiväisen elämän suullisista kielenkäyttötilanteista - omaksuu saksan kielen keskeisimpiä sanoja, sanontoja ja rakenteita - ymmärtää helppoa kirjoitettua kieltä - kykenee tuottamaan lyhyen, kirjoitetun tekstin tarvittaessa apuneuvoja käyttäen
<p>Opetuksen keskeiset sisällöt</p>
<ul style="list-style-type: none"> - opitaan asioimaan kaupassa, ravintolassa, rautatieasemalla, matkatoimistossa, kertomaan itsestä, perheestä, kotimaasta, harrastuksista, puhumaan työasioista, säästä, harrastuksista - rakenteista opitaan perusasiat: verbin taivutus, substantiivien nominatiivi-, akkusatiivi- ja datiiivimuodot, persoonapronominit ja niiden akkusatiivi- ja datiiivimuodot, tavallimmat prepositiot, sivulauseet, sanajärjestys, perfekti
<p>Opiskelun luonne</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaita totutetaan työskentelemään itsenäisesti ja ottamaan vastuuta opiskelustaan. Suullista pariharjoittelua käytetään runsaasti. Rakenteiden oppimisessa pyritään kehittämään oppilaiden oivaltamis- ja päättelytaitoja.
<p>Arviointi</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Arvioinnissa painotetaan tuntityöskentelyä, yrittämistä, tehtävien suorittamista, osaamista. - Tuntityöskentelyn lisäksi huomioidaan kokeet

Tietotekniikka

8. – 9. luokka

<p>Oppiaineen opetuksen ja opiskelun tavoitteet</p>
<p>Opetuksen päätavoitteena on</p> <ul style="list-style-type: none"> - opettaa oppilaat etsimään ja kriittisesti arvioimaan erilaisista lähteistä löytyviä tietoja, noudattamaan verkon hyväksytyjä eettisiä periaatteita, kunnioittamaan tekijänoikeuksia, pitämään huolta tietoturvasta ja omasta tietosuojasta - opettaa tärkeimpien työvälineohjelmien käytön perusteet - esitellä tietotekniikan vaikutuksia ammatteihin, työn tekemiseen, yhteiskunnan muuttumiseen, yksilön oikeusturvaan (tietosuoja, yksityisyys) sekä kansainvälistymiseen - tutustua ja oppia perusteita nykyaikaisen tietoliikennetekniikasta sekä sen avulla saatavista palveluista

Oppiaineen keskeiset sisällöt

- Tietokoneen käytön harjoittelu
- Tärkeimpien työkaluohjelmien käytön harjoittelu
- Tietoliikennetekniikkaan tutustuminen, tietopankkien ja tietoverkkojen käytön harjoittelu, joka tapahtuu kansainvälisen internet-tietoverkon avulla
- Tiedonhankinta; nopeat sähköiset tietovälineet (CD-tietokirjat)
- Tietotekniikan yhteiskunnalliset vaikutukset
- Multimedia, tietokoneen avulla luotavat liikkuvaa kuvaa, ääntä sekä tekstiä sisältävät esitykset ja mallinnukset

Opiskelun luonne ja opetuksen lähtökohtia

- Opiskelu on pääsääntöisesti oppilaskeskeistä käytön harjoittelua, pienimuotoisten projektiluonteisten tutkielmien, laskentamallien ja tietokantojen (kortistot) laatimista
- Sähköpostin ja nykyaikaisen tietoliikennetekniikan käyttöä opetuksen tukena.

Arviointi

- Arvioinnissa painotetaan oppilaan oman työn tulosten, tietokoneen käyttötaidon ja tietotekniikkaa kohtaan osoitettujen asenteiden arvioimista
- Arviointi suoritetaan arvosanoin 4 - 10 noudattaen Opetushallituksen arviointiohjeita

Tekninen työ 8.-9. luokka

Kurssin tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">- oppilas oppii valitsemaan, työstämään ja liittämään erilaisia materiaaleja tarkoituksenmukaisin työvälinein ja järkevin menetelmin siten, että voi myöhemmin soveltaa tietoja ja taitoja arkielämän tilanteissa, jatko-opinnoissa ja harrastuksissa- oppii ymmärtämään suunnittelun merkityksen- oppii selviytymään itsenäisesti teknisessä ympäristössä- omaksuu positiivisen työsuojeluasenteen- oppii suunnitelmallista valmistus-, kunnostus- ja korjaustyöskentelyä
Opetuksen keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none">- Metallitekniikka: Metallin leikkaus ja työstömenetelmien perusteiden harjoittelua- Heikkovirtatekniikka ja elektroniikka: Tutustutaan elektroniikkatyön periaatteisiin käytännön toteutusten muodossa.- Puuntyöstötekniikka: Työkoneiden ja välineiden turvallinen käyttö eri työvaiheissa. Puualan tuotteiden erilaiset liitos-, viimeistely- ja suojausmenetelmät.
Opiskelun luonne
<ul style="list-style-type: none">- työskentely on hyvin käytännönläheistä, johon liitetään teoriaa opetuksen ja oppilaan itseopiskelun muodossa- työskentelyssä painotetaan itsenäisen työvaihesuunnittelun merkitystä sekä toisaalta yhteistyötä tehtävien eri vaiheissa
Arviointi
<ul style="list-style-type: none">- Keskeiset arvioinnin kohteet ovat oppilaan ahkeruus, kiinnostuneisuus, kehittyminen ja taito.- Valmistettavan työn arviointi perustuu tekniseen suunnitteluun (ohjattu suunnittelu, dokumentointi), valmistamiseen ja itsearviointiin (käsiyöprosessin ja sen tulosten pohdinta)- Oppilaille annetaan jatkuvaa suullista palautetta tehtävistä töistä ja asenteesta.

Tekstiilityö

8.-9. luokka

Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">- oppilas kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan laadukkaita ja tarkoituksenmukaisia tuotteita- oppilas osaa valita ja työstää vaikeitakin materiaaleja erilaisin työvälinein ja rationaalisin menetelmin- oppilas ymmärtää värien, muotojen, rakenteiden, mittasuhteiden ja materiaalitunnon merkityksen käsityönä valmistettavissa tuotteissa- oppilas arvostaa, ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria- oppilaalla on sekä perinteiseen että nykyaikaiseen materiaali-, työväline- ja työtuntemukseen liittyviä taitoja
Opetuksen keskeiset sisällöt
8. ja 9. lk <ul style="list-style-type: none">• ompelu<ul style="list-style-type: none">- trikooasun suunnittelu ja valmistus- vuoritetun vaatteen suunnittelu ja valmistus- vauvan ja lapsen vaatetukseen tutustuminen- oman asukokonaisuuden suunnittelu ja valmistus• neulonta/virkkaus<ul style="list-style-type: none">- neulevaatteen suunnittelu ja toteutus käsin ja / tai koneella• kankaanpainanta<ul style="list-style-type: none">- painokuvan suunnittelu ja toteutus• erikoistekniikat<ul style="list-style-type: none">- huovutus / silkkimaalaus / marmorointi / värjäys / kankaan maalaus / batiikki• kirjonta<ul style="list-style-type: none">- perinnekirjonta / konekirjonta- tilkkutyö• kudonta<ul style="list-style-type: none">- kankaan kutominen kangaspuilla tai kudontakehyksessä• tekstiilitieto<ul style="list-style-type: none">- kuluttajakasvatus, tekstiilihistoria
Opetuksen luonne
<ul style="list-style-type: none">- osa-alueita on mahdollista painottaa oppilaan taitojen ja kiinnostuksen sekä ajankohtaisuuden mukaan- oppilas tekee työtä itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa- oppilas saa palautettua toisilta oppilailta

Arviointi

- arviointi tapahtuu asteikolla 4 - 10, lisäksi oppilaalle annetaan suullista palautetta työskentelyn aikana
- oppilaan työskentelyprosessi on arvostelun perusta, töiden lisäksi arvioidaan oppilaan suhtautumista työskentelyyn sekä tietoja ja taitoja
- oppilas arvioi omaa toimintaansa ja työn tuloksia
- arvioinnin tavoitteena on antaa oppilaalle palautetta hänen edistymisestään ja kannustaa opiskeluun ja itsensä kehittämiseen

Liite 5. Kirjainmallit, numerot ja välimerkit

Aa Bb Cc Dd Ee Ff
Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm
Nn Oo Pp Qq Rr Ss
Tt Uu Vv Ww Xx Yy
Zz Åå Ää Öö
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
. , ; : ! ? ()

Aa Bb Cc Dd Ee Ff

Gg Hh Ii Jj Kk Ll

Mm Nn Oo Pp Qq

Rr Ss Tt Uu Vv

Ww Xx Yy Zz Åå

Ää Öö

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

. , ; : ! ? ()

Liite 6. Valtioneuvoston asetus 1435/2001

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 14 §:n 1 momentin nojalla:

1 luku

Yleistä

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esiopetuksen, perusopetuksen, lisäopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiainneiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (tuntijako).

2 luku

Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet

2 §

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua tasapainoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi ja kriittisesti ympäristöönsä arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Lähtökohtina ovat elämän, luonnon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä oman ja toisten oppimisen ja työn arvostaminen. Tavoitteena on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin vaaliminen sekä oppilaiden kasvu hyviin tapoihin.

Oppilaita kasvatetaan vastuullisuuteen ja yhteistyöhön sekä toimintaan, joka pyrkii ihmisryhmien, kansojen ja kulttuurien väliseen suvaitsevaisuuteen ja luottamukseen. Opetuksella tuetaan myös aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi kasvamista ja annetaan valmiuksia toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä edistää kestävää kehitystä.

3 §

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Opetuksen tulee antaa oppilaille perusta laajaan yleissivistykseen sekä aineksia ja virikkeitä maailmankuvan avartumiseen ja syvenemiseen. Tämä edellyttää ihmisten tunteiden ja tarpeiden, uskontojen ja elämäntapojen, historian, kulttuurin ja kirjallisuuden, luonnon ja terveyden sekä taiteiden ja teknologian tuntemusta. Opetuksen on tarjottava esteettisiä kokemuksia ja elämyksiä kulttuurien eri aloilta sekä mahdollisuuksia kehittää käden taitoja ja luovuutta sekä liikunnan taitoja.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden ajattelun ja viestinnän taitojen kehittymistä. Tavoitteena on äidin-kielen monipuolinen hallinta sekä valmiudet vuorovaikutukseen myös toisella kotimaisella kielellä ja muilla kielillä. Tavoitteena on, että oppilaat oppivat matemaattisen ajattelun ja matematiikan soveltamisen perusteita sekä hallitsevat tieto- ja viestintätekniikkaa.

Muulla kuin äidinkielellä annettavassa opetuksessa oppilaille annetaan lisäksi opetuksessa käytettävään kieleen ja siihen liittyvään kulttuuriin perustuvia erityisiä tietoja, taitoja ja valmiuksia. Opetuksen järjestämisluvan mukaan erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa opetuksessa oppilaille annetaan myös opetuksen perustana olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvia tietoja, taitoja ja valmiuksia.

4 §

Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen ja elinikäinen oppiminen

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet sekä kasvun ja kehityksen erot. Oppilashuollon tulee edistää oppilaan terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja siten turvata hyvän kasvun ja oppimisen edellytykset.

Oppimisympäristön tulee antaa oppilaalle mahdollisuuksia kasvuun ja oppimiseen yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja voittamiseen sekä syrjäytymisen torjumiseen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan omatoimiseen, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuolisiin yhteistyötaitoihin. Oppimistaitojen kehittämisessä pyritään tuottamaan valmiudet ja halu jatko-opintoihin ja koko elämän kestäväan oppimiseen. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy myönteinen minäkuva. Oppilaita autetaan jäsentämään ja hyödyntämään oppimaansa.

5 §

Muulle kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet
Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Lisäopetuksen erityisenä tavoitteena on kehittää nuoren valmiuksia uranvalintaan, parantaa edellytyksiä jatko-opintoihin sekä edistää elämäntaitoja.

Aikuisille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on oppilaan elämäkokemus, olosuhteet ja ikä huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot sekä jatko-opintovalmiudet.

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta.

3 luku

Perusopetuksen tuntijako

6 §

Oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako

Perusopetukseen käytettävä aika jaetaan eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen seuraavasti:

Aineryhmä, oppiaine	Vuosi- viikkotunnit ¹⁾ opetuksen aloit- tamisajankohdasta tai edellisestä tuntien määrityskohdasta laskettuna vähintään: Vuosiluokat	Vuosi- viikko- tunnit yhteensä vähintään:								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Äidinkieli ja kirjalli- suus		14			14		14		42	
Vuosiluokilta 1-6 al- kava kieli (A-kieli)	-	-				8		8	16	
Vuosiluokilta 7-9 al- kava kieli (B-kieli)	-	-						6	6	
Matematiikka		6			12		14		32	
Ympäristö- ja luon- nontieto					9				31	
Ympäristöoppi							3		7	
Biologia ja maantieto							2		7	
Fysiikka ja kemia									3	
Terveystieto 2)										
Uskonto tai elämän- katsomustieto						6		5	11	
Historia ja yhteiskun- taoppi	-	-					3		7	10
Taide ja taitoaineet						26			30	56
Musiikki						4			3	
Kuvataide						4			4	
Käsityö						4			7	
Liikunta						8			10	
Kotitalous	-	-							3	3
Oppilaanohjaus	-	-							2	2
Valinnaiset aineet										13
Vapaaehtoinen A-kieli	-	-						6	63)	12

1) Vuosi-
viikkotunti = 38 oppituntia

2) Terveystietoa opetetaan integroidusti vuosiluokilla 1-6 ja kolme vuosi-
viikkotuntia vuosiluokilla 7-9.

3) Oppilas voi vuosiluokilla 7-9, kielestä riippuen, opiskella vapaaehtois-
ta A-kieltä joko valinnaise-
na aineena tai B-kielen sijasta opetettavana yhteisenä aineena.

- Oppiainetta ei opeteta asianomaisella vuosiluokalla, ellei opetussuunnitelmassa toisin määrätä

Valinnaisena aineena voidaan opettaa 1 momentissa mainittujen oppiaineiden syventäviä tai soveltavia oppimääriä, useasta oppiaineesta muodostettuja kokonaisuuksia, vieraita kieliä sekä tietotekniikkaan liittyviä aineita. Valinnaisten aineiden nimet määritellään opetussuunnitelmassa.

7 §

Muulle kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako
Perusopetukseen käytettävä aika jaetaan eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien opetukseen seuraavasti:

Aineryhmä	Pakolliset kurs- sit	Valinnaisena tarjottavien kurssien vähimmäismää- rää
Oppiaine	vähintään	
Äidinkieli ja kirjallisuus	4	1
Kielet	14	6
Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet		
Matematiikka	8	1
Uskonto tai elämäntietomustieto	1	2
Yhteiskunnalliset ja luonnontieteelliset aineet		12
Historia ja yhteiskuntaoppi		
Fysiikka		
Kemia		
Biologia		
Maantieto		
Muita perusopetukseen soveltuvia aineita tai aihealuei- ta		
Yhteensä vähintään		44

Oppilaan tulee valita 1 momentissa säädetyistä yhteiskunnallisten ja luonnontieteellisten aineiden ryhmään kuuluvista aineista vähintään neljä.

Oppilaan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti ja vähintään yhtä kieltä B-kielen oppimäärän mukaisesti. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opiskella valinnaisena aineena yhtä tai useampaa vierasta kieltä.

Vankilassa järjestettävässä opetuksessa voidaan poiketa 1 momentista sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

8 §

Kieltenopetusta koskevat erityissäännökset

Jos opetus annetaan osittain tai kokonaan muulla kuin koulun opetuskielellä, voidaan äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen opettamiseen käytettävä tuntimäärä jakaa 6 tai 7 §:stä poiketen koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sekä opetuksessa käytettävän kielen

opettamiseen opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tuntimäärä tulee määrittää siten, että koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa voidaan perusopetuksen aikana saavuttaa äidinkielelle ja kirjallisuudelle asetetut tavoitteet. Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän tulee olla kuitenkin vähintään puolet äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen 6 tai 7 §:n mukaisesta tunti- ja kurssimäärästä perusopetuksen aikana.

Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle oppilaalle opetetaan perusopetuslain 12 §:n mukaan äidinkielenä oppilaan omaa äidinkieltä, voidaan oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden sekä muiden kielten opettamiseen käytettävä tuntimäärä jakaa 6 tai 7 §:stä poiketen kielten opettamiseen opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tässä momentissa tarkoitetulle oppilaalle opetetaan toisen kotimaisen kielen sijasta suomen kieltä tai ruotsin kieltä erityisen oppimäärän mukaisesti.

Koulussa, jossa on saamelaisten kotiseutualueella asuvia oppilaita, tulee valinnaisena aineena olla saamen kieli. Koulussa, jossa saamenkielisille, romanikielisille ja vieraskielisille oppilaille opetetaan äidinkielenä oppilaan omaa äidinkieltä, tulee valinnaisena aineena olla ruotsin kieli tai suomen kieli.

Viittomakielen opetus järjestetään äidinkieleen ja kirjallisuuteen sekä muihin kieliin varatuilla tunneilla.

9 §

Erityisopetusta koskevat erityissäännökset

Perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaan erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden opetus voidaan, jos se on oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen perusteltua, järjestää perusopetuslain 18 §:n perusteella 6 tai 7 §:stä poiketen siten kuin oppilaalle laaditussa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määrätään.

Perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksessa oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

10 §

Erityisen koulutustehtävän saaneen opetuksen järjestäjän antamaa opetusta koskevat erityissäännökset

Perusopetuslain 7 §:n 3 momentin mukaisen erityisen koulutustehtävän saaneen opetuksen järjestäjän antamassa opetuksessa voidaan poiketa 6 tai 7 §:stä sen mukaan kuin opetuksen järjestämisluvassa määrätään.

11 §

Erinäiset määräykset

Opetussuunnitelman perusteissa määrätään ne tiedot ja taidot, jotka oppilaan tulee perusopetuksen oppimäärän suorittaessaan saavuttaa.

4 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

12 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2002.

Tällä asetuksella kumotaan peruskoulun tuntijaosta 23 päivänä syyskuuta 1993 annettu valtioneuvoston päätös (834/1993) sekä aikuislukion tuntijaosta 26 päivänä syyskuuta 1994 annetun opetusministeriön päätöksen (873/1994) 1 § ja 3 §:n 4 momentti, ensin mainittu säädös siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja jälkimmäisen säädöksen 3 §:n 4 momentti sellaisena kuin se on päätöksessä 1203/1998.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13 §

Siirtymäsäännös

Edellä 12 §:n 2 momentissa mainittujen päätösten mukaan laadittua opetussuunnitelmaa voidaan noudattaa siihen saakka kunnes opetushallitus päättää tämän asetuksen mukaisista opetussuunnitelman perusteista ja niiden mukaan laadittavien opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee hyväksyä opetussuunnitelman perusteet niin, että tämän asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan viimeistenkin vuosiluokkien osalta käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2006.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

*Opetusministeri
Maija Rask*

*Johtaja
Kirsi Lindroos*

Liite 7 Opetushallituksen suositus maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi

VUOSILUOKAT 1–9

Maahanmuuttajien äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole perusopetuslain 12. §:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Yhdessä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen kanssa oppilaan oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Äidinkielen opetuksen tehtävänä on saada oppilaat kiinnostumaan omasta äidinkielestään, käyttämään ja kehittämään äidinkielen taitojaan perusopetuksen jälkeenkin sekä arvostamaan omaa taustaansa ja kulttuuriaan. Äidinkielen opetuksella edistetään oppilaan mahdollisuuksia opiskella täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita.

Eri äidinkielten opetuksen suunnitelmia laadittaessa on lähtökohtana kunkin kielen ominaislaatu, rakenne, kirjakielen kehityksen tilanne ja koko kulttuuritausta. Äidinkielen oppitunneilla oppilaalla tulee olla mahdollisuus tutustua kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän ominaispiirteiden mukaan kulttuurin eri osa-alueisiin. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon oppilaan ikä, aikaisempi opetus, opiskelutottumukset sekä kodin ja muun ympäristön tarjoama tuki äidinkielen kehittymiselle. Opetus lähtee oppilaan kielellisistä valmiuksista ja kulttuurisista kokemuksista. Opetuksessa hyödynnetään vertaisryhmää ja oppilaalle tarjotaan mahdollisimman runsaasti tilaisuuksia kuunnella ja puhua äidinkieltään koulussa. Tavoitteellista äidinkielen opetusta tuetaan kodin ja koulun yhteistyöllä.

Äidinkielen opetuksen keskeisissä sisällöissä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisia sisältöjä. Lisäksi opetuksessa tuetaan muiden oppiaineiden sanastojen ja käsitteiden oppimista. Sisältöalueita painotetaan suhteessa käytettävissä olevaan tuntimäärään ja opetusryhmän kokoon, oppilaiden kielellisiin valmiuksiin ja ikäjakaumaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetuksen suunnitelmassa. Tavoitteet on suhteutettava opetuksen laajuuteen. Nämä äidinkielen opetuksen perusteet on laadittu kahden viikotunnin vuosittaiseen äidinkielen opetukseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii perusopetuksen kuluessa

- käyttämään omalle kielelleen ja kulttuurilleen ominaisia viestintätaitoja ja äidinkieltään keskeisiä sosiaalisia sääntöjä*
- käyttämään äidinkieltään rohkeasti ja luontevasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella*
- hallitsemaan peruslukutaidon ja syventämään sen ymmärtäväksi lukemiseksi*
- arvioimaan ja työstämään näkemäänsä, kuulemaansa, kokemaansa ja lukemaansa*
- tuntemaan äidinkieltään kirjoitussuunnan, varmentamaan kirjainmuodot, oikeinkirjoituksen sääntöjä ja kirjoitetun kielen rakenteita*
- laajentamaan ja monipuolistamaan sanavarastoaan*
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan*
- ymmärtämään kaksikielisuuden merkityksen omalle kehitykselleen*
- tuntemaan kulttuuriaan ja kehittämään kykyään vertailla eri kulttuurien vastaavia ilmiöitä toisiinsa*

sa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- arkipäivän puhekielen harjoittelu; fraasit, ohjeiden kysyminen ja antaminen erilaisissa vuorovaikutus- ja asiointitilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- opetuskeskustelut erilaisissa ryhmissä: omista kokemuksista, ajatuksista ja tunteista kertominen, kysymysten esittäminen, puheenvuorojen käyttäminen ja omien mielipiteiden perusteleminen, toisten kuunteleminen
- pienimuotoisten esiintymisten suunnitteleminen ja harjoittelu
- viestien suunnitteleminen erilaisille vastaanottajille

Lukeminen ja kirjoittaminen

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kielen ja kulttuurin erityispiirteet otetaan huomioon. Silloin kun omakielisen kaunokirjallisuuden pääpaino on suusanallisessa tarinaperinteessä, oppilas tottuu ilmaisemaan kuulemansa tarinan herättämiä ajatuksia ja tunteita sekä arvioimaan sen merkitystä itselleen.

Kieli, kirjallisuus ja muu kulttuuri

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän erityispiirteet otetaan huomioon. Oppilas tutustuu kieli- ja kulttuuriryhmälleen tyypillisiin teksteihin ja opiskelun edetessä käyttää niitä omien kirjallisten tai kerrottujen tuotosten pohjana ja esitystensä runkona.

OPPILAAN ARVIOINTI

Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa sekä oppilaan itsearviointia kehittävä. Opetuksen suunnitelmassa määrätään, käytetäänkö arvioinnissa sanallista arviota vai numeroarvostelua.

Todistukset

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä erillinen todistus maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan kohdan 8.3. määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös päättöarvioinnista annetaan erillinen todistus. Päättöarviointi perustuu hyvän osaamisen kuvaukseen.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA PERUSOPETUKSEN PÄÄTTYESSÄ

Käytettäessä kuvausta oppilaan hyvästä osaamisesta tulee ottaa huomioon, että oppilaiden äidinkielen taidot vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten kauan he ovat viettäneet aikaa omakielisessä ympäristössä ja miten paljon he ovat saaneet oman kielensä opetusta. Lisäksi on otettava huomioon myös se, että eri kielissä on monia sellaisia erityispiirteitä, joilla on erilaisia ja erilaajuisia vaikutuksia taitojen kehittymiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjoitusjärjestelmä, jonka oppimiseen voi joissakin kielissä mennä useita vuosia, puhe- ja kirjakielen erot, kirjakielen tilanne yleensäkin sekä saman kielen eri variantit.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetuksen suunnitelmille. Niissä tulee ottaa huomioon kunkin kielen ominaisuudet.

Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja ymmärrettävästi arkipäivän viestintätilanteissa
- osaa loogisesti edeten kertoa omin sanoin esimerkiksi jonkin kuulemansa kertomuksen
- pystyy seuraamaan keskustelua, osaa kuunnella muita ja ottaa osaa keskusteluun
- tuntee oman kielensä puheen keskeiset sosiaaliset säännöt, esimerkiksi keskustelutavat nuorten ja aikuisten välillä sekä kielellisen kohteliaisuuden keinot.

Lukeminen ja kirjallisuus

Oppilas

- on saavuttanut oman kielensä ominaisuuksiin nähden sujuvan peruslukutaidon
- osaa tehdä huomioita kertomuksen juonesta, henkilöistä, ajan ja ympäristön kuvauksesta, kielestä ja keskeisistä ajatuksista
- lukee ja ymmärtää erityyppisiä asiatekstejä, kuten oppikirja- ja lehtitekstejä, ja osaa tiivistää sisällöstä pääasiat
- on kiinnostunut lukemisesta; hän lukee myös koulutuntien ulkopuolella, jos kirjallisuutta on saatavilla
- osaa hakea ja käyttää omakielisiä tietolähteitä, esimerkiksi (sana)kirjoja ja tietoverkkoja.

Kirjoittaminen

Oppilas

- hallitsee oman kielensä ominaisuuksiin nähden riittävän hyvin oikeinkirjoituksen perussäännöt
- kirjoittaa ymmärrettävästi tutuista aiheista
- osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet
- osaa laatia erilaisia tekstejä, kuten kirjoitettuja, mielipidetekstejä ja kertomuksia oman kulttuurinsa viestintätavotteita noudattaen.

Kielentuntemus

Oppilas

- tuntee äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja ominaispiirteet
- pystyy vertailemaan oman kielensä piirteitä suomen tai ruotsin kieleen
- osaa erottaa kirjakielen ja puhekielen toisistaan
- tuntee oman kielensä historiaa ja kielisukulaisuussuhteita
- on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja pyrkii parantamaan äidinkielen taitoaan.

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

Oppilas

- tuntee oman kulttuuriyhteisönsä tapoja ja perinteitä ja pystyy vertaamaan niitä muiden kulttuurien tapoihin
- tietää perusasiat kansansa historiasta ja sen asuinalueista
- tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteellisia teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä kerrottua tarina- ja tietoperinnettä
- ymmärtää äidinkielen merkityksen identiteetin kehittämisessä ja arvostaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä myös muita kieliä ja kulttuureita.

Liite 8 Tieto- ja viestintästrategia

Kuivaniemen perusopetuksen tieto- ja viestintästrategia

YLEISTÄ

Tieto- ja viestintäteknikan (TVT) merkitys opetuksen ja oppimisen välineenä on kasvanut laitteiden ja ohjelmien kehityksen myötä viime vuosina. Kuivaniemellä tv-taitoja on opetettu seitsemäsluokkalaisille "Viestintä" - nimisenä oppiaineena ja valinnaisaineena kahdeksannella vuosiluokalla. Oulunkaaren seutukunnan verkkoyhteistyön myötä yläasteet ja osa ala-asteista on saatu internet-verkon piiriin.

TARKOITUS

Tämän opetussuunnitelman tarkoituksena on asettaa selkeät oppimistavoitteet perusopetuksen tieto- ja viestintäteknikan sekä mediataidon oppimiselle.

Tieto ja viestintäteknikkaa käytetään oppimisen ja opetuksen välineenä, ja sitä opitaan muun opetuksen ohella ja aikana. TVT ei ole erillinen oppiaine. Luokilla 8-9 oppilaalla on mahdollisuus valita tietotekniikka valinnaiseksi aineeksi. Kuudennen luokan lopussa tulee jokaisella oppilaalla olla TVT:n perustaidot.

Alan nopeasta kehittämisestä johtuen laitteet ja ohjelmat muuttuvat koko ajan. Yleistavoitteet ovat kuitenkin pysyvämpiä. Toisaalta taitojen oppiminen yhdellä tavalla antaa hyvän perustan uusien asioiden omaksumiselle.

Tarkoitus on, että opetussuunnitelman liitteet ja muu oheismateriaali antavat konkreettisen esimerkin siitä, millä tavoin opettaja voi saavuttaa annetut tavoitteet.

On selvää, että eri kouluissa pyritään tavoitteisiin erilaisilla menetelmillä ja järjestelyillä. Kouluille ja yksittäiselle opettajalle ei voi antaa yhtä oikeaa mallia. Opettajalla on myös pedagoginen vapaus käyttää erilaisia menetelmiä opetuksessaan. Tavoitteen saavuttaminen on kuitenkin pääasia. Kaikki koulun opettajat ovat tämän asian suhteen tärkeässä asemassa.

MAHDOLLISUUDET

Kaikilla kouluilla tulee olla edellytykset perustavoitteiden saavuttamiseksi, ajanmukainen laitteisto opetussuunnitelman toteuttamiseen. Opettajalla tulisi olla taito opettaa TVT:tä sekä henkilökohtainen verkossa oleva tietokone, dataprojektori sekä muu tarvittava laitteisto. Opettajien henkilökohtainen kouluttautuminen ja täydennyskoulutus ovat erittäin tärkeitä haasteita koulutuksen järjestäjälle.

YLEISTAVOITTEET

Tehtävänä on antaa jokaiselle oppilaalle keskeiset tietoyhteiskuntataidot, jotka ilmenevät jokaiselle tarpeellisina tiedonhankinnan, tiedonhallinnan ja viestinnän perustaitoina. Tätä varten koulussa:

* Oppilas oppii itsenäisesti hankkimaan tietoa eri lähteistä, hallitsemaan ja käsittelemään tietoa ja

käyttämään sitä kriittisesti ikäkauden huomioon ottaen.

* Oppilas oppii erilaisissa ryhmissä ja eri oppiaineissa yhteisöllisiä työtapoja käyttäen vuorovaikutustaitoja, sekä viestintää.

* Oppilas oppii erilaisten tietoverkkojen käyttämisen perusteita.

* Oppilas oppii tarpeelliset valmiudet tietotekniikan perustaidoissa sekä oikeissa tavoissa ja tottumuksissa.

* Oppilas osaa hyödyntää tietotekniikkaa, mutta tuntee myös siihen liittyviä haittoja ja ongelmia.

VUOSILUOKKA 1

Tietokone tutuksi:

- oppilas osaa käynnistää ja sammuttaa koneen
- oppilas harjoittelee näppäimistön ja hiiren käyttöä
- oppilas osaa käynnistää tarvitsemansa opetusohjelman
- oppilas osaa käyttää opetusohjelmaa itsenäisesti tai opettajan kanssa
- oppilas harjoittelee piirtämistä piirto-ohjelmalla
- oppilas tulostaa tuotoksensa opettajan opastuksella

VUOSILUOKKA 2

Tietokone tutuksi:

- oppilas osaa käynnistää ja sammuttaa koneen ja sen oheislaitteet
- oppilas osaa käyttää näppäimistöä ja hiirtä
- oppilas osaa käynnistää tarvitsemansa opetusohjelman
- oppilas osaa käyttää aiemmin opittua opetusohjelmaa itsenäisesti
- oppilas piirtää itsenäisesti piirto-ohjelmalla
- oppilas käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa opettajan opastuksella
- oppilas osaa tallentaa oman tuotoksensa opettajan avustuksella
- oppilas tulostaa tuotoksensa opettajan opastuksella tai itsenäisesti

VUOSILUOKKA 3

Tietokone koulutyön apuna ja työvälineenä:

- oppilas käyttää aiemmin opittuja opetusohjelmia itsenäisesti
- oppilas käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa opettajan avustuksella ja osittain itsenäisesti
- oppilas hallitsee tekstin kirjoittamisen ja harjoittelee muotoilua
- oppilas osaa avata ja tallentaa tiedoston
- oppilas käyttää itsenäisesti piirto-ohjelmaa sekä tallentaa ja tulostaa kuvan
- oppilas osaa käynnistää CD-ROM- ohjelman
- oppilas tutustuu opettajan johdolla sähköpostiin sekä Internet-tietoverkkoon

VUOSILUOKKA 4

Tietokone koulutyön apuna ja työvälineenä:

- oppilas käyttää aiemmin opittuja opetusohjelmia itsenäisesti
- oppilas käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa melko itsenäisesti
- oppilas osaa avata ja tallentaa tiedoston koulun verkossa
- oppilas osaa käynnistää CD-ROM- ohjelman
- oppilas tutustuu verkko-oppimisympäristön perusasioihin
- oppilas harjoittelee tiedon luotettavuuden arvioimista ja on tietoinen Internetin huonoista puolista ja kielletyistä sivuista sekä nettiketistä.

VUOSILUOKKA 5

Tietokoneen kautta maailmalle:

- oppilas käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa itsenäisesti
- oppilas oppii sähköpostin lähettämisen perusteet
- oppilas käyttää verkko-oppimisympäristöä itsenäisesti
- oppilas perehtyy Internet-selainohjelman päätoimintoihin ja periaatteisiin
- oppilas tutustuu johonkin Internetin hakumenetelmään
- oppilas hakee annettuun tehtävään itsenäisesti tai parin kanssa tietoa tietoverkosta
- oppilas käyttää sähköpostiohjelmaa itsenäisesti ja harjoittelee liite-tiedoston lähettämistä
- oppilas opettelee kriittistä verkon käyttöä.

VUOSILUOKKA 6

Tietokoneen kautta maailmalle:

- oppilas käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa itsenäisesti
- oppilas käyttää opetusohjelmia itsenäisesti
- oppilas käyttää verkko-oppimisympäristöä itsenäisesti
- oppilas hallitsee Internet-selainohjelman päätoiminnot ja -periaatteet
- oppilas tutustuu erilaisiin Internetin hakutekniikoihin ja ohjelmiin ja hallitsee itsenäisen tiedonhaun perusteet
- oppilas käyttää sähköpostia itsenäisesti viestintään
- oppilas opettelee kriittistä verkon käyttöä.

VUOSILUOKAT 7 - 9

Oppilaan odotetaan vahvistavan tietoteknisiä perustaitoja:

- Oppilas osaa koneen peruskäytön rutiinit.
- Oppilas hallitsee tiedostojen tallentamisen koneen omille ja lähiverkon tallennusvälineille.
- Oppilas syventää tekstinkäsittelytaitojaan.
- Oppilas ymmärtää lähiverkon ja internetin eron sekä osaa hyödyntää molempia.
- Oppilas osaa selainpohjaisen sähköpostin käytön.

- Oppilas on tutustunut kymmensormijärjestelmään ja ymmärtää sen edut.
 - Oppilas osaa hakea tietoa internetistä ja osaa arvioida tietoa kriittisesti.
 - Tärkeä painopistealue on internetin tietoturva ja tekijänoikeuksien kunnioittaminen
-

PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVAN OPETUKSEN OPE- TUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

1. Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat ja laajuus

Perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle, jonka suomen tai ruotsin kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 450 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 500 tuntia. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää.

2. Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

2.1 Yleiset tavoitteet

Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Yhdessä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen kanssa oppilaan oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Valmistavassa opetuksessa oppilaalle annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa oppilaan opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksessa on otettava huomioon, että oppijat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja oppimistaustaltaan erilaisia. Opettajan on eriytettävä opetustaan oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaat integroidaan perusopetuksen ryhmiin, lähinnä ikätasoaan vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opintoihin, oppilaan oman opinto-ohjelman mukaan. Integroinnilla edistetään kotoutumista, sosiaalisen kielitaidon kehittymistä ja oppiaineen sisällön omaksumista.

2.2 Luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajanuoret

Vähän tai ei lainkaan koulua käyneiden maahanmuuttajanuorten opetuksen tavoitteet tulee asettaa siten, että oppilas saa omalta tasoltaan lähtevää opetusta. Opetuksen pääpaino on luku- ja kirjoitustaidon oppimisessa sekä niissä perusasioissa, jotka tukevat arkitilanteissa selviytymistä, kotoutumista ja opiskelija-identiteetin kehitystä.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen on varattava riittävän pitkä aika, ennen kuin nuori täysipainoisesti aloittaa varsinaisia eri aineiden opintoja.

Oppilaan opiskelutaitojen ja -motivaation karttuessa vaatimustasoa nostetaan joustavasti.

2.3 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi tai ruotsi toisena kielenä

Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä, niin että he voivat siirtyä perusopetukseen. Opetus noudattaa soveltuvin osin perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetussuunnitelman perusteita. Valmistavan opetuksen pääpaino on kaikilla oppilailla suomi tai ruotsi toisena kielenä opiskelussa. Opetuksessa otetaan huomioon muiden oppiaineiden sisällöt.

Oppilaan äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opettamisen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, oman kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Opetus noudattaa soveltuvin osin Opetushallituksen suositusta maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi (liite). Oppilaille järjestetään oman äidinkielen opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Muut kielet

Oppilaan kielellisistä valmiuksista ja suomi tai ruotsi toisena kielenä -opintojen edistymisestä riippuu, voidaanko hänen omaan opinto-ohjelmaansa sisällyttää vieraiden kielten opiskelua valmistavan opetuksen aikana.

2.4 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Muiden oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen lähtökohtia ovat oppilas sekä hänen aikaisemmat opintonsa ja kulttuuritaustansa. Opetuksessa hyödynnetään oppilaan tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

Sisältöjä suunniteltaessa on otettava huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Valmistavassa opetuksessa harjoitellaan erilaisia opiskelumenetelmiä.

3. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi valtioneuvoston asetuksessa 1435/2001 määrittelemät yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaan pohjautuen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmasta tulee ilmetä

- opetuksen tavoitteet ja opetusjärjestelyt*
- yhteistyö kotien kanssa*
- yhteistyö muiden tahojen kanssa*
- oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen erityisesti kotoutumisen tukemiseksi*
- ohjaustoiminta opiskelun tukena*
- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus*
- oppilaan arviointi ja todistukset.*

4. Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole olemassa valtakunnallista oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Siinä määritellään

- oppilaan lähtötaso
 - oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
 - opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät ja opetuksen sisältö
 - oppilaan opinnot omassa ryhmässä ja integrointi perusopetuksen ryhmiin
 - henkilökohtaisen ohjauksen järjestäminen ja muut mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.
- Opinto-ohjelma voidaan laatia oppilaan kotoutumissuunnitelman osaksi.

5. Opiskelun yleinen tuki

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan kasvamiseen ja kasvatukseen suomalaisessa yhteiskunnassa, suomalaiseen koulujärjestelmään, opetussuunnitelmaan, oppilaan arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan omaan opinto-ohjelmaan. Opetuksen järjestäjän on luotava edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana tulee olla eri osapuolien kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Oppilashuolto

Oppilashuoltoon kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, huolehtiminen. Erityistä tukea tai oppilashuollon palveluja tarvitsevien oppilaiden varhaiseen tunnistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja tukitoimet pitää käynnistää ajoissa ja tehokkaasti. Huoltajille annetaan riittävät tiedot suomalaisen koulu-, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän tukitoimien saatavuudesta, menetelmistä ja käytännöistä. Tukea suunniteltaessa tehdään yhteistyötä oppilaalle tai hänen perheelleen mahdollisesti tehtävän kotoutumissuunnitelman laatijoiden kanssa.

Oppilaanohjaus

Opetussuunnitelmassa tulee määritellä, miten oppilaanohjaus toteutetaan. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että oppilaalla on realistinen käsitys omista mahdollisuuksistaan päästä jatko-opintoihin ja työelämän vaatimuksista. Ohjausta toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaustoiminnalle asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen on annettava mahdollisuus perehtyä ajoissa tulevaan kouluun ja sen opetuksen painopistealueisiin.

6. Oppilaan arviointi

Arvioinnin tulee olla ohjaavaa ja kannustavaa sekä oppilaan itsearviointia

kehittävää. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeroarvostelua.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettavasta todistuksesta.

7. Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan osallistumistodistus. Todistukseen tulee merkitä opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistusta voidaan täydentää kuvaamalla oppilaan edistymistä perusopetuksen oppiaineissa valmistavan opetuksen aikana.

LISÄOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

1. Lisäopetuksen järjestämisen lähtökohdat ja opetuksen laajuus

Perusopetuksen oppimäärän suorittaneille nuorille voidaan järjestää perusopetuslain mukaista yhden lukuvuoden kestävää lisäopetusta. Lisäopetukseen voidaan ottaa opiskelijaksi nuori, joka on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisenä vuonna.

Opiskelijalle annetaan lisäopetuksessa opetusta ja ohjausta vähintään 1 100 tuntia.

Lisäopetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää. Lisäopetuksen opetussuunnitelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärään kuuluvia kaikille yhteisiä oppiaineita, perusopetuksen valinnaisia aineita, perusopetuksen tehtävän mukaisia muita aineita ja oppiainekokonaisuuksia, ammattiin valmentavia opintoja sekä työelämään tutustumista. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus korottaa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien yhteisten aineiden arvosanoja ja koulun opetustarjonnan mukaan myös valinnaisten aineiden arvosanoja.

Lisäopetus voidaan järjestää myös toiminta-alueittain valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 9. §:n mukaisesti.

Lisäopetusta voidaan järjestää muun perusopetuksen yhteydessä, erillisessä lisäopetusryhmässä ja muissa oppilaitoksissa sekä työelämässä, järjestöissä ja yhteisöissä tapahtuvana ohjattuna opiskeluna. Opiskelijat voivat suorittaa lisäopetukseen kuuluvia opintoja muussa kuin omassa oppilaitoksessaan siten kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään. Koulutuksen järjestäjän ja työelämän edustajien kesken sovitaan työpaikoilla tapahtuvan oppimisen tavoitteista ja sisällöistä sekä työnjaosta koulun ja työelämän kesken.

Lisäopetus järjestetään siten, että se tarjoaa opiskelijalle myönteisiä oppimiskokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja työtapoja opiskelumotivaation herättämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Lisäopetuksessa olevan opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa opintojensa suunnittelussa ja suorittamisessa, jatko-opintojen valinnassa sekä uran ja elämän suunnittelussa. Opiskelijalle tulee myös järjestää muut tarvittavat oppilashuolto- ja tukipalvelut.

2. Lisäopetuksen tavoitteet

Lisäopetuksen tavoitteena on perusopetuksen tehtävää jatkaen tukea opiskelijan kasvua ja kehitystä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Tavoitteena on, että opiskelija

- oppii itsenäisyyttä ja vastuullisuutta ja kehittää itsetuntemustaan
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- kehittää opiskelutaitojaan
- kehittää valmiuksia tehdä päätöksiä sekä suunnitella jatko-opintojaan, uraansa ja tulevaisuuttaan
- oppii arvioimaan omaa toimintaansa ja toteuttamaan suunnitelmiaan muuttuvissa olosuhteissa
- parantaa jatko-opintoihin pääsyn edellytyksiään sekä opinnoissa tarvittavaa tieto- ja taitopohjaa
- oppii hankkimaan opinnoissa, yhteiskunnassa ja muussa elämässä tarvittavia tietoja käyttäen hyväksi myös tieto- ja viestintäteknologiaa
- oppii kehittämään taitojaan selvitä erilaisissa elämäntilanteissa.

Tavoitteena on, että lisäopetuksen jälkeen jokaisella opiskelijalla on sekä suunnitelma jatko-opinnoista että valmiudet aloittaa ne.

3. Opetussuunnitelma

Lisäopetuksen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä. Lähtökohdan lisäopetuksen opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi valtioneuvoston asetuksessa 1435/2001 määrittelemät yleiset valtakunnalliset tavoitteet sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaan pohjautuen lisäopetuksen opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi

- lisäopetuksen tavoitteet ja opetusjärjestelyt
- opiskelijaksi ottamisen perusteet
- mahdollisuudet opintoihin omassa koulussa
- mahdollisuudet opintoihin muissa oppilaitoksissa, työelämässä ja muualla oman koulun ulkopuolella
- ohjaustoiminta opiskelun tukena
- oppilashuollon järjestäminen
- kodin ja koulun yhteistyö
- yhteistyö muiden oppilaitosten, eri hallinnonalojen ja työelämän edustajien kanssa
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukipalvelut
- opiskelijan arviointi ja todistukset
- lisäopetuksen jatkuva kehittäminen ja arviointi.

4. Opiskelijan opinnot

Koska lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista oppimäärää, jokaiselle opiskelijalle tulee yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa suunnitella ja sopia

- opiskelijan opinto-ohjelmaan sisältyvät opinnot omassa koulussa, muissa oppilaitoksissa, työelämässä ja muualla
- oppiaineiden ja muiden opintojen tuntimäärät
- opiskelijan henkilökohtaiset oppimistavoitteet
- henkilökohtaisen ohjauksen järjestäminen ja muut mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Opiskelijalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, johon nämä tiedot kootaan ja jossa niitä täsmennetään.

Jos opiskelijalle on hänen perusopetuksessa ollessaan laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), otetaan se huomioon opintoja suunniteltaessa.

5. Opiskelijan arviointi

Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa sekä opiskelijan itsearviointia kehittävää.

Perusopetuksen oppimäärään kuuluvissa yhteisissä oppiaineissa arvioinnin tulee perustua Opetushallituksen perusopetusta varten määrittelemiin päättöarvioinnin kriteereihin ja niiden soveltamista koskeviin ohjeisiin, ja siinä käytetään perusopetusasetuksen 10. §:n 3. momentin mukaista numeroasteikkaa. Perusopetuslain 17. §:n 2. momentin mukaisesti yksilöllisen oppimäärän mukaan perus-

opetuksen yhteisiä aineita opiskelevan arviointi perustuu opiskelijan opinto-ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin, ja siinä voidaan käyttää myös sanallista arviota.

Perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan, mitä näiden aineiden arvioinnista on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa päättöarviointia koskien päätetty.

Muissa opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluvissa opinnoissa arviointi perustuu opiskelijan opinto-ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin, ja arvioinnissa voidaan käyttää numeroarvostelua tai sanallista arviota.

Opiskelijan itsearviointin kohteena ovat erityisesti hänen valmiutensa asettaa itselleen tavoitteita, tarkastella ja ohjata omaa työskentelyään, tunnistaa edistymistään, hoitaa arkielämän tilanteita sekä suunnitella tulevaisuuttaan.

6. Todistukset

Lisäopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- välitodistus tai jaksotodistus, joiden antamisesta päätetään opetussuunnitelmassa,
- todistus lisäopetuksen suorittamisesta ja
- todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista.

Kaikkiin todistuksiin merkitään todistuksen nimi, opiskelijan nimi ja henkilötunnus, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, lukuvuosi ja todistuksen antamispäivämäärä sekä maininta, että todistus on Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien perusteiden mukainen todistus.

Jos oppilas on lisäopetuksessa opiskellut perusopetuksen yhteisiä oppiaineita yksilöllisen oppimäärän mukaisesti, opiskelijan saama sanallinen arvio tai numeroarvosana varustetaan tähdellä (). Todistuksen lisätietoihin tulee maininta, että oppilas on opiskellut yksilöllisen oppimäärän mukaisesti.*

Arviota opiskelijan käyttäytymisestä ei merkitä todistuksiin.

Mikäli osa opinnoista on tapahtunut muussa oppilaitoksessa, työpaikalla tai työpaikkaan rinnastettavassa muussa paikassa, siitä tulee tehdä merkintä todistuksiin.

Opiskelijalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus.

6.1 Todistus koko lisäopetuksen suorittamisesta

Jos opiskelija suorittaa hyväksytysti kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksen suorittamisesta.

Todistuksen kohtaan Lisäopetuksen aikana suoritettavat opinnot merkitään opiskelijan opinto-ohjelma ja aineittain tai aineryhmittäin arvio kaikista lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista. Tähän kohtaan merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana, mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päätötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Todistukseen merkitään tarvittaessa kohta Perusopetuksen päättöarvosanojen korottaminen. Jos opiskelijan lisäopetuksessa saama uusi arvosana perusopetuksen yhteisissä tai valinnaisissa oppi-

aineissa on korkeampi kuin perusopetuksen päättötodistuksen arvosana, se merkitään tähän kohtaan.

6.2 Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista

Mikäli opiskelija suorittaa vain osan opinto-ohjelmaansa kuuluneista opinnoista hyväksytysti tai keskeyttää opintonsa, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista.

Opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot merkitään todistuksessa kohtaan Lisäopetuksen aikana suoritettut opinnot. Tähän kohtaan merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päättötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Jos opiskelija on korottanut jonkin perusopetuksen yhteisen tai valinnaisen oppiaineen arvosanaa, se merkitään todistuksessa kohtaan Perusopetuksen päättöarvosanojen korottaminen.

6.3 Todistusten liitteet

Opiskelija saa pyynnöstä todistuksen liitteen, jossa arvioidaan hänen käyttäytymistään ja työskentelyään lisäopetuksessa.

Todistuksen liitteenä voi olla myös

- tarkempia tietoja oppilaan opinto-ohjelmasta ja opinnoista menestymisestä*
- seloste muissa oppilaitoksissa suoritetuista opinnoista*
- arvio työpaikoilla tapahtuneesta oppimisesta sekä kuvaus opiskelijan työtehtävistä*
- seloste opiskelijan harrastustoiminnasta.*